

با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

کنکور

آزمون های آزمایشی

گام به گام

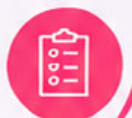
جزوه و نمونه سوال

ایران توشه

توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

دانلود رایگان آزمون های آزمایشی
قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...

دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس

دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی
(نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی

دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی
و شب امتحانی

همه چیز
برای موفقیت
تو!

Google

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

کافیست هر فایلی که نیاز دارید
را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی پایه دوازدهم

پاسخ فعالیت‌ها، کارهای عملی و پرسش‌های کتاب

پایه دوازدهم · شاخه فنی و حرفه‌ای · رشته حسابداری

شامل پاسخ فعالیت‌ها، پژوهش‌ها، کارهای عملی و پرسش‌های کتاب

تهیه شده در ایران توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست فصل‌ها

۱ پودمان اول — خرید و مصرف مواد ۴

۲ پودمان دوم — حقوق و دستمزد ۶۵

۳ پودمان سوم — سربار ساخت ۹۰

۴ پودمان چهارم — مالیات بر ارزش افزوده ۱۰۹

۵ پودمان پنجم — مالیات تکلیفی ۱۴۵

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی دوازدهم

– پودمان اول

خرید و مصرف مواد

فهرست

۱۰	۱	صفحه ۰۴ فعالیت — طبقه بندی واحدهای اقتصادی
۱۰	۲	صفحه ۰۴ فعالیت — تحقیق درباره ی واحدهای تولیدی شهر
۱۱	۳	صفحه ۰۴ فعالیت — هزینه های تولید محصول
۱۲	۴	صفحه ۰۵ فعالیت — مواد و دستمزد مستقیم
۱۲	۵	صفحه ۰۵ فعالیت — مواد به کاررفته در کالاهای بسته بندی شده
۱۳	۶	صفحه ۰۶ فعالیت — ویژگی های مواد مستقیم
۱۳	۷	صفحه ۰۶ فعالیت — ویژگی های مواد غیرمستقیم
۱۳	۸	صفحه ۰۶ فعالیت — مواد مستقیم و غیرمستقیم محصولات
۱۴	۹	صفحه ۰۷ فعالیت — تکمیل فرم استعلام بها
۱۵	۱۰	صفحه ۰۹ فعالیت — پاسخ فروشنده به استعلام بها

۱۱	صفحه ۱۰۰ فعالیت — صدور فاکتور فروش	۱۶
۱۲	صفحه ۱۱۰ فعالیت — صدور رسید انبار	۱۷
۱۳	صفحه ۱۳۰ فعالیت — سیستم‌های نگهداری موجودی	۱۷
۱۴	صفحه ۱۴۰ فعالیت — بهای هر واحد مواد با هزینه‌ی حمل	۱۸
۱۵	صفحه ۱۴۰ فعالیت — ثبت خرید نقدی مواد	۱۸
۱۶	صفحه ۱۵۰ فعالیت — ثبت خرید نسیه‌ی مواد	۱۹
۱۷	صفحه ۱۵۰ فعالیت — ثبت خرید نقد و نسیه	۱۹
۱۸	صفحه ۱۶۰ فعالیت — ثبت خرید از محل پیش‌پرداخت	۲۰
۱۹	صفحه ۱۷۰ فعالیت — ثبت هزینه‌ی حمل مواد خریداری‌شده	۲۱
۲۰	صفحه ۲۱۰ فعالیت — هزینه‌های حمل	۲۱
۲۱	صفحه ۲۱۰ کار عملی — ثبت رویدادهای خرید مواد ب	۲۱
۲۲	صفحه ۲۲۰ فعالیت — کارت انبار مواد	۲۴
۲۳	صفحه ۲۴۰ فعالیت — کارت حساب مواد	۲۴

۲۴	صفحه ۲۸۰ فعالیت — کارت مشخصات موجودی	۲۵
۲۵	صفحه ۲۹۰ فعالیت — ثبت در کارت انبار و کارت حساب مواد	۲۵
۲۶	صفحه ۳۷۰ فعالیت — مطابقت کارت حساب، معین و کنترل	۲۶
۲۷	صفحه ۳۹۰ فعالیت — نکات برگ سفارش خرید	۲۷
۲۸	صفحه ۳۹۰ فعالیت — حد تجدید سفارش	۲۸
۲۸	صفحه ۳۹۰ فعالیت — محاسبه‌ی حد تجدید سفارش	۲۸
۳۰	صفحه ۴۰۰ فعالیت — محاسبه‌ی حداقل موجودی مواد ب	۲۸
۳۱	صفحه ۴۰۰ فعالیت — عوامل هزینه‌ی هر بار سفارش	۲۹
۳۲	صفحه ۴۱۰ فعالیت — عوامل هزینه‌ی نگهداری مواد	۲۹
۳۳	صفحه ۴۱۰ فعالیت — باصرفه‌ترین مقدار سفارش	۲۹
۳۴	صفحه ۴۱۰ فعالیت — تعداد دفعات سفارش مقرون به صرفه	۳۰
۳۵	صفحه ۴۲۰ فعالیت — مقدار سفارش و دفعات سفارش مواد ج	۳۰
۳۶	صفحه ۴۲۰ فعالیت — دفعات گردش موجودی	۳۰

۳۱	 صفحه ۴۲ . فعالیت — دوره‌ی گردش موجودی	۳۷
۳۱	 صفحه ۴۳ . فعالیت — گردش موجودی مواد ب	۳۸
۳۱	 صفحه ۴۳ . فعالیت — حداکثر موجودی مواد	۳۹
۳۱	 صفحه ۴۴ . فعالیت — حداکثر موجودی مواد ب	۴۰
۳۲	 صفحه ۴۷ . فعالیت — مفهوم هزینه	۴۱
۳۲	 صفحه ۴۷ . فعالیت — تفاوت هزینه، زیان و بها	۴۲
۳۳	 صفحه ۴۸ . فعالیت — دلیل طبقه‌بندی هزینه‌ها	۴۳
۳۳	 صفحه ۴۹ . فعالیت — هزینه‌های سرمایه‌ای و جاری	۴۴
۳۳	 صفحه ۵۰ . فعالیت — هزینه‌های متغیر، ثابت و نیمه‌متغیر	۴۵
۳۳	 صفحه ۵۰ . فعالیت — ویژگی‌های هزینه‌های متغیر	۴۶
۳۴	 صفحه ۵۱ . فعالیت — ویژگی‌های هزینه‌های ثابت	۴۷
۳۴	 صفحه ۵۲ . فعالیت — بهای اولیه و هزینه‌ی تبدیل	۴۸
۳۴	 صفحه ۵۳ . فعالیت — بهای اولیه و هزینه‌های مستقیم	۴۹

۵۰	صفحه ۵۳۰ فعالیت — دواير توليدي و پشتيباني	۳۵
۵۱	صفحه ۵۴۰ فعالیت — تفکيک مراکز هزينه	۳۵
۵۲	صفحه ۵۶۰ فعالیت — برگ درخواست مواد	۳۵
۵۳	صفحه ۵۶۰ فعالیت — درخواست مواد به عنوان دستور کتبی	۳۶
۵۴	صفحه ۵۷۰ فعالیت — تطبيق حواله‌ی انبار با درخواست مواد	۳۶
۵۵	صفحه ۶۱۰ فعالیت — روش‌های بهای تمام‌شده‌ی موجودی طبق استاندارد ۸	۳۷
۵۶	صفحه ۶۱۰ فعالیت — بند ۳۰ استاندارد ۸ و روش LIFO	۳۷
۵۷	صفحه ۶۳۰ فعالیت — برگشت از توليد در روش فايفو	۳۷
۵۸	صفحه ۶۵۰ کار عملی — کاردکس مواد م به روش فايفو	۳۸
۵۹	صفحه ۶۷۰ کار عملی — کاردکس مواد چ به روش میانگين	۳۹
۶۰	صفحه ۶۹۰ فعالیت — موجودی اول دوره ۱۳۹۷	۴۱
۶۱	صفحه ۶۹۰ فعالیت — ریالی کردن حواله‌ی انبار	۴۱
۶۲	صفحه ۷۵۰ فعالیت — حساب کالای در جریان ساخت	۴۲

۶۳	صفحه ۷۵۰ فعالیت — حساب‌های بدهکار هنگام صدور مواد	۴۲
۶۴	صفحه ۷۶۰ فعالیت — ثبت صدور مواد مستقیم	۴۲
۶۵	صفحه ۷۷۰ فعالیت — دلایل برگشت مواد از تولید	۴۳
۶۶	صفحه ۷۷۰ بحث گروهی — سایر دلایل برگشت مواد	۴۳
۶۷	صفحه ۷۸۰ فعالیت — ثبت برگشت مواد از تولید	۴۳
۶۸	صفحه ۸۶۰ کار عملی — کاردکس و اسناد مواد ت (اسلام‌آباد)	۴۴
۶۹	صفحه ۸۶۰ کار عملی — کاردکس و اسناد مواد س (سبزوار)	۴۹
۷۰	صفحه ۸۸۰ فعالیت — حساب معین انبار	۵۵
۷۱	صفحه ۸۸۰ فعالیت — حساب معین روش میانگین موزون	۵۵
۷۲	صفحه ۸۹۰ فعالیت — تطبیق مانده‌ی کاردکس با معین	۵۶
۷۳	صفحه ۹۳۰ فعالیت — مقایسه‌ی نتایج فایفو و میانگین	۵۶
۷۴	صفحه ۹۳۰ کار عملی — مواد ق از دبیل به روش فایفو	۵۶
۷۵	صفحه ۹۴۰ کار عملی — مواد د اهواز به روش میانگین	۶۰

نمودار زیر را کامل کنید.

(انواع واحدهای اقتصادی براساس نوع فعالیت: - - خدماتی)

واحدهای اقتصادی براساس نوع فعالیت به سه دسته‌ی تولیدی، بازرگانی (تجاری) و خدماتی تقسیم می‌شوند:

انواع واحدهای اقتصادی براساس نوع فعالیت

نوع واحد	نوع فعالیت	مثال
تولیدی	مواد و سایر اقلام مورد نیاز را خریداری می‌کند و آن‌ها را به کالای ساخته شده تبدیل می‌کند.	تولیدکنندگان خودرو، تلفن همراه، مواد غذایی و رایانه
بازرگانی (تجاری)	کالا را از تولیدکننده یا عمده‌فروش می‌خرد و بدون تغییر ماهیت آن را می‌فروشد.	فروشگاه‌های لوازم خانگی، پوشاک و مواد غذایی
خدماتی	به جای کالا، خدمت ارائه می‌دهد و درآمد خود را از فروش خدمت به دست می‌آورد.	بانک، بیمه، آموزشگاه، حمل و نقل و درمانگاه

تحقیق کنید در شهر شما چند واحد تولیدی مشغول به فعالیت هستند. مواد مورد مصرف و کالاهای تولیدی آن‌ها را در جدول زیر وارد کنید.

توشه ای برای موفقیت

پاسخ نمونه (با توجه به شهر هر هنرجو متفاوت است؛ هنرجو باید واحدهای تولیدی واقعی شهر خود را بنویسد):

ردیف	واحد تولیدی	مواد مورد مصرف	کالای تولیدی
۱	نانوایی	آرد، نمک، مایع خمیر و ...	نان
۲	کارگاه نجاری	چوب، چسب، پیچ و رنگ	میز و صندلی
۳	کارخانه لبنیات	شیر خام، مایه ماست، بسته بندی	ماست و پنیر
۴	کارگاه تولید کفش	چرم، زیره، چسب و نخ	کفش
۵	کارخانه تولید بلوک	سیمان، ماسه، شن	بلوک سیمانی

فعالیت

صفحه ۴

۳

آیا هزینه های تولید محصول را می شناسید؟ تحقیق کنید برای ساخت یک محصول چه هزینه هایی انجام می شود و نتایج را با سایر هنرجویان به اشتراک بگذارید.

برای ساخت هر محصول سه گروه هزینه انجام می شود (هزینه های ساخت):

۱. **هزینه های مواد مستقیم:** بهای موادی که بخش اصلی محصول را تشکیل می دهند (مثلاً آرد برای نان).
 ۲. **هزینه های دستمزد مستقیم:** حقوق و دستمزد کارگرانی که مستقیماً مواد را به کالای ساخته شده تبدیل می کنند.
 ۳. **هزینه های غیرمستقیم تولید (سربار ساخت):** سایر هزینه های تولید مانند مواد غیرمستقیم (گریس و روغن ماشین آلات)، دستمزد غیرمستقیم (سرکارگر، نگهبان)، استهلاک ماشین آلات، اجاره، بیمه، برق و تعمیرات کارخانه.
- جمع این سه گروه هزینه، «بهای تمام شده ی» محصول را تشکیل می دهد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	واحد تولیدی	محصول تولیدی	مواد مستقیم	دستمزد مستقیم
۱	تولیدی کفش چرمی	کفش چرمی	چرم	دستمزد استادان و کارگران خط مستقیم تولید
۲	کارخانه ذوب آهن	آهن و فولاد (شمش، تیرآهن، ورق)	سنگ آهن، زغال سنگ کک شو (کک)، سنگ آهک	دستمزد کارگران و اپراتورهای کوره، ریخته گری و نورد
۳	کارخانه خودروسازی	خودرو	ورق فولادی، موتور و قطعات اصلی، شیشه	دستمزد کارگران خط جوشکاری، رنگ و مونتاژ
۴	کارخانه تولید رب گوجه فرنگی	رب گوجه فرنگی	گوجه فرنگی	دستمزد کارگران خط شست و شو، پخت و بسته بندی
۵	تولیدی رایانه	رایانه	مادربرد، پردازنده، حافظه، قاب و صفحه نمایش	دستمزد کارگران خط مونتاژ و آزمون

براساس اطلاعات روی جلد کالاها تحقیق کنید چه موادی در تولید آن ها به کار رفته است و سپس جدول زیر را کامل کنید.

پاسخ نمونه (هنرجو باید اطلاعات روی بسته ی کالاها یی را بنویسد که خودش بررسی کرده است):

ردیف	نام کالا	مواد به کار رفته در کالا
۱	بیسکویت	آرد گندم، شکر، روغن نباتی، شیر خشک، تخم مرغ، نمک، جوش شیرین
۲	ماست	شیر، مایه ماست (کشت میکروبی)، شیر خشک
۳	نوشابه گازدار	آب، شکر، گاز کربنیک، اسید فسفریک، رنگ کارامل، اسانس
۴	رب گوجه فرنگی	گوجه فرنگی، نمک، اسید سیتریک

تحقیق کنید مواد مستقیم چه ویژگی‌هایی دارند. نتایج را با سایر هنجریان بررسی کنید.

- قسمت‌های اصلی محصول را تشکیل می‌دهند و جزء جدایی‌ناپذیر کالای ساخته شده هستند.
- به آسانی و به‌طور مستقیم می‌توان آن‌ها را به یک واحد محصول یا سفارش نسبت داد (ردیابی آن‌ها ساده است).
- بهای آن‌ها نسبت به کل ارزش محصول قابل توجه است، به‌طوری که تفکیک و نسبت دادن آن‌ها مقرون به‌صرفه است.
- مقدار مصرف آن‌ها معمولاً با میزان تولید رابطه‌ی مستقیم دارد (هزینه‌ی متغیر هستند).
- مثال: آرد در نان، چوب در میز چوبی، چرم در کفش چرمی.

تحقیق کنید مواد غیرمستقیم چه ویژگی‌هایی دارند. نتایج را با سایر هنجریان بررسی کنید.

- مستقیماً در ساخت محصول دخالت ندارند (مانند گریس و روغن ماشین‌آلات) یا اگر در ساخت محصول به کار رفته‌اند، بهای ناچیز آن‌ها نسبت به مواد مستقیم، تفکیک و تسهیم آن‌ها را غیرمقرون به‌صرفه می‌کند (مانند چسب و نخ در کفش).
- نسبت دادن آن‌ها به یک واحد محصول دشوار یا پرهزینه است.
- هزینه‌ی آن‌ها جزو سربار ساخت (هزینه‌های غیرمستقیم تولید) محسوب و از طریق نرخ سربار به محصولات تسهیم می‌شود.
- مثال: ملزومات کارخانه، گریس و روغن، چسب، نخ، پیچ و میخ ریز.

توشه‌ای برای موفقیت

جدول زیر را کامل کنید.

ردیف	محصول	مواد مستقیم	مواد غیرمستقیم
۱	کیف چرمی	چرم	نخ، چسب، فلز
۲	بلوک سیمانی	سیمان، ماسه و شن	آب، روغن قالب
۳	کتاب	کاغذ	چسب، نخ صحافی، جوهر چاپ، منگنه
۴	توپ فوتبال	چرم مصنوعی (روکش) و تیوپ لاستیکی	نخ، چسب، رنگ و لیبل

فرض: موادی که بخش اصلی محصول را می‌سازند و بهای قابل توجه دارند «مستقیم» و ملزومات کم بها «غیرمستقیم» دسته‌بندی شده‌اند.

فعالیت

صفحه ۷

۹

با توجه به فرم درخواست خرید داده شده، فرم استعلام بها را کامل کنید.

(فرم درخواست خرید مواد - تولیدی مواد غذایی تهران - تاریخ درخواست: ۹۶/۳/۱۲ - واحد درخواست‌کننده: انبار - شماره‌ی درخواست: ۴۷۲۵ - ردیف ۱: شکر، کیلوگرم، ۲۰۰؛ ردیف ۲: رنگ کارامل، لیتر، ۱۰۰؛ ردیف ۳: اسید فسفریک، لیتر، ۱۰۰)

فرم استعلام بها را خریدار (تولیدی مواد غذایی تهران) تنظیم و برای چند فروشنده ارسال می‌کند. اقلام، واحد و مقدار را از فرم درخواست خرید می‌گیریم؛ ستون‌های «ارزش واحد» و «ارزش کل» را فروشنده پر می‌کند. اطلاعات نمونه (فرضی) با حرف «ف» مشخص شده است.

فرم استعلام بها - تولیدی مواد غذایی تهران

عنوان	مقدار
تاریخ / شماره	۱۸۴ / ۹۶/۳/۱۳ (نمونه)
به شرکت	شرکت فروشنده‌ی نمونه (فرضی) - آدرس، تلفن، شماره‌ی ثبت و کد اقتصادی فروشنده
پیوست	فرم درخواست خرید شماره‌ی ۴۷۲۵
روش خرید	استعلام (مناقصه‌ی محدود)

اقلام مورد استعلام

ردیف	شماره‌ی درخواست	عنوان کالا	واحد	تعداد	ارزش واحد (ریال)	ارزش کل (ریال)	زمان تحویل
۱	۴۷۲۵	شکر	کیلوگرم	۲۰۰	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)
۲	۴۷۲۵	رنگ کارامل	لیتر	۱۰۰	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)
۳	۴۷۲۵	اسید فسفریک	لیتر	۱۰۰	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)	(فروشنده می‌نویسد)

- شرح و مشخصات فنی: شکر درجه‌ی یک؛ رنگ کارامل خوراکی؛ اسید فسفریک خوراکی (مطابق استاندارد).
- پایین فرم: زمان مورد نیاز برای تحویل ۱۰ روز کاری؛ مدت اعتبار پیشنهاد ۱۵ روز؛ محل تحویل: انبار کارخانه؛ شرایط پرداخت: نقدی.

○ امضای مدیر خرید و مهر و امضای فروشنده در انتهای فرم قرار می‌گیرد.

فعالیت

صفحه ۹

۱۰

با توجه به فرم استعلام بهای ارسال شده توسط شرکت تولیدی مواد غذایی تهران به شرکت‌های فروشنده‌ی مواد، از طریق تکمیل فرم زیر، پاسخ استعلام یکی از شرکت‌های فروشنده را انجام دهید.

فروشنده قیمت اقلام را با مالیات بر ارزش افزوده (۹٪ طبق مثال‌های کتاب) اعلام می‌کند. قیمت‌ها و اطلاعات شرکت فروشنده فرضی و نمونه است.

پاسخ استعلام بها

عنوان	مقدار
شرکت / تاریخ / شماره	شرکت فروشنده‌ی نمونه (فرضی) / ۹۶/۳/۱۵ / ۳۲۱
به	تولیدی مواد غذایی تهران
پیوست	عطف به نامه‌ی شماره‌ی ۱۸۴ مورخ ۹۶/۳/۱۳

قیمت کالاهای درخواستی

ردیف	شرح کالا	واحد	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت (ریال)	مالیات بر ارزش افزوده	جمع کل (ریال)
۱	شکر	کیلوگرم	۲۰۰	۳۶,۰۰۰	۷,۲۰۰,۰۰۰	۶۴۸,۰۰۰	۷,۸۴۸,۰۰۰
۲	رنگ کارامل	لیتر	۱۰۰	۸۵,۰۰۰	۸,۵۰۰,۰۰۰	۷۶۵,۰۰۰	۹,۲۶۵,۰۰۰
۳	اسید فسفریک	لیتر	۱۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۸۰,۰۰۰	۱۳,۰۸۰,۰۰۰
	جمع کل				۲۷,۷۰۰,۰۰۰	۲,۴۹۳,۰۰۰	۳۰,۱۹۳,۰۰۰

- مدت اعتبار این فرم حداکثر ۱۵ روز از تاریخ تنظیم آن است.
- هرگونه افزایش قیمت بعد از پایان اعتبار به عهده‌ی خریدار است.
- هزینه‌ی حمل از کارخانه تا مقصد به عهده‌ی خریدار است.
- مبلغ فوق به حساب جاری فروشنده (شماره‌ی حساب و بانک در فرم نوشته می‌شود) واریز و فیش آن به دفتر فروشنده ارائه شود. فرم با مهر و امضای مسئول فروش تکمیل می‌شود.

با توجه به فرم تکمیل شده‌ی استعلام بها در فعالیت قبل، با فرض این که خریدار استعلام بها را تأیید کرده و درخواست خرید را به فروشنده ارسال کرده باشد، فاکتور فروش را صادر کنید.

فروشنده براساس پیشنهاد تأییدشده، «صورتحساب فروش کالا و خدمات» صادر می‌کند. اطلاعات هویتی نمونه (فرضی) است؛ مبالغ از فعالیت قبل گرفته شده است.

صورتحساب فروش کالا و خدمات

عنوان	مقدار
/ شماره‌ی سریال تاریخ	۹۶/۳/۱۸ / ۱۰۲۵
مشخصات فروشنده	شرکت فروشنده‌ی نمونه (فرضی)؛ شماره‌ی اقتصادی، شماره‌ی ثبت، نشانی و کدپستی ده‌رقمی در فرم نوشته می‌شود
مشخصات خریدار	تولیدی مواد غذایی تهران؛ شماره‌ی اقتصادی، شماره‌ی ثبت، نشانی و کدپستی ده‌رقمی
شرایط و نحوه‌ی فروش	نقدی

مشخصات کالا یا خدمات مورد معامله (مبلغ تخفیف: صفر)

ردیف	شرح کالا	مقدار (با واحد)	مبلغ واحد (ریال)	مبلغ کل پس از تخفیف	مالیات و عوارض	+ جمع مبلغ کل مالیات
۱	شکر	۲۰۰ کیلوگرم	۳۶,۰۰۰	۷,۲۰۰,۰۰۰	۶۴۸,۰۰۰	۷,۸۴۸,۰۰۰
۲	رنگ کارامل	۱۰۰ لیتر	۸۵,۰۰۰	۸,۵۰۰,۰۰۰	۷۶۵,۰۰۰	۹,۲۶۵,۰۰۰
۳	اسید فسفریک	۱۰۰ لیتر	۱۲۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۸۰,۰۰۰	۱۳,۰۸۰,۰۰۰
	جمع کل			۲۷,۷۰۰,۰۰۰	۲,۴۹۳,۰۰۰	۳۰,۱۹۳,۰۰۰

در پایان صورتحساب مهر و امضای فروشنده و خریدار درج می‌شود. کدهای کالا را فروشنده از فهرست کالاهای خود (یا شناسه‌ی کالا) می‌نویسد.

با توجه به فاکتور فروش فعالیت ۱۱، فرم رسید انبار را صادر کنید.

هنگام تحویل کالا، انباردار پس از شمارش و کنترل کیفیت، رسید انبار را براساس فاکتور تنظیم می‌کند؛ قسمت نرخ و مبلغ را حسابداری تکمیل می‌کند. نرخ و مبلغ، بدون مالیات بر ارزش افزوده‌ی قابل استرداد، به بهای تمام شده‌ی مواد منظور می‌شود. اطلاعات هویتی نمونه (فرضی) است.

رسید دائم انبار - تولیدی مواد غذایی تهران

عنوان	مقدار
شماره‌ی سفارش خرید / نام فروشنده	۱۸۴ / شرکت فروشنده‌ی نمونه (فرضی)
شماره و تاریخ رسید موقت	۵۱۰ / ۹۶/۳/۱۹
شماره و تاریخ رسید دائم	۷۲۳ / ۹۶/۳/۲۰
انبار / شماره و تاریخ سند حسابداری	انبار مواد / ۱۲۰۴ / ۹۶/۳/۲۰

اقدام رسید

ردیف	شرح کالا	واحد	مقدار (انبار)	نرخ (حسابداری)	مبلغ کل (حسابداری)
۱	شکر	کیلوگرم	۲۰۰	۳۶,۰۰۰	۷,۲۰۰,۰۰۰
۲	رنگ کارامل	لیتر	۱۰۰	۸۵,۰۰۰	۸,۵۰۰,۰۰۰
۳	اسید فسفریک	لیتر	۱۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰,۰۰۰
	جمع				۲۷,۷۰۰,۰۰۰

- اقدام فوق تحت بارنامه‌ی شماره‌ی ... با کامیون ... تحویل گردید؛ نام و امضای تحویل گیرنده در قسمت انبار درج می‌شود.
- تأیید سرپرست انبارها: بله. ثبت در کارت موجودی (کارت انبار): بله؛ ثبت در کارت سفارش: بله؛ ثبت در کارت حسابداری (کارت حساب مواد): بله.
- توزیع نسخه‌ها: ۱ تحویل دهنده، ۲ حسابداری، ۳ تدارکات، ۴ کاردکس مرکزی.

انواع سیستم‌های نگهداری و ثبت موجودی مواد را نام ببرید.

- ۱. سیستم ادواری: موجودی مواد فقط در پایان دوره با شمارش عینی تعیین می‌شود و در طول دوره ثبت دائمی از مصرف و موجودی وجود ندارد.

2. سیستم دائمی: با حساب «کنترل موجودی مواد» و کاردکس (کارت انبار و کارت حساب مواد)، ورود و خروج و موجودی در هر لحظه ثبت و قابل کنترل است. کتاب براساس همین سیستم کار می‌کند.

فعالیت

صفحه ۱۴

۱۴

شرکت تولیدی سیروان ۵۰۰ واحد مواد الف را به نرخ هر واحد ۹,۰۰۰ ریال خریداری کرده و مبلغ ۲۱۸,۰۰۰ ریال بابت حمل آن (با احتساب مالیات بر ارزش افزوده) پرداخت نمود. مطلوب است: محاسبه‌ی بهای هر واحد از مواد مذکور.

هزینه‌ی حمل مواد خریداری شده جزو بهای تمام شده‌ی مواد است، ولی مالیات بر ارزش افزوده‌ی آن قابل استرداد است و به بهای مواد اضافه نمی‌شود. با نرخ ۹٪ مالیات:

محاسبه‌ی بهای تمام شده

شرح	محاسبه	مبلغ (ریال)
بهای خرید مواد	$۹,۰۰۰ \times ۵۰۰$	۴,۵۰۰,۰۰۰
هزینه‌ی حمل بدون مالیات	$۲۱۸,۰۰۰ \div ۱,۰۹$	۲۰۰,۰۰۰
مالیات بر ارزش افزوده‌ی حمل (قابل استرداد)	$۲۰۰,۰۰۰ \times ۹\%$	۱۸,۰۰۰
بهای تمام شده‌ی مواد خریداری شده	$۴,۵۰۰,۰۰۰ + ۲۰۰,۰۰۰$	۴,۷۰۰,۰۰۰
بهای هر واحد	$۴,۷۰۰,۰۰۰ \div ۵۰۰$	۹,۴۰۰

بهای هر واحد مواد الف برابر ۹,۴۰۰ ریال است.

فعالیت

صفحه ۱۴

۱۵

شرکت تولیدی دهلران مقدار ۹۰۰ کیلوگرم مواد مورد نیاز خود را به نرخ هر کیلو ۱۵,۰۰۰ ریال به صورت نقد خریداری نموده است. سند حسابداری این رویداد را کامل کنید.

بهای خرید: $۱۵,۰۰۰ \times ۹۰۰ = ۱۳,۵۰۰,۰۰۰$ ریال؛ مالیات بر ارزش افزوده (۹٪): $۱,۲۱۵,۰۰۰$ ریال؛ جمع پرداختی: $۱۴,۷۱۵,۰۰۰$ ریال.

سند خرید نقدی - تولیدی دهلران

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۳,۵۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱,۲۱۵,۰۰۰	
موجودی نقد		۱۴,۷۱۵,۰۰۰
جمع	۱۴,۷۱۵,۰۰۰	۱۴,۷۱۵,۰۰۰

شرح سند: بابت خرید ۹۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۱۵,۰۰۰ ریال به صورت نقد.

فعالیت

صفحه ۱۵

۱۶

شرکت تولیدی شیراز مقدار ۸۰۰ کیلوگرم مواد مورد نیاز خود را به نرخ هر کیلو ۲۵,۰۰۰ ریال به صورت نسیه خریداری نموده است. سند حسابداری این رویداد را کامل کنید.

بهای خرید: $۲۵,۰۰۰ \times ۸۰۰ = ۲۰,۰۰۰,۰۰۰$ ریال؛ مالیات (۹٪): ۱,۸۰۰,۰۰۰ ریال؛ بدهی به فروشندگان: ۲۱,۸۰۰,۰۰۰ ریال.

سند خرید نسیه - تولیدی شیراز

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱,۸۰۰,۰۰۰	
حساب‌های پرداختنی		۲۱,۸۰۰,۰۰۰
جمع	۲۱,۸۰۰,۰۰۰	۲۱,۸۰۰,۰۰۰

شرح سند: بابت خرید ۸۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۲۵,۰۰۰ ریال به صورت نسیه.

فعالیت

صفحه ۱۵

۱۷

شرکت تولیدی آبدانان مقدار ۱,۰۰۰ کیلوگرم مواد مورد نیاز خود را به نرخ هر کیلو ۳۵,۰۰۰ ریال خریداری نموده است و ۴۰٪ فاکتور را نقد پرداخت نمود و متعهد گردید بقیه مبلغ خرید را یک ماه بعد پرداخت نماید. سند حسابداری این رویداد را تکمیل نمایید.

بهای خرید: $۳۵,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ = ۳۵,۰۰۰,۰۰۰$ ؛ مالیات (۹٪): ۳,۱۵۰,۰۰۰؛ جمع فاکتور = ۳۸,۱۵۰,۰۰۰ ریال.
پرداخت نقد ۴۰٪ فاکتور = ۱۵,۲۶۰,۰۰۰ ریال؛ باقی مانده (۶۰٪) = ۲۲,۸۹۰,۰۰۰ ریال به صورت حساب پرداختنی.

سند خرید نقد و نسبه - تولیدی آبدانان

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۳,۱۵۰,۰۰۰	
موجودی نقد		۱۵,۲۶۰,۰۰۰
حساب‌های پرداختنی		۲۲,۸۹۰,۰۰۰
جمع	۳۸,۱۵۰,۰۰۰	۳۸,۱۵۰,۰۰۰

شرح سند: بابت خرید ۱,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۵,۰۰۰ ریال؛ ۴۰٪ نقد و بقیه نسبه.

فعالیت

صفحه ۱۶

۱۸

شرکت تولیدی سروش مقدار ۱,۴۰۰ کیلوگرم مواد مورد نیاز خود را به نرخ هر کیلوگرم ۵,۵۰۰ ریال، خریداری نموده است. برای تسویه این خرید از محل پیش‌پرداخت قبلی مبلغ ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال محاسبه گردید و بقیه مبلغ فاکتور نقداً پرداخت گردید. سند حسابداری این رویداد را کامل کنید.

بهای خرید: $۱,۴۰۰ \times ۵,۵۰۰ = ۷,۷۰۰,۰۰۰$ ؛ مالیات (۹٪) = $۶۹۳,۰۰۰$ ؛ جمع فاکتور = $۸,۳۹۳,۰۰۰$ ریال. پس از کسر پیش‌پرداخت ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، مبلغ $۴,۳۹۳,۰۰۰$ ریال نقد پرداخت می‌شود.

سند خرید از محل پیش‌پرداخت - تولیدی سروش

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۷,۷۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۶۹۳,۰۰۰	
پیش‌پرداخت خرید مواد		۴,۰۰۰,۰۰۰
موجودی نقد		۴,۳۹۳,۰۰۰
جمع	۸,۳۹۳,۰۰۰	۸,۳۹۳,۰۰۰

شرح سند: بابت خرید ۱,۴۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلوگرم ۵,۵۰۰ ریال از محل پیش‌پرداخت قبلی و پرداخت نقدی بقیه.

شرکت تولیدی پویان مبلغ ۸,۷۲۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه حمل مواد خریداری شده با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده به صورت نقد پرداخت نمود. سند حسابداری این رویداد را کامل کنید.

مبلغ حمل بدون مالیات = $۸,۷۲۰,۰۰۰ \div ۱,۰۹ = ۸,۰۰۰,۰۰۰$ ریال؛ مالیات بر ارزش افزوده = $۸,۰۰۰,۰۰۰ \times ۹\% = ۷۲۰,۰۰۰$ ریال. هزینه حمل جزو بهای تمام شده‌ی مواد است و به بدهکار «کنترل موجودی مواد» می‌رود.

سند هزینه حمل مواد - تولیدی پویان

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۸,۰۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۷۲۰,۰۰۰	
موجودی نقد		۸,۷۲۰,۰۰۰
جمع	۸,۷۲۰,۰۰۰	۸,۷۲۰,۰۰۰

شرح سند: بابت پرداخت هزینه حمل مواد خریداری شده.

در مورد هزینه‌های حمل به داخل، حمل در داخل و حمل به خارج تحقیق کنید. نتیجه‌ی تحقیق را با سایر هنجاریان کلاس به اشتراک بگذارید.

نوع حمل	تعریف	رسیدگی حسابداری
حمل به داخل	هزینه‌ی انتقال مواد یا کالای خریداری شده از محل فروشنده تا انبار خریدار	جزو بهای تمام شده‌ی مواد (بدهکار کنترل موجودی مواد)
حمل در داخل	هزینه‌ی جابه‌جایی مواد و کالا در داخل کارخانه و بین انبارها و دوایر تولید	هزینه‌ی غیرمستقیم تولید (سربار ساخت)
حمل به خارج	هزینه‌ی ارسال کالای ساخته شده از کارخانه به مشتری	هزینه‌ی توزیع و فروش (هزینه‌ی تجاری، نه بهای تمام شده‌ی ساخت)

رویدادهای مالی زیر در مورد عملیات خرید مواد ب در شرکت تولیدی تربت حیدریه گزارش شده است:
۹۶/۱۰/۲ خرید ۱,۵۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۰۰ ریال به صورت نقد

۹۶/۱۰/۵ خرید ۳,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۱۰ ریال به صورت نسیه

۹۶/۱۰/۱۵ خرید ۲,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۱۵ ریال که ۲۵۰,۰۰۰ ریال آن به صورت نقد پرداخت شد و شرکت متعهد گردید بقیه‌ی مبلغ خرید را در آینده پرداخت کند.

۹۶/۱۰/۱۸ خرید ۴,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۲۰ ریال و صدور یک برگ سفته در وجه فروشنده به مبلغ کل محموله‌ی خریداری شده

۹۶/۱۰/۲۴ پرداخت مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال به فروشنده بابت پیش‌پرداخت خرید مواد

۹۶/۱۱/۲ خرید ۵,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلوگرم ۸۲۵ ریال از محل پیش‌پرداخت تاریخ ۹۶/۱۰/۲۴ و پرداخت بقیه‌ی وجه محموله‌ی خریداری شده به فروشنده

۹۶/۱۲/۲۴ پرداخت مبلغ ۹۲۶,۵۰۰ ریال بابت هزینه‌ی حمل مواد خریداری شده با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده

مطلوب است: صدور اسناد حسابداری رویدادهای مالی فوق با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده

در همه‌ی خریدها مالیات بر ارزش افزوده ۹٪ بهای خرید است و به عنوان «سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده» ثبت می‌شود. هزینه‌ی حمل (بدون مالیات) = $۹۲۶,۵۰۰ \div ۱,۰۹ = ۸۵۰,۰۰۰$ ریال.

سند ۱ - ۹۶/۱۰/۲ - خرید ۱,۵۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۰۰ ریال به صورت نقد

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱,۲۰۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱۰۸,۰۰۰	
موجودی نقد		۱,۳۰۸,۰۰۰
جمع	۱,۳۰۸,۰۰۰	۱,۳۰۸,۰۰۰

سند ۲ - ۹۶/۱۰/۵ - خرید ۳,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۱۰ ریال به صورت نسیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۲,۴۳۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۲۱۸,۷۰۰	
حساب‌های پرداختنی		۲,۶۴۸,۷۰۰
جمع	۲,۶۴۸,۷۰۰	۲,۶۴۸,۷۰۰

سند ۳ - ۹۶/۱۰/۱۵ - خرید ۲,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۱۵ ریال؛ ۲۵۰,۰۰۰ ریال نقد و بقیه نسبه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱,۶۳۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱۴۶,۷۰۰	
موجودی نقد		۲۵۰,۰۰۰
حساب‌های پرداختنی		۱,۵۲۶,۷۰۰
جمع	۱,۷۷۶,۷۰۰	۱,۷۷۶,۷۰۰

سند ۴ - ۹۶/۱۰/۱۸ - خرید ۴,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۲۰ ریال و صدور سفته به مبلغ کل محموله

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۳,۲۸۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۲۹۵,۲۰۰	
اسناد پرداختنی		۳,۵۷۵,۲۰۰
جمع	۳,۵۷۵,۲۰۰	۳,۵۷۵,۲۰۰

سند ۵ - ۹۶/۱۰/۲۴ - پرداخت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت پیش‌پرداخت خرید مواد

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
پیش‌پرداخت خرید مواد	۲,۰۰۰,۰۰۰	
موجودی نقد		۲,۰۰۰,۰۰۰
جمع	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰

سند ۶ - ۹۶/۱۱/۲ - خرید ۵,۰۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۸۲۵ ریال از محل پیش‌پرداخت ۹۶/۱۰/۲۴ و پرداخت بقیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۴,۱۲۵,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۳۷۱,۲۵۰	
پیش‌پرداخت خرید مواد		۲,۰۰۰,۰۰۰
موجودی نقد		۲,۴۹۶,۲۵۰
جمع	۴,۴۹۶,۲۵۰	۴,۴۹۶,۲۵۰

سند ۷ - ۹۶/۱۲/۲۴ - پرداخت ۹۲۶,۵۰۰ ریال بابت هزینه حمل مواد خریداری شده

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۸۵۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۷۶,۵۰۰	
موجودی نقد		۹۲۶,۵۰۰
جمع	۹۲۶,۵۰۰	۹۲۶,۵۰۰

فعالیت

صفحه ۲۳

۲۲

تحقیق کنید کارت انبار مواد توسط چه واحدی تنظیم می‌گردد و چه اطلاعاتی در آن ثبت می‌شود.

- کارت انبار مواد را واحد انبار (انباردار) تکمیل و نگهداری می‌کند.
- اطلاعات سرکارت: نام و کد مواد، نوع یا مدل، واحد شمارش، شماره‌ی قفسه (محل نگهداری)، حداقل موجودی، حداکثر موجودی و حد تجدید سفارش.
- اطلاعات جدول: در ستون وارده تاریخ، شماره‌ی رسید انبار و مقدار؛ در ستون صادره تاریخ، شماره‌ی حواله‌ی انبار و مقدار؛ و در ستون موجودی، مقدار موجودی بعد از هر رویداد.
- کارت انبار فقط اطلاعات مقداری دارد و مقدار ریالی (نرخ و مبلغ) در آن ثبت نمی‌شود؛ موجودی آن باید همواره با مقدار موجودی کارت حساب مواد در حسابداری مطابقت داشته باشد.

فعالیت

صفحه ۲۴

۲۳

تحقیق کنید کارت حساب مواد توسط چه واحدی تنظیم می‌گردد و چه اطلاعاتی در آن ثبت می‌شود.

- کارت حساب مواد (کاردکس مقداری - ریالی) را دایره‌ی حسابداری براساس رسید انبار و حواله‌ی انبار تکمیل می‌کند.
- اطلاعات سرکارت: نام و کد مواد، نوع یا مدل، واحد شمارش، شماره‌ی قفسه، روش ارزیابی (فایفو یا میانگین)، حد تجدید سفارش و میزان سفارش.
- اطلاعات جدول: تاریخ و شرح رویداد؛ برای وارده، صادره و موجودی هر کدام مقدار، نرخ هر واحد و مبلغ کل. شماره‌ی رسید برای وارده و شماره‌ی حواله برای صادره درج می‌شود.
- مانده‌ی ریالی این کارت باید با مانده‌ی حساب معین همان ماده در دفتر معین موجودی مواد برابر باشد.

یک نمونه‌ی دیگر از کارت انبار مواد، کارت مشخصات موجودی است. کارت‌های مشخصات موجودی که غالباً به قفسه‌ها یا سایر محل‌های نگهداری مواد الصاق می‌گردد، دسترسی به مواد را در انبار سرعت می‌بخشد. در زیر نمونه‌ای از کارت مشخصات موجودی نشان داده می‌شود. ستون موجودی را کامل کنید.

(کارت مشخصات: شماره‌ی جنس ۵۶۵، واحد: تعداد، محل: قفسه‌ی شماره‌ی ۱۰، حداکثر موجودی ۱۲۰۰، شرح: پیچ شماره‌ی ۲، حداقل موجودی ۲۰۰؛ ۹/۲۱ وارده ۵۰۰ موجودی ۵۰۰؛ ۹/۲۴ صادره ۴۰۰؛ ۱۰/۵ وارده ۳۰۰)

تاریخ	وارده	صادره	موجودی	ملاحظات
۹/۲۱	۵۰۰		۵۰۰	
۹/۲۴		۴۰۰	۱۰۰ (۵۰۰ - ۴۰۰)	کمتر از حداقل موجودی (۲۰۰) است؛ باید سفارش خرید داده شود
۱۰/۵	۳۰۰		۴۰۰ (۱۰۰ + ۳۰۰)	بین حداقل (۲۰۰) و حداکثر (۱۲۰۰) موجودی است

فرض: عدد ۳۰۰ در ردیف ۱۰/۵ مقدار وارده است؛ زیرا موجودی ۱۰۰ بعد از ۹/۲۴ اجازه‌ی صدور ۳۰۰ را نمی‌دهد.

شرکت تولیدی ایران خریدهای زیر از مواد «ب» کد ۱۹۰۰۱۲ را انجام داده است.

۹۶/۸/۱ موجودی مواد «ب» ۲۴۰ عدد به نرخ هر عدد ۵,۰۰۰ ریال

۹۶/۸/۱۱ خرید ۴۰۰ عدد مواد «ب» به نرخ هر عدد ۶,۵۰۰ ریال به صورت نسیه طی رسید انبار شماره‌ی ۱۲۱۴

۹۶/۸/۱۴ خرید ۶۰۰ عدد مواد «ب» به نرخ هر عدد ۷,۰۰۰ ریال به صورت نقد طی رسید انبار شماره‌ی ۱۲۱۵

این رویدادها را در کارت انبار مواد و کارت حساب مواد ثبت کنید. **وفاقیت**

موجودی اول دوره $۵,۰۰۰ \times ۲۴۰ = ۱,۲۰۰,۰۰۰$ ؛ خرید ۸/۱۱ برابر $۶,۵۰۰ \times ۴۰۰ = ۲,۶۰۰,۰۰۰$ ؛ خرید ۸/۱۴ برابر $۶۰۰ \times ۷,۰۰۰ = ۴,۲۰۰,۰۰۰$ ریال. روش ارزیابی فایفو در نظر گرفته شده است (کتاب روش را نگفته است؛ چون صادره‌ای وجود ندارد، نتیجه با میانگین هم فرق ندارد جز نرخ موجودی).

شرکت تولیدی ایران - کارت انبار مواد (نام مواد: ب، کد: ۱۹۰۰۱۲، واحد شمارش: عدد)

تاریخ	شرح	شماره‌ی رسید انبار (وارده)	مقدار وارده	شماره‌ی حواله (صادره)	مقدار صادره	موجودی
۹۶/۸/۱	موجودی اول دوره		۲۴۰			۲۴۰
۹۶/۸/۱۱	خرید	۱۲۱۴	۴۰۰			۶۴۰
۹۶/۸/۱۴	خرید	۱۲۱۵	۶۰۰			۱,۲۴۰

شرکت تولیدی ایران - کارت حساب مواد (نام مواد: ب، کد: ۱۹۰۰۱۲، روش ارزیابی: فایفو)

تاریخ و شرح	وارده (مقدار×نرخ)	مبلغ وارده	صادره (مقدار×نرخ)	مبلغ صادره	موجودی (مقدار×نرخ)	مبلغ کل موجودی
۹۶/۸/۱ موجودی اول دوره	۲۴۰×۵,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰			۲۴۰×۵,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰
۹۶/۸/۱۱ خرید (رسید ۱۲۱۴)	۴۰۰×۶,۵۰۰	۲,۶۰۰,۰۰۰			۲۴۰×۵,۰۰۰	۳,۸۰۰,۰۰۰
					۴۰۰×۶,۵۰۰	
۹۶/۸/۱۴ خرید (رسید ۱۲۱۵)	۶۰۰×۷,۰۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰			۲۴۰×۵,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
					۴۰۰×۶,۵۰۰	
					۶۰۰×۷,۰۰۰	

فعالیت

صفحه ۳۷

۲۶

با توجه به مثال قبل به سؤالات زیر پاسخ دهید:

۱ آیا اطلاعات ثبت شده در کارت حساب مواد و حساب معین مواد با یکدیگر هم خوانی و مطابقت دارد؟ آن‌ها را مقایسه کنید.

۲ اطلاعات حساب کنترل موجودی مواد چه رابطه‌ای با اطلاعات کاردکس مواد و حساب معین مواد دارد؟ آیا اطلاعات این اسناد یکدیگر را کنترل می‌کنند؟

(۱) مقایسه‌ی کارت حساب مواد و حساب معین مواد

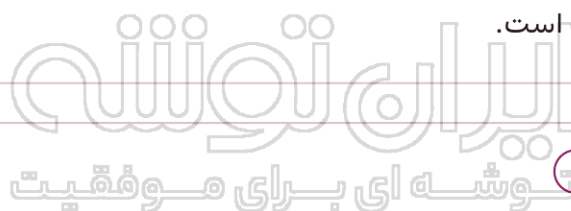
ماده	مانده‌ی کارت حساب مواد	مانده‌ی حساب معین	نتیجه
مواد الف	۴۴۵,۰۰۰ (۶۵,۰۰۰ + ۱۸۰,۰۰۰ + ۲۰۰,۰۰۰)	۴۴۵,۰۰۰	برابر
مواد ب	۴۴۰,۰۰۰ (۱۴۰,۰۰۰ + ۳۰۰,۰۰۰)	۴۴۰,۰۰۰	برابر

بله؛ مبالغ وارده در کارت حساب هر ماده (ستون وارده) دقیقاً همان مبالغ بدهکار شده در حساب معین آن ماده در سند حسابداری (ستون جزء) است و مانده‌ی هر دو برابر است.

(۲) رابطه‌ی حساب کنترل با کاردکس و حساب معین

مبلغ (ریال)	شرح
۸۸۵,۰۰۰	مانده‌ی حساب کنترل موجودی مواد (دفتر کل) = ۶۵,۰۰۰ + ۳۲۰,۰۰۰ + ۵۰۰,۰۰۰
۴۴۵,۰۰۰	مانده‌ی حساب معین مواد الف
۴۴۰,۰۰۰	مانده‌ی حساب معین مواد ب
۸۸۵,۰۰۰	جمع مانده‌ی حساب‌های معین (= جمع مانده‌ی کاردکس‌ها)

مانده‌ی حساب کنترل در دفتر کل برابر جمع مانده‌ی حساب‌های معین و جمع مانده‌ی کارت‌های حساب مواد است. بنابراین این سه سند (دفتر کل، دفتر معین و کاردکس) یکدیگر را کنترل می‌کنند و هرگونه اختلاف نشان‌دهنده‌ی اشتباه در ثبت است.

۲۷ صفحه ۳۹ فعالیت به نظر شما چه مواردی باید هنگام تکمیل برگ سفارش خرید مواد رعایت گردد؟

- نام، کد و مشخصات فنی مواد و واحد شمارش به درستی نوشته شود.
- مقدار سفارش به صورت اقتصادی (باصرفه‌ترین مقدار سفارش) تعیین شود، نه بیشتر و نه کمتر از نیاز.
- زمان سفارش براساس حد تجدید سفارش باشد تا قبل از تمام شدن موجودی، مواد وارد انبار شود و وقفه‌ای در تولید پیش نیاید.
- موجودی انبار از حداقل کمتر و از حداکثر بیشتر نشود (کنترل حداقل و حداکثر موجودی).
- مدت زمان تحویل، شرایط پرداخت، نام و مشخصات فروشنده و قیمت واحد (طبق استعلام بها و پیش فاکتور) درج شود.

- درخواست خرید قبلاً توسط مقام مجاز تأیید و اعتبار لازم تأمین شده باشد و برگ سفارش با امضای مسئولان مربوط صادر شود.

فعالیت

صفحه ۳۹

۲۸

تحقیق کنید حد تجدید سفارش به چه معنی است؟

حد تجدید سفارش مقدار یا تعداد موادی است که به محض کاهش موجودی انبار به آن میزان، باید برای خرید مجدد مواد سفارش داد تا تا رسیدن مواد جدید، موجودی انبار برای مصرف تولید کافی باشد.
فرمول: حد تجدید سفارش = حداکثر مصرف روزانه × حداکثر مدت وصول (تحويل) سفارش.

فعالیت

صفحه ۳۹

۲۹

اگر مصرف روزانه‌ی یک نوع مواد در یک کارخانه‌ی تولیدی بین ۳۵۰ کیلوگرم تا ۴۰۰ کیلوگرم، و مدت تحويل سفارش بین ۵۰ روز تا ۶۰ روز باشد، حد تجدید سفارش را محاسبه کنید.

حد تجدید سفارش = حداکثر مصرف روزانه × حداکثر مدت وصول = $۶۰ \times ۴۰۰ = ۲۴,۰۰۰$ کیلوگرم

فعالیت

صفحه ۴۰

۳۰

اطلاعات به‌دست‌آمده در مورد مواد (ب) در یک شرکت تولیدی عبارت است از:

۱ مدت وصول بین ۳۰ تا ۴۰ روز

۲ مصرف روزانه بین ۸۰ تا ۱۰۰ واحد

مطلوب است: محاسبه‌ی حداقل موجودی مواد (ب)

حد تجدید سفارش = $۴۰ \times ۱۰۰ = ۴,۰۰۰$ واحد

حداقل موجودی = حد تجدید سفارش - (متوسط مصرف روزانه × متوسط مدت تحويل)

متوسط مصرف روزانه = $(۸۰ + ۱۰۰) \div ۲ = ۹۰$ واحد؛ متوسط مدت تحويل = $(۳۰ + ۴۰) \div ۲ = ۳۵$ روز

حداقل موجودی = $۴,۰۰۰ - (۳۵ \times ۹۰) = ۳,۱۵۰ - ۴,۰۰۰ = ۸۵۰$ واحد

هزینه‌ی هر بار سفارش به چه عواملی بستگی دارد؟

- هزینه‌ی تهیه‌ی برگ‌های درخواست و سفارش خرید
- هزینه‌ی ثبت سفارش و هزینه‌های ثابت گشایش اعتبار
- هزینه‌ی تخلیه‌ی محموله‌های وارده به انبار و تهیه‌ی گزارش دریافت مواد
- هزینه‌ی رفع اشتباه در مقدار و کیفیت مواد وارده یا تأخیر در تحویل
- هزینه‌ی حسابداری مربوط به عملیات خرید و پرداخت وجه به فروشنده

هزینه‌ی نگهداری مواد به چه عواملی بستگی دارد؟

- هزینه‌های انبارداری (اجاره، حقوق انباردار، روشنایی، سردسازی و ...)
- هزینه‌ی بیمه‌ی مواد
- هزینه‌ی حمل‌ونقل در داخل انبار
- نشتنی، افت وزن و نابابی (فساد) موجودی‌ها
- هزینه‌ی فرصت سرمایه‌ی راکد در موجودی‌ها

اگر تعداد واحدهای مورد نیاز سالانه‌ی یک نوع مواد ۶,۰۰۰ واحد، هزینه‌ی هر بار سفارش ۱,۵۰۰ ریال، و قیمت خرید هر واحد مواد ۲۵۰ ریال و درصد هزینه‌ی نگهداری ۲۰٪ باشد، باصرفه‌ترین مقدار سفارش را محاسبه نمایید.

باصرفه‌ترین مقدار سفارش $= \sqrt{(۲ \times \text{مقدار نیاز سالانه} \times \text{هزینه‌ی هر بار سفارش}) \div (\text{درصد هزینه‌ی نگهداری} \times \text{قیمت خرید هر واحد})}$

$$= \sqrt{(۲ \times ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱,۵۰۰) \div (۲۰\% \times ۲۵۰)} = \sqrt{۳۶۰,۰۰۰} = ۶۰۰ \text{ واحد}$$

تعداد دفعات سفارش مقرون به صرفه چیست؟

این تعداد نشان می‌دهد کل مواد مورد نیاز سالانه طی چند مرحله سفارش باید خریداری شود تا از نظر اقتصادی به صرفه باشد.

تعداد دفعات سفارش مقرون به صرفه = تعداد مواد مورد نیاز طی دوره ÷ باصرفه‌ترین مقدار سفارش

یک شرکت تولیدی، سالانه، به تعداد ۸,۱۰۰ واحد مواد «ج» نیاز دارد که بهای خرید هر واحد آن ۲۰۰ ریال است. چنانچه هزینه‌ی هر بار سفارش ۱,۵۰۰ ریال و هزینه‌ی نگهداری ۱۵٪ باشد، باصرفه‌ترین مقدار سفارش و تعداد دفعات سفارش مقرون به صرفه را محاسبه کنید.

$$\text{باصرفه‌ترین مقدار سفارش} = \sqrt{\frac{(200 \times 15\%) \div (1,500 \times 8,100 \times 2)}{30 \div 24,300,000}} = \sqrt{810,000} = 900 \text{ واحد}$$

تعداد دفعات سفارش مقرون به صرفه = $900 \div 8,100 = 9$ دفعه در سال

دفعات گردش موجودی به چه معنی است و به چه عواملی بستگی دارد؟

دفعات گردش موجودی مواد نشان می‌دهد هر ماده در طول یک دوره چند بار جایگزین می‌شود (چند بار موجودی مصرف و دوباره تأمین می‌گردد). فرمول: مقدار مواد مصرف‌شده طی دوره ÷ متوسط موجودی مواد؛ و متوسط موجودی = (موجودی اول دوره + موجودی پایان دوره) ÷ ۲.

عوامل مؤثر: میزان مصرف مواد در دوره (برنامه‌ی تولید)، مقدار موجودی نگهداری‌شده در انبار (متوسط موجودی)، مدت تحویل سفارش، باصرفه‌ترین مقدار سفارش و نوع ماده (فسادپذیری). مصرف بیشتر یا موجودی کمتر، دفعات گردش را بیشتر می‌کند.

دوره‌ی گردش موجودی به چه معنی است؟

دوره‌ی گردش موجودی مدت زمانی است که مواد در انبار باقی می‌ماند؛ یعنی مدت توقف مواد در انبار از تاریخ ورود تا تاریخ صدور آن به تولید. فرمول: $۳۶۰ \div \text{دفعات گردش موجودی مواد (به روز)}$.

اطلاعات زیر در مورد مواد «ب» در شرکت تولیدی پاکل به دست آمده است:

موجودی مواد اول دوره ۸۰,۰۰۰ ریال

موجودی مواد پایان دوره ۲۰,۰۰۰ ریال

مواد مصرف شده طی دوره ۱۵۰,۰۰۰ ریال

دفعات گردش موجودی مواد و دوره‌ی گردش موجودی مواد را محاسبه کنید.

$$\text{متوسط موجودی مواد} = ۲ \div (۲۰,۰۰۰ + ۸۰,۰۰۰) = ۵۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{دفعات گردش موجودی مواد} = ۵۰,۰۰۰ \div ۱۵۰,۰۰۰ = ۳ \text{ دفعه}$$

$$\text{دوره‌ی گردش موجودی مواد} = ۳۶۰ \div ۳ = ۱۲۰ \text{ روز}$$

آیا می‌دانید حداکثر موجودی مواد چیست؟

حداکثر موجودی مواد مقداری است که اگر موجودی مواد بیشتر از آن باشد، خساراتی مانند راکد ماندن سرمایه، ناباب شدن مواد و خطر تغییر مشخصات فنی مواد متوجه شرکت می‌شود.

حداکثر موجودی = (حداقل مصرف روزانه $\times$ حداقل مدت وصول) - باصرفه‌ترین مقدار سفارش + حد تجدید سفارش؛ به عبارت دیگر: حد تجدید سفارش + باصرفه‌ترین مقدار سفارش - (حداقل مصرف $\times$ حداقل مدت وصول). این رابطه در مثال کتاب ($۱۰,۶۰۰ = ۸,۴۰۰ - ۳,۰۰۰ + ۱۶,۰۰۰$) به کار رفته است.

اطلاعات زیر در مورد مواد «ب» از شرکت تولیدی دره‌شهر به دست آمده است:

۱ مدت وصول مواد بین ۳۰ تا ۴۰ روز

۲ مصرف روزانه‌ی مواد بین ۸۰ تا ۱۲۰ واحد

۳ باصرفه‌ترین مقدار سفارش ۴۲۰۰ واحد
مطلوب است: محاسبه‌ی حداکثر موجودی مواد

حد تجدید سفارش = حداکثر مصرف روزانه $\times$ حداکثر مدت وصول = $۴۰ \times ۱۲۰ = ۴,۸۰۰$ واحد
 حداقل مصرف در حداقل مدت وصول = $۳۰ \times ۸۰ = ۲,۴۰۰$ واحد
 حداکثر موجودی = $۲,۴۰۰ - ۴,۲۰۰ + ۴,۸۰۰ = ۶,۶۰۰$ واحد

فعالیت

صفحه ۴۷

۴۱

آیا می‌دانید هزینه به چه معنی است؟ توضیح دهید.

هزینه یعنی از دست دادن (مصرف یا فدا کردن) منابع به منظور دستیابی به هدفی مشخص، مانند کسب درآمد یا تولید کالا و خدمت؛ و برحسب واحد پول اندازه‌گیری می‌شود. به بیان حسابداری، هزینه عبارت است از کاهش در خالص دارایی‌ها (کاهش دارایی یا افزایش بدهی) در نتیجه‌ی استفاده از خدمات اقتصادی برای تحصیل درآمد، که طبق اصول پذیرفته‌شده‌ی حسابداری شناسایی و اندازه‌گیری می‌شود.
 مثال: مصرف مواد در تولید، پرداخت حقوق کارکنان و استهلاک ماشین‌آلات.

فعالیت

صفحه ۴۷

۴۲

در مورد تفاوت هزینه، زیان و بها تحقیق کنید و نتیجه‌ی بررسی خود را در کلاس درس به اشتراک بگذارید.

مفهوم	تعریف	مثال
بها (هزینه‌ی تحصیل)	مبلغ یا ارزشی که برای به‌دست آوردن یک دارایی یا خدمت فدا می‌شود؛ تا زمانی که منفعت آن مصرف نشده، به‌صورت دارایی نگهداری می‌شود.	بهای خرید مواد، بهای تمام‌شده‌ی کالا
هزینه	بخشی از بها که منفعت آن مصرف شده و در جریان عملیات و برای کسب درآمد از دست رفته است.	بهای مواد مصرف‌شده، حقوق، استهلاک
زیان	کاهش دارایی که در جریان عادی عملیات و برای کسب درآمد نبوده و منفعتی در برابر آن به دست نیامده است.	آتش‌سوزی، سرقت، ضایعات غیرعادی، جرایم

به نظر شما چرا باید هزینه‌ها را طبقه‌بندی کنیم؟

- برای محاسبه‌ی صحیح بهای تمام‌شده‌ی محصول و تعیین قیمت فروش.
- برای کنترل هزینه‌ها و مسئول شناختن مدیران و دواير در برابر هزینه‌های مربوط.
- برای برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی و تصمیم‌گیری مدیریت (مثلاً تفکیک ثابت و متغیر).
- برای تهیه‌ی صورت‌های مالی و ارائه‌ی گزارش‌های درست به استفاده‌کنندگان.

هزینه‌های سرمایه‌ای به چه معنی است؟ هزینه‌های جاری چیست؟

هزینه‌ی سرمایه‌ای: هزینه‌ای که منافع آن به دوره‌های آتی نیز می‌رسد و به‌عنوان دارایی ثبت می‌شود (مانند خرید ماشین‌آلات یا ساختمان). این هزینه بعداً با مصرف یا استهلاک به هزینه‌ی جاری تبدیل می‌شود.

هزینه‌ی جاری: هزینه‌ای که منافع آن محدود به دوره‌ی جاری است و به‌عنوان هزینه‌ی همان دوره ثبت می‌شود (مانند حقوق، برق و اجاره‌ی ماهانه).

هزینه‌های متغیر به چه معنی است؟ هزینه‌های ثابت چیست؟ هزینه‌های نیمه‌متغیر چیست؟

- **هزینه‌ی متغیر:** هزینه‌ای که کل آن با تغییر سطح تولید یا فعالیت مستقیماً تغییر می‌کند، ولی هزینه‌ی هر واحد ثابت می‌ماند (مانند مواد مستقیم).
- **هزینه‌ی ثابت:** هزینه‌ای که کل آن در محدوده‌ی معینی از تولید تغییر نمی‌کند، ولی سهم هر واحد با افزایش تولید کم می‌شود (مانند اجاره و استهلاک ساختمان).
- **هزینه‌ی نیمه‌متغیر (مختلط):** هزینه‌ای که دارای دو جزء ثابت و متغیر است (مانند برق کارخانه: روشنایی ثابت و برق ماشین‌آلات متغیر).

هزینه‌های متغیر دارای چه ویژگی‌هایی هستند؟

- ۱. قابلیت تغییر کل هزینه در ارتباط مستقیم با تولید

- 2. ثابت بودن هزینه‌ی نسبی هر واحد حتی در شرایط تغییر سطح تولید
- 3. تخصیص ساده و تقریباً دقیق به دواير عملیاتی
- 4. کنترل وقوع و مصرف آن‌ها به وسیله‌ی سرپرستان دواير

فعالیت

صفحه ۵۱

۴۷

ویژگی‌های هزینه‌های ثابت چیست؟

- 1. ثابت بودن میزان هزینه در سطوح تولید تعیین شده
- 2. کاهش هزینه‌ی ثابت هر واحد با افزایش سطح تولید
- 3. تخصیص به دواير از طریق تصمیمات مدیریت یا روش‌های تسهیم هزینه
- 4. کنترل وقوع هزینه‌ها از طریق مدیران اجرایی

فعالیت

صفحه ۵۲

۴۸

آیا می‌دانید بهای اولیه و هزینه‌ی تبدیل چیست؟

- **بهای اولیه** = مواد مستقیم + کار (دستمزد) مستقیم.
 - **بهای تبدیل (هزینه‌ی تبدیل)** = کار مستقیم + سربار کارخانه؛ یعنی هزینه‌ی تبدیل مواد مستقیم به محصول ساخته شده.
- مثال: اگر مواد مستقیم ۶۰۰,۰۰۰، دستمزد مستقیم ۲۰۰,۰۰۰ و سربار ۱۰۰,۰۰۰ ریال باشد، بهای اولیه ۸۰۰,۰۰۰ و هزینه‌ی تبدیل ۳۰۰,۰۰۰ ریال است.

فعالیت

صفحه ۵۳

۴۹

به نظر شما آیا می‌توان گفت بهای اولیه، جمع هزینه‌های مستقیم تولید است؟

بله. بهای اولیه از جمع مواد مستقیم و دستمزد مستقیم به دست می‌آید که هر دو هزینه‌های مستقیم تولید هستند و به سادگی به محصول نسبت داده می‌شوند. هزینه‌های غیرمستقیم (سربار ساخت) جزو بهای اولیه نیست.

دوایر تولیدی و دوایر پشتیبانی کدام قسمت از کارخانه هستند؟

- **دوایر تولیدی:** قسمت‌هایی که عملیات دستی یا ماشینی مستقیماً روی کالای در حال ساخت انجام می‌شود، مانند دایره‌ی تراش، پرس و مونتاژ؛ هزینه‌ی آن‌ها به کالای ساخته‌شده منظور می‌شود.
- **دوایر خدماتی (پشتیبانی):** قسمت‌هایی که مستقیماً در تولید دخالت ندارند ولی به دوایر دیگر خدمت می‌دهند، مانند انبار، تعمیرات و نگهداری، بازرسی، حقوق و دستمزد، حسابداری صنعتی، رستوران و نگهبانی.

تفکیک مراکز هزینه به دوایر تولیدی و دوایر پشتیبانی به چه منظور انجام می‌شود؟

- هزینه‌ی دوایر پشتیبانی جزو سربار کارخانه است و باید به دوایر تولیدی و سپس به محصول تسهیم (تخصیص) شود تا بهای تمام‌شده‌ی دقیق‌تری به دست آید.
- برای بودجه‌بندی هزینه‌ها، حسابداری سنجش مسئولیت و کنترل هزینه‌ها به تفکیک مرکز.
- برای محاسبه‌ی نرخ جذب سربار هر دایره‌ی تولیدی و هزینه‌یابی دقیق‌تر محصولات.

تحقیق کنید برگ درخواست مواد چیست و توسط چه کسی تکمیل می‌گردد؟

برگ (فرم) درخواست مواد یک دستور کتبی به انباردار برای ارسال مواد یا ملزومات تولیدی به دایره‌ی تعیین‌شده یا تحویل مواد به فردی است که برگ را ارائه می‌کند.

این برگ را شخصی تکمیل می‌کند که اجازه‌ی درخواست مواد برای دایره‌ی مربوط را دارد؛ مانند یکی از کارکنان دایره‌ی کنترل تولید، رئیس یک قسمت یا سرکارگر یک دایره؛ سپس تأییدکننده (مسئول مجاز) آن را امضا می‌کند. اطلاعات آن: واحد درخواست‌کننده، شماره و تاریخ، نام و کد مواد، مشخصات فنی، واحد و مقدار.

چرا برگ درخواست مواد یک دستور کتبی به انبار تلقی می‌گردد؟

چون انباردار فقط با سند مکتوب و امضاشده‌ی مقام مجاز حق خروج مواد از انبار را دارد؛ این کار موجب کنترل خروج مواد، ثبت مستند مصرف، مشخص شدن مسئولیت درخواست‌کننده و تأییدکننده، و امکان رسیدگی و ثبت حسابداری (بدهکار کردن مرکز هزینه‌ی مصرف‌کننده) می‌شود.

یک نمونه فرم تکمیل‌شده «درخواست مواد از انبار» و «حواله‌ی انبار» را در قسمت بعد مشاهده می‌کنید. آیا به نظر شما حواله‌ی انبار تکمیل‌شده با درخواست مواد از انبار مطابقت دارد؟
(درخواست شماره‌ی ۸۰۰۲۲ واحد تولید کرم کاکائو، ۹۶/۹/۹: شکر ۲۰۰ کیلوگرم، روغن گیاهی ۲۰ حلب، شیرخشک ۳۰ کارتن، پودر کاکائو ۴۰ بسته، وانیل ۶۰ بسته. حواله‌ی شماره‌ی ۱۶۶۵ مورخ ۹۶/۹/۱۶، انبار شماره‌ی ۲)

مقایسه‌ی درخواست مواد و حواله‌ی انبار

نام مواد	کد	واحد	مقدار درخواستی	مقدار حواله‌شده	نتیجه
شکر	۱۱۱۲	کیلوگرم	۲۰۰	۲۰۰	مطابق
روغن گیاهی	۱۱۱۳	حلب	۲۰	۲۰	مطابق
شیرخشک	۱۱۱۴	کارتن	۳۰	۳۰	مطابق
پودر کاکائو	۱۱۱۵	بسته	۴۰	۴۰	مطابق
وانیل	۱۱۱۶	بسته	۶۰	۶۰	مطابق

بله؛ نام و کد مواد، واحد، مقدار، شماره‌ی درخواست (۸۰۰۲۲)، تاریخ درخواست و واحد درخواست‌کننده (تولید کرم کاکائو) در هر دو سند یکسان است. ستون‌های نرخ، مبلغ و شماره‌ی سند عطف حواله باید بعداً توسط حسابداری تکمیل شود.

تحقیق کنید براساس استاندارد حسابداری شماره ۸ (حسابداری موجودی مواد و کالا) بهای تمام‌شده‌ی موجودی مواد و کالا باید با استفاده از کدام روش‌ها محاسبه شود.

براساس استاندارد حسابداری شماره ۸، بهای تمام‌شده‌ی موجودی مواد و کالا باید با یکی از دو روش زیر محاسبه شود:

۱. ☐ اولین صادره از اولین وارده (FIFO)

۲. ☐ میانگین موزون (متحرک یا در پایان دوره)

برای اقلامی که قابل جایگزینی با یکدیگر نیستند یا برای پروژه‌های خاص تولیدشده و جدا نگهداری می‌شوند (مانند جواهرات و آثار هنری)، روش شناسایی ویژه به کار می‌رود. روش «اولین صادره از آخرین وارده» (LIFO) مجاز نیست.

تحقیق کنید بند ۳۰ استاندارد حسابداری شماره ۸ (حسابداری موجودی مواد و کالا) در مورد استفاده از روش LIFO چه می‌گوید.

طبق استاندارد حسابداری شماره ۸، استفاده از روش «اولین صادره از آخرین وارده» (LIFO) برای تعیین بهای تمام‌شده‌ی موجودی مواد و کالا مجاز نیست؛ زیرا موجودی پایان دوره را با قدیمی‌ترین بها نشان می‌دهد که با بهای جاری فاصله دارد و ممکن است سود را دستکاری کند. بنابراین فقط FIFO و میانگین موزون (و شناسایی ویژه در موارد خاص) مجازند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

چرا نرخ مواد برگشتی از تولید به انبار در روش فایفو در کاردکس از انتهای لیست صادره‌ی مربوط انتخاب می‌گردند؟

چون در روش فایفو مواد قدیمی‌تر زودتر صادر می‌شوند، آخرین اقلامی که به تولید رفته‌اند (انتهای فهرست صادره) جدیدترین مواد آن حواله هستند و فرض می‌شود همان‌ها برمی‌گردند. مواد برگشتی با نرخ صدورشان به ابتدای فهرست موجودی اضافه می‌شود تا در صدور بعدی در اولویت باشند و ترتیب «اولین وارده، اولین صادره» حفظ شود.

شرکت تولیدی بابل برای تولید محصولات، از مواد «م» استفاده می‌کند. اطلاعات به‌دست‌آمده از انبار مواد، مربوط به ورود و صدور مواد «م» در خردادماه سال ۱۳۹۷ به شرح زیر است:

۳/۱ - موجودی ابتدای دوره ۱۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۸۰۰ ریال

۳/۶ - خرید ۳۰۰ عدد از قرار هر کیلوگرم ۸۲۰ ریال به‌صورت نسبی، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۱۷۱۷

۳/۸ - خرید ۴۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۸۴۰ ریال به‌صورت نسبی، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۱۷۱۸

۳/۱۰ - صدور ۵۰۰ کیلوگرم به قسمت تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۵۶۷

۳/۱۲ - برگشت ۴۰ کیلوگرم از مواد خریداری‌شده در تاریخ ۳/۶ به فروشنده

۳/۱۵ - خرید ۲۵۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۸۶۰ ریال به‌صورت نسبی، مطابق قبض انبار ۱۷۱۹

۳/۲۷ - برگشت ۵۰ کیلوگرم از مواد صادره در تاریخ ۳/۱۰ از قسمت تولید به انبار

۳/۲۹ - صدور ۴۱۰ کیلوگرم به قسمت تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۵۶۸

مطلوب است: تنظیم کاردکس مواد به روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)

فرض: واحد خرید ۳/۶ همان کیلوگرم است (در متن «عدد» آمده). برگشت به فروشنده طبق قاعده‌ی کتاب از ابتدای فهرست موجودی کسر می‌شود (۴۰ کیلوگرم از اقلام ۸۴۰ ریالی)؛ برگشت از تولید از انتهای فهرست صادره‌ی ۳/۱۰ (یعنی اقلام ۸۴۰ ریالی) انتخاب و به ابتدای فهرست موجودی افزوده می‌شود. مبالغ برگشت داخل پرانتز نوشته شده است.

کارت حساب مواد «م» - روش فایفو (مقدار به کیلوگرم، مبالغ به ریال)

تاریخ و شرح	وارد (مقدار×نرخ)	مبلغ وارد	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ)	مبلغ کل موجودی
۳/۱ موجودی اول دوره	۱۰۰×۸۰۰	۸۰,۰۰۰			۱۰۰×۸۰۰	۸۰,۰۰۰
۳/۶ خرید نسبی (رسید ۱۷۱۷)	۳۰۰×۸۲۰	۲۴۶,۰۰۰			۱۰۰×۸۰۰	۳۲۶,۰۰۰
					۳۰۰×۸۲۰	
۳/۸ خرید نسبی (رسید ۱۷۱۸)	۴۰۰×۸۴۰	۳۳۶,۰۰۰			۱۰۰×۸۰۰	۶۶۲,۰۰۰
					۳۰۰×۸۲۰	
					۴۰۰×۸۴۰	

۲۵۲,۰۰۰	۳۰۰×۸۴۰	۸۰,۰۰۰	۱۰۰×۸۰۰			۳/۱۰ صدور به تولید (حواله) (۵۶۷)
		۲۴۶,۰۰۰	۳۰۰×۸۲۰			
		۸۴,۰۰۰	۱۰۰×۸۴۰			
۲۱۸,۴۰۰	۲۶۰×۸۴۰			(۳۳,۶۰۰)	(۴۰×۸۴۰)	۳/۱۲ برگشت به فروشنده
۴۳۳,۴۰۰	۲۶۰×۸۴۰			۲۱۵,۰۰۰	۲۵۰×۸۶۰	۳/۱۵ خرید نسبه (رسید) (۱۷۱۹)
	۲۵۰×۸۶۰					
۴۷۵,۴۰۰	۳۱۰×۸۴۰	(۴۲,۰۰۰)	(۵۰×۸۴۰)			۳/۲۷ برگشت از تولید به انبار
	۲۵۰×۸۶۰					
۱۲۹,۰۰۰	۱۵۰×۸۶۰	۲۶۰,۴۰۰	۳۱۰×۸۴۰			۳/۲۹ صدور به تولید (حواله) (۵۶۸)
		۸۶,۰۰۰	۱۰۰×۸۶۰			

بهای تمام شده مواد خریداری شده (خالص) = ۷۶۳,۴۰۰؛ بهای مواد مصرف شده (خالص) = ۷۱۴,۴۰۰؛ بهای موجودی پایان دوره = ۱۲۹,۰۰۰ ریال.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

کار عملی

صفحه ۶۷

۵۹

شرکت تولیدی کرمان برای تولید محصولات، از مواد «ج» استفاده می کند. اطلاعات زیر از انبار مواد، مربوط به ورود و صدور مواد «ج» در تیرماه سال ۱۳۹۷ به دست آمده است:

۴/۱ - موجودی ابتدای دوره ۵۰۰ عدد از قرار هر واحد ۷۰۰ ریال

۴/۲ - خرید ۳۰۰ عدد از قرار هر واحد ۷۴۰ ریال به صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره ۱۰۷۴

۴/۸ - خرید ۱۰۰ عدد از قرار هر واحد ۷۶۰ ریال به صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره ۱۰۷۵

۴/۱۳ - صدور ۴۰۰ عدد به قسمت تولید، مطابق حواله ای انبار شماره ۲۱۷

۴/۲۴ - برگشت ۱۰۰ عدد از مواد خریداری شده در تاریخ ۴/۲ به فروشنده و دریافت وجه آن

۴/۲۶ - خرید ۲۰۰ عدد از قرار هر واحد ۷۸۰ ریال به صورت نسبه، مطابق قبض انبار ۱۰۷۶

۴/۲۸ - برگشت ۷۰ عدد از مواد صادره در تاریخ ۴/۱۳ از قسمت تولید به انبار

۴/۳۱ - صدور ۳۰۰ عدد به قسمت تولید، مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۲۱۸

مطلوب است: تنظیم کاردکس مواد به روش میانگین موزون متحرک

نرخ میانگین بعد از هر ورود (خرید) از تقسیم مبلغ کل موجودی بر مقدار کل موجودی با دو رقم اعشار محاسبه می‌شود؛ صدور و برگشت به فروشنده با آخرین نرخ میانگین و برگشت از تولید با نرخ صدور همان حواله ثبت می‌شود. مبالغ برگشت داخل پرنترز آمده است.

کارت حساب مواد «ج» - روش میانگین موزون متحرک

تاریخ و شرح	وارده (مقدار×نرخ)	مبلغ وارده	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ میانگین)	مبلغ کل موجودی
۴/۱ موجودی اول دوره	۵۰۰×۷۰۰	۳۵۰,۰۰۰			۵۰۰×۷۰۰	۳۵۰,۰۰۰
۴/۲ خرید نقدی (رسید ۱۰۷۴)	۳۰۰×۷۴۰	۲۲۲,۰۰۰			۸۰۰×۷۱۵	۵۷۲,۰۰۰
۴/۸ خرید نقدی (رسید ۱۰۷۵)	۱۰۰×۷۶۰	۷۶,۰۰۰			۹۰۰×۷۲۰	۶۴۸,۰۰۰
۴/۱۳ صدور به تولید (حواله ۲۱۷)			۴۰۰×۷۲۰	۲۸۸,۰۰۰	۵۰۰×۷۲۰	۳۶۰,۰۰۰
۴/۲۴ برگشت به فروشنده	(۱۰۰×۷۲۰)	(۷۲,۰۰۰)			۴۰۰×۷۲۰	۲۸۸,۰۰۰
۴/۲۶ خرید نسیه (رسید ۱۰۷۶)	۲۰۰×۷۸۰	۱۵۶,۰۰۰			۶۰۰×۷۴۰	۴۴۴,۰۰۰
۴/۲۸ برگشت از تولید به انبار			(۷۰×۷۲۰)	(۵۰,۴۰۰)	۶۷۰×۷۳۷.۹۱	۴۹۴,۴۰۰

۲۷۳,۰۲۷	۳۷۰×۷۳۷.۹۱	۲۲۱,۳۷۳	۳۰۰×۷۳۷.۹۱			۴/۳۱ صدور به تولید (حواله ۲۱۸)
---------	------------	---------	------------	--	--	--------------------------------------

بهای تمام شده‌ی مواد مصرف شده (خالص) = ۴۵۸,۹۷۳؛ بهای موجودی پایان دوره = ۲۷۳,۰۲۷ ریال.

فعالیت

صفحه ۶۹

۶۰

موجودی مواد پایان سال ۱۳۹۶ یک شرکت تولیدی ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. موجودی مواد اول دوره‌ی فعالیت سال ۱۳۹۷ این شرکت چقدر است؟

موجودی مواد اول هر دوره همان موجودی پایان دوره‌ی مالی قبل است؛ بنابراین موجودی مواد اول دوره‌ی سال ۱۳۹۷ برابر ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال است.

فعالیت

صفحه ۶۹

۶۱

فرض کنید در یک شرکت تولیدی، واحد تولید شماره‌ی ۱ در تاریخ ۹۶/۶/۳ درخواست تعداد ۵۰ بسته میخ پرچ شماره‌ی ۱۰ از انبار را ارسال کرده است و حواله‌ی انبار تکمیل شده توسط انباردار در ادامه آمده است، شما قسمت مربوط به حسابداری این حواله را تکمیل کنید. قیمت تمام شده‌ی هر بسته از دارایی مذکور براساس روش قیمت‌گذاری شرکت ۲۰,۰۰۰ ریال است.

(حواله‌ی انبار شماره‌ی ۱۶۶۵ مورخ ۹۶/۶/۶، نام طرف حساب: واحد تولید شماره‌ی ۱، شماره‌ی درخواست مواد ۱۷۱۰، تاریخ درخواست ۹۶/۶/۳، انبار شماره‌ی ۲؛ ردیف ۱: میخ پرچ شماره‌ی ۱۰، کد ۱۰۰۱۰۳۱۴، واحد بسته، مقدار ۵۰)

مبلغ = مقدار × نرخ = ۲۰,۰۰۰ × ۵۰ = ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال. قسمت حسابداری حواله به این صورت تکمیل می‌شود:

حواله‌ی انبار (قسمت تکمیل شده توسط حسابداری)

ردیف	شرح مواد	کد مواد	واحد	مقدار	شماره‌ی سند عطف	نرخ (ریال)	مبلغ (ریال)
۱	میخ پرچ شماره‌ی ۱۰	۱۰۰۱۰۳۱۴	بسته	۵۰	شماره‌ی سند مصرف مواد (نمونه: ۱۲۰۷)	۲۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
	جمع						۱,۰۰۰,۰۰۰

نام و امضای حسابدار در پایین فرم درج می‌شود. شماره‌ی سند عطف فرضی است.

حساب کالای در جریان ساخت چیست و چه مبالغی در آن ثبت می‌گردد؟

کالای در جریان ساخت حسابی است که هزینه‌های تشکیل‌دهنده‌ی بهای تمام‌شده‌ی محصولی را که هنوز ساخته نشده یا ناتمام است، جمع می‌کند.

- به **بدهکار** این حساب مواد مستقیم مصرف‌شده، دستمزد مستقیم و سربار جذب‌شده‌ی تولید منتقل می‌شود.
- پس از ساخت محصول و انتقال آن به انبار، بهای تمام‌شده‌ی محصول ساخته‌شده محاسبه و به **بستانکار** این حساب منتقل می‌گردد (حساب کالای ساخته‌شده بدهکار می‌شود).
- مانده‌ی بدهکار آن در پایان دوره بهای تمام‌شده‌ی کالای ناتمام است.

به نظر شما هنگام ارسال مواد مستقیم و غیرمستقیم به قسمت تولید، کدام حساب‌ها بدهکار می‌شوند؟

- مواد **مستقیم** صادره به خط تولید: بدهکار «کنترل کالای در جریان ساخت».
- مواد **غیرمستقیم** صادره به خط تولید: بدهکار «کنترل سربار ساخت».
- در هر دو حالت بستانکار «کنترل موجودی مواد» (با معین مواد مربوط در ستون جزء).

در یک شرکت تولیدی، مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ ریال مواد مستقیم «ج» از انبار به قسمت تولید ارسال شده است. سند حسابداری این رویداد را تنظیم کنید.

سند صدور مواد مستقیم به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۴۵۰,۰۰۰	
کنترل موجودی مواد		۴۵۰,۰۰۰
جمع	۴۵۰,۰۰۰	۴۵۰,۰۰۰

شرح سند: بابت صدور مواد مستقیم «ج» به قسمت تولید.

در مورد دلایل برگشت مواد از تولید به انبار تحقیق کنید.

۱. مواد صادره با مواد مورد تقاضای قسمت‌های مختلف تولید مطابقت نداشته باشد (اشتباه در نوع، کیفیت یا مشخصات).
۲. مواد برگشتی اضافی باشد (بیش از نیاز واقعی تولید صادر شده است).
۳. مواد برای تولید سفارش خاصی صادر شده باشد و مشتری از سفارش خود صرف نظر کند.
۴. مواد به صورت اشتباهی به تولید ارسال شده باشد (مثلاً به دایره‌ی دیگر).

به نظر شما دلایل دیگری برای برگشت مواد از تولید به انبار وجود دارد؟ با هم کلاسی‌های خود در این مورد بحث کنید.

پاسخ نمونه (نتیجه‌ی بحث کلاس):

- تغییر برنامه‌ی تولید یا توقف و لغو تولید یک محصول.
- معیوب یا نامرغوب بودن مواد که پس از دریافت مشخص شود (برگشت به انبار و سپس بازرسی یا برگشت به فروشنده).
- تغییر در مشخصات فنی یا فرمول محصول که مواد صادره‌شده را غیرضروری می‌کند.
- مازاد مواد بسته‌بندی شده که پس از اتمام سفارش باقی مانده است.

در یک شرکت تولیدی، مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال مواد مستقیم «ج» از قسمت تولید به انبار برگشت داده شده است. سند حسابداری این رویداد را تکمیل نمایید.

سند برگشت مواد مستقیم از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۵۰,۰۰۰	
کنترل کالای در جریان ساخت		۱۵۰,۰۰۰
جمع	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰

شرکت تولیدی «اسلام آباد»، برای تولید محصولات، از مواد «ت» استفاده می‌کند. اطلاعات به‌دست‌آمده از انبار، مربوط به ورود و صدور مواد «ب» در مردادماه سال ۱۳۹۷ چنین است:

۵/۱ - موجودی ابتدای دوره ۵۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۰۰۰ ریال

۵/۹ - خرید ۴۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۲۰۰ ریال به‌صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۱۲۱۲

۵/۲۰ - صدور ۷۰۰ کیلوگرم به قسمت تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۱۹۱

۵/۲۲ - برگشت ۲۵ کیلوگرم از مواد خریداری‌شده در تاریخ ۵/۹ به فروشنده و دریافت وجه آن

۵/۲۵ - خرید ۳۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۴۰۰ ریال به‌صورت نسیه، مطابق قبض انبار ۱۲۱۳

۵/۲۷ - برگشت ۸۰ کیلوگرم از مواد صادره در تاریخ ۵/۲۰ از قسمت تولید به انبار

۵/۳۱ - صدور ۲۲۰ کیلوگرم به قسمت تولید، مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۱۹۲

مطلوب است: تنظیم کاردکس مواد و صدور اسناد حسابداری کلیه‌ی رویدادها به روش‌های اولین صادره از اولین وارده (FIFO) و میانگین موزون متحرک

فرض‌ها: نام ماده در متن دو بار «ت» و «ب» آمده است؛ در پاسخ «ت» نوشته شد. مالیات بر ارزش‌افزوده‌ی ۹٪ مانند مثال‌های کتاب در خریده‌ها و برگشت خرید لحاظ شده است. وجه برگشت خرید ۵/۲۲ نقد دریافت شده است. در روش فایفو، طبق قاعده‌ی کتاب، برگشت به فروشنده از ابتدای فهرست موجودی کسر می‌شود و اگر نرخ آن با نرخ فاکتور فرق داشت، تفاوت به «مغایرت نرخ انبار» می‌رود.

الف) روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)

کارت حساب مواد «ت» - روش فایفو

تاریخ و شرح	وارده (مقدار×نرخ)	مبلغ وارده	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ)	مبلغ کل موجودی
۵/۱ موجودی اول دوره	۵۰۰×۲,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰			۵۰۰×۲,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۵/۹ خرید نقدی (رسید ۱۲۱۲)	۴۰۰×۲,۲۰۰	۸۸۰,۰۰۰			۵۰۰×۲,۰۰۰	۱,۸۸۰,۰۰۰
					۴۰۰×۲,۲۰۰	

۴۴۰,۰۰۰	۲۰۰×۲,۲۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰×۲,۰۰۰			۵/۲۰ صدور به تولید (حواله ۱۹۱)
		۴۴۰,۰۰۰	۲۰۰×۲,۲۰۰			
۳۸۵,۰۰۰	۱۷۵×۲,۲۰۰			(۵۵,۰۰۰)	(۲۵×۲,۲۰۰)	۵/۲۲ برگشت به فروشنده
۱,۱۰۵,۰۰۰	۱۷۵×۲,۲۰۰			۷۲۰,۰۰۰	۳۰۰×۲,۴۰۰	۵/۲۵ خرید نسیه (رسید ۱۲۱۳)
	۳۰۰×۲,۴۰۰					
۱,۲۸۱,۰۰۰	۲۵۵×۲,۲۰۰	(۱۷۶,۰۰۰)	(۸۰×۲,۲۰۰)			۵/۲۷ برگشت از تولید به انبار
	۳۰۰×۲,۴۰۰					
۷۹۷,۰۰۰	۳۵×۲,۲۰۰	۴۸۴,۰۰۰	۲۲۰×۲,۲۰۰			۵/۳۱ صدور به تولید (حواله ۱۹۲)
	۳۰۰×۲,۴۰۰					

ب) روش میانگین موزون متحرک

کارت حساب مواد «ت» - روش میانگین موزون متحرک

تاریخ و شرح	وارد (مقدار×نرخ)	مبلغ وارد	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ) (میانگین)	مبلغ کل موجودی
۵/۱ موجودی اول دوره	۵۰۰×۲,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰			۵۰۰×۲,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۵/۹ خرید نقدی (رسید ۱۲۱۲)	۴۰۰×۲,۲۰۰	۸۸۰,۰۰۰			۹۰۰×۲,۰۸۸.۸۹	۱,۸۸۰,۰۰۰

۴۱۷,۷۷۷	۲۰۰×۲,۰۸۸.۸۹	۱,۴۶۲,۲۲۳	۷۰۰×۲,۰۸۸.۸۹			۵/۲۰ صدور به تولید (حواله) (۱۹۱)
۳۶۵,۵۵۵	۱۷۵×۲,۰۸۸.۸۹			(۵۲,۲۲۲)	(۲۵×۲,۰۸۸.۸۹)	۵/۲۲ برگشت به فروشنده
۱,۰۸۵,۵۵۵	۴۷۵×۲,۲۸۵.۳۸			۷۲۰,۰۰۰	۳۰۰×۲,۴۰۰	۵/۲۵ خرید نسیه (رسید) (۱۲۱۳)
۱,۲۵۲,۶۶۶	۵۵۵×۲,۲۵۷.۰۶	(۱۶۷,۱۱۱)	(۸۰×۲,۰۸۸.۸۹)			۵/۲۷ برگشت از تولید به انبار
۷۵۶,۱۱۳	۳۳۵×۲,۲۵۷.۰۶	۴۹۶,۵۵۳	۲۲۰×۲,۲۵۷.۰۶			۵/۳۱ صدور به تولید (حواله) (۱۹۲)

اسناد حسابداری مشترک در هر دو روش (خریدها) برای موفقیت

۵/۹ - خرید ۴۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۲,۲۰۰ ریال به صورت نقدی

بستانکار (ریال)	بدهکار (ریال)	شرح حساب
	۸۸۰,۰۰۰	کنترل موجودی مواد
	۷۹,۲۰۰	سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده
۹۵۹,۲۰۰		موجودی نقد
۹۵۹,۲۰۰	۹۵۹,۲۰۰	جمع

۵/۲۵ - خرید ۳۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۲,۴۰۰ ریال به صورت نسیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۷۲۰,۰۰۰	
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۶۴,۸۰۰	
حساب های پرداختنی		۷۸۴,۸۰۰
جمع	۷۸۴,۸۰۰	۷۸۴,۸۰۰

اسناد حسابداری روش فایفو (صدور و برگشت ها)

۵/۲۰ - صدور ۷۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱,۴۴۰,۰۰۰	
کنترل موجودی مواد		۱,۴۴۰,۰۰۰
جمع	۱,۴۴۰,۰۰۰	۱,۴۴۰,۰۰۰

۵/۲۲ - برگشت ۲۵ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده و دریافت وجه آن

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	۵۹,۹۵۰	
کنترل موجودی مواد		۵۵,۰۰۰
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۴,۹۵۰
جمع	۵۹,۹۵۰	۵۹,۹۵۰

۵/۲۷ - برگشت ۸۰ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۷۶,۰۰۰	
کنترل کالای در جریان ساخت		۱۷۶,۰۰۰
جمع	۱۷۶,۰۰۰	۱۷۶,۰۰۰

۵/۳۱ - صدور ۲۲۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۴۸۴,۰۰۰	
کنترل موجودی مواد		۴۸۴,۰۰۰
جمع	۴۸۴,۰۰۰	۴۸۴,۰۰۰

اسناد حسابداری روش میانگین موزون متحرک (صدور و برگشت‌ها)

۵/۲۰ - صدور ۷۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱,۴۶۲,۲۲۳	
کنترل موجودی مواد		۱,۴۶۲,۲۲۳
جمع	۱,۴۶۲,۲۲۳	۱,۴۶۲,۲۲۳

۵/۲۲ - برگشت ۲۵ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده و دریافت وجه آن

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	۵۹,۹۵۰	
کنترل موجودی مواد		۵۲,۲۲۲
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۴,۹۵۰
مغایرت نرخ انبار		۲,۷۷۸
جمع	۵۹,۹۵۰	۵۹,۹۵۰

۵/۲۷ - برگشت ۸۰ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۶۷,۱۱۱	
کنترل کالای در جریان ساخت		۱۶۷,۱۱۱
جمع	۱۶۷,۱۱۱	۱۶۷,۱۱۱

۵/۳۱ - صدور ۲۲۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۴۹۶,۵۵۳	
کنترل موجودی مواد		۴۹۶,۵۵۳
جمع	۴۹۶,۵۵۳	۴۹۶,۵۵۳

مقایسه‌ی نتایج دو روش

شرح	فایفو	میانگین موزون متحرک
بهای مواد خریداری شده (خالص)	۱,۵۴۵,۰۰۰	۱,۵۴۷,۷۷۸
بهای مواد مصرف شده (خالص)	۱,۷۴۸,۰۰۰	۱,۷۹۱,۶۶۵
بهای موجودی پایان دوره	۷۹۷,۰۰۰	۷۵۶,۱۱۳

کار عملی

صفحه ۸۶

۶۹

شرکت تولیدی «سبزوار»، برای تولید محصولات، از مواد «س» استفاده می‌کند. اطلاعات به‌دست‌آمده از انبار، مربوط به ورود و صدور مواد «س» در خردادماه سال ۱۳۹۷، به شرح زیر است:

۳/۱ - موجودی ابتدای دوره ۲۵۰ عدد از قرار هر واحد ۴۰۰ ریال

۳/۵ - خرید ۳۵۰ عدد از قرار هر واحد ۴۱۰ ریال به‌صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۷۰۰۱

۳/۸ - خرید ۴۵۰ عدد از قرار هر واحد ۴۲۰ ریال به‌صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۷۰۰۲

۳/۱۴ - صدور ۹۰۰ عدد به قسمت تولید، مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۸۰۱

۳/۱۶ - برگشت ۷۵ عدد از مواد خریداری شده در تاریخ ۳/۸ به فروشنده و دریافت وجه آن

۳/۱۷ - خرید ۶۰۰ عدد از قرار هر واحد ۴۴۰ ریال به‌صورت نقد، مطابق قبض انبار ۷۰۰۳

۳/۲۲ - برگشت ۳۰ عدد از مواد صادره در تاریخ ۳/۱۴ از قسمت تولید به انبار

۳/۲۹ - صدور ۲۸۰ عدد به قسمت تولید، مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۸۰۲

مطلوب است: تنظیم کاردکس مواد و صدور اسناد حسابداری کلیه‌ی رویدادها به روش‌های اولین صادره از

اولین وارده (FIFO) و میانگین موزون متحرک

فرض‌ها: مالیات بر ارزش افزوده‌ی ۹٪ مانند مثال‌های کتاب در خریدها و برگشت خرید لحاظ شده و وجه برگشت خرید ۳/۱۶ نقد دریافت شده است. برگشت به فروشنده در فایفو از ابتدای فهرست موجودی کسر می‌شود؛ تفاوت نرخ آن با نرخ فاکتور به «مغایرت نرخ انبار» می‌رود.

الف) روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)

کارت حساب مواد «س» - روش فایفو

تاریخ و شرح	وارده (مقدار×نرخ)	مبلغ وارده	صادره (مقدار×نرخ)	مبلغ صادره	موجودی (مقدار×نرخ)	مبلغ کل موجودی
۳/۱ موجودی اول دوره	۲۵۰×۴۰۰	۱۰۰,۰۰۰			۲۵۰×۴۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۳/۵ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۱)	۳۵۰×۴۱۰	۱۴۳,۵۰۰			۲۵۰×۴۰۰	۲۴۳,۵۰۰
					۳۵۰×۴۱۰	
۳/۸ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۲)	۴۵۰×۴۲۰	۱۸۹,۰۰۰			۲۵۰×۴۰۰	۴۳۲,۵۰۰
					۳۵۰×۴۱۰	
					۴۵۰×۴۲۰	
۳/۱۴ صدور به تولید (حواله ۸۰۱)			۲۵۰×۴۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۵۰×۴۲۰	۶۳,۰۰۰
			۳۵۰×۴۱۰	۱۴۳,۵۰۰		
			۳۰۰×۴۲۰	۱۲۶,۰۰۰		
۳/۱۶ برگشت به فروشنده	(۷۵×۴۲۰)	(۳۱,۵۰۰)			۷۵×۴۲۰	۳۱,۵۰۰
۳/۱۷ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۳)	۶۰۰×۴۴۰	۲۶۴,۰۰۰			۷۵×۴۲۰	۲۹۵,۵۰۰
					۶۰۰×۴۴۰	
۳/۲۲ برگشت از تولید به انبار			(۳۰×۴۲۰)	(۱۲,۶۰۰)	۱۰۵×۴۲۰	۳۰۸,۱۰۰
					۶۰۰×۴۴۰	
۳/۲۹ صدور به (حواله ۸۰۲)			۱۰۵×۴۲۰	۴۴,۱۰۰	۴۲۵×۴۴۰	۱۸۷,۰۰۰

		۷۷,۰۰۰	۱۷۵×۴۴۰			
--	--	--------	---------	--	--	--

(ب) روش میانگین موزون متحرک

کارت حساب مواد «س» - روش میانگین موزون متحرک

تاریخ و شرح	وارد (مقدار×نرخ)	مبلغ وارد	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ میانگین)	مبلغ کل موجودی
۳/۱ موجودی اول دوره	۲۵۰×۴۰۰	۱۰۰,۰۰۰			۲۵۰×۴۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۳/۵ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۱)	۳۵۰×۴۱۰	۱۴۳,۵۰۰			۶۰۰×۴۰۵.۸۳	۲۴۳,۵۰۰
۳/۸ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۲)	۴۵۰×۴۲۰	۱۸۹,۰۰۰			۱,۰۵۰×۴۱۱.۹	۴۳۲,۵۰۰
۳/۱۴ صدور به تولید (حواله ۸۰۱)			۹۰۰×۴۱۱.۹	۳۷۰,۷۱۰	۱۵۰×۴۱۱.۹	۶۱,۷۹۰
۳/۱۶ برگشت به فروشنده	(۷۵×۴۱۱.۹)	(۳۰,۸۹۲)			۷۵×۴۱۱.۹	۳۰,۸۹۸
۳/۱۷ خرید نقدی (رسید ۷۰۰۳)	۶۰۰×۴۴۰	۲۶۴,۰۰۰			۶۷۵×۴۳۶.۸۹	۲۹۴,۸۹۸
۳/۲۲ برگشت از تولید به انبار			(۳۰×۴۱۱.۹)	(۱۲,۳۵۷)	۷۰۵×۴۳۵.۸۲	۳۰۷,۲۵۵
۳/۲۹ صدور به تولید (حواله ۸۰۲)			۲۸۰×۴۳۵.۸۲	۱۲۲,۰۳۰	۴۲۵×۴۳۵.۸۲	۱۸۵,۲۲۵

اسناد حسابداری مشترک در هر دو روش (خریدها)

۳/۵ - خرید ۳۵۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۴۱۰ ریال به صورت نقدی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۴۳,۵۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱۲,۹۱۵	
موجودی نقد		۱۵۶,۴۱۵
جمع	۱۵۶,۴۱۵	۱۵۶,۴۱۵

۳/۸ - خرید ۴۵۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۴۲۰ ریال به صورت نقدی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۸۹,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱۷,۰۱۰	
موجودی نقد		۲۰۶,۰۱۰
جمع	۲۰۶,۰۱۰	۲۰۶,۰۱۰

۳/۱۷ - خرید ۶۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۴۴۰ ریال به صورت نقدی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۲۶۴,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۲۳,۷۶۰	
موجودی نقد		۲۸۷,۷۶۰
جمع	۲۸۷,۷۶۰	۲۸۷,۷۶۰

اسناد حسابداری روش فایفو (صدور و برگشت‌ها)

۳/۱۴ - صدور ۹۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۳۶۹,۵۰۰	
کنترل موجودی مواد		۳۶۹,۵۰۰
جمع	۳۶۹,۵۰۰	۳۶۹,۵۰۰

۳/۱۶ - برگشت ۷۵ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده و دریافت وجه آن

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	۳۴,۳۳۵	
کنترل موجودی مواد		۳۱,۵۰۰
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۲,۸۳۵
جمع	۳۴,۳۳۵	۳۴,۳۳۵

۳/۲۲ - برگشت ۳۰ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۲,۶۰۰	
کنترل کالای در جریان ساخت		۱۲,۶۰۰
جمع	۱۲,۶۰۰	۱۲,۶۰۰

۳/۲۹ - صدور ۲۸۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱۲۱,۱۰۰	
کنترل موجودی مواد		۱۲۱,۱۰۰
جمع	۱۲۱,۱۰۰	۱۲۱,۱۰۰

اسناد حسابداری روش میانگین موزون متحرک (صدور و برگشت ها)

۳/۱۴ - صدور ۹۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۳۷۰,۷۱۰	
کنترل موجودی مواد		۳۷۰,۷۱۰
جمع	۳۷۰,۷۱۰	۳۷۰,۷۱۰

۳/۱۶ - برگشت ۷۵ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده و دریافت وجه آن

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	۳۴,۳۳۵	
کنترل موجودی مواد		۳۰,۸۹۲
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۲,۸۳۵
مغایرت نرخ انبار		۶۰۸
جمع	۳۴,۳۳۵	۳۴,۳۳۵

۳/۲۲ - برگشت ۳۰ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱۲,۳۵۷	
کنترل کالای در جریان ساخت		۱۲,۳۵۷
جمع	۱۲,۳۵۷	۱۲,۳۵۷

۳/۲۹ - صدور ۲۸۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱۲۲,۰۳۰	
کنترل موجودی مواد		۱۲۲,۰۳۰
جمع	۱۲۲,۰۳۰	۱۲۲,۰۳۰

مقایسه‌ی نتایج دو روش

شرح	فایفو	میانگین موزون متحرک
بهای مواد خریداری شده (خالص)	۵۶۵,۰۰۰	۵۶۵,۶۰۸
بهای مواد مصرف شده (خالص)	۴۷۸,۰۰۰	۴۸۰,۳۸۳
بهای موجودی پایان دوره	۱۸۷,۰۰۰	۱۸۵,۲۲۵

حساب معین انبار چیست و چه کاربردی دارد؟

حساب معین انبار (معین موجودی مواد) حسابی است که برای هر ماده جداگانه در دفتر معین نگهداری می‌شود و جزئیات حساب کنترل موجودی مواد را نشان می‌دهد. مبالغ وارده به انبار (خرید و برگشت از تولید) به بدهکار و مبالغ خروجی (صدور به تولید و برگشت به فروشنده) به بستانکار آن ثبت می‌شود؛ مبالغ ستون جزء سند حسابداری به همین حساب‌ها منتقل می‌شود.

کاربرد: نگهداری ریز اطلاعات ریالی هر ماده، کنترل صحت ثبت‌ها با مقایسه‌ی مانده‌ی معین با مانده‌ی ریالی کاردکس آن ماده، و کنترل مجموع معین‌ها با حساب کنترل در دفتر کل.

با توجه به مثال «تولیدی آبادان»، حساب معین مواد در روش فایفو تنظیم شده است، حساب معین مواد در روش میانگین موزون متحرک را تنظیم کنید.

مبالغ بدهکار: موجودی اول دوره و خریدها و برگشت از تولید؛ مبالغ بستانکار: صدورها و برگشت به فروشنده، همه با مبالغ ستون‌های کاردکس میانگین موزون متحرک. (توجه: در کتاب در سند ۱۰۰۷ مبلغ صدور ۸/۲۴ به اشتباه ۱۶۰,۷۷۰ آمده است؛ مطابق کاردکس مبلغ درست $۷۹۴,۹۳ \times ۲۰۰ = ۱۵۸,۹۸۶$ ریال است و مانده‌ی کاردکس ۳۸۹,۵۱۴ با آن برابر می‌شود.)

دفتر معین مواد - موجودی مواد الف (روش میانگین موزون متحرک)

مبلغ	شرح (بستانکار)	مبلغ	شرح (بدهکار)
۵۸۵,۰۰۰	۸/۱۱ صدور به تولید	۴۸۰,۰۰۰	موجودی اول دوره
۳۲,۵۰۰	۸/۱۲ برگشت به فروشنده	۱۴۰,۰۰۰	۸/۴ خرید
۱۵۸,۹۸۶	۸/۲۴ صدور به تولید	۱۶۰,۰۰۰	۸/۱۰ خرید
		۳۶۰,۰۰۰	۸/۱۴ خرید
		۲۶,۰۰۰	۸/۱۸ برگشت از تولید
۷۷۶,۴۸۶	جمع بستانکار	۱,۱۶۶,۰۰۰	جمع بدهکار
		۳۸۹,۵۱۴	مانده‌ی پایان دوره (بدهکار)

با توجه به مثال «تولیدی آبادان» و فعالیت قبل، جدول زیر را تکمیل نمایید و مانده‌ی کاردکس مواد با حساب معین مواد در هر روش را تطبیق دهید.

(جدول: روش قیمت‌گذاری - مانده‌ی کاردکس مواد - مانده‌ی حساب معین مواد - نتیجه‌ی تطبیق؛ فایفو:

۴۳۲,۰۰۰ - ۴۳۲,۰۰۰ - مانده‌ها برابر هستند؛ میانگین موزون متحرک: ؟ - ؟ - ؟)

روش قیمت‌گذاری	مانده‌ی کاردکس مواد	مانده‌ی حساب معین مواد	نتیجه‌ی تطبیق
فایفو	۴۳۲,۰۰۰	۴۳۲,۰۰۰	مانده‌ها برابر هستند.
میانگین موزون متحرک	۳۸۹,۵۱۴	۳۸۹,۵۱۴	مانده‌ها برابر هستند.

محاسبه‌ی مانده‌ی معین میانگین: بدهکار ۱,۱۶۶,۰۰۰ (= ۴۸۰,۰۰۰ + ۱۴۰,۰۰۰ + ۱۶۰,۰۰۰ + ۳۶۰,۰۰۰ + ۲۶,۰۰۰)
 منه‌ای بستانکار ۷۷۶,۴۸۶ (= ۵۸۵,۰۰۰ + ۳۲,۵۰۰ + ۱۵۸,۹۸۶) = ۳۸۹,۵۱۴ ریال. در هر دو روش کاردکس و معین یکدیگر را کنترل می‌کنند.

جدول مقایسه‌ی نتایج روش‌های مختلف (FIFO و میانگین موزون متحرک) مربوط به شرکت تولیدی آبادان را تکمیل نمایید.

(جدول: شرح - اولین صادره از اولین وارده - میانگین موزون متحرک؛ بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره: ۶۷۳,۰۰۰ - ؟؛ بهای تمام‌شده‌ی موجودی مواد پایان دوره: ۴۳۲,۰۰۰ - ؟)

شرح	اولین صادره از اولین وارده	میانگین موزون متحرک
بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره	۶۷۳,۰۰۰	۷۱۷,۹۸۶
بهای تمام‌شده‌ی موجودی مواد پایان دوره	۴۳۲,۰۰۰	۳۸۹,۵۱۴

در دوره‌ی قیمت‌های صعودی، روش فایفو مواد مصرف‌شده را کمتر و موجودی پایان دوره را بیشتر نشان می‌دهد. جمع مواد مصرف‌شده و موجودی پایان دوره در فایفو ۱,۱۰۵,۰۰۰ و در میانگین ۱,۱۰۷,۵۰۰ ریال است؛ تفاوت ۲,۵۰۰ ریال به علت قیمت‌گذاری متفاوت برگشت به فروشنده (۳۵,۰۰۰ در برابر ۳۲,۵۰۰) است.

شرکت تولیدی «اردبیل»، برای تولید محصولات، از مواد «ق» استفاده می‌کند. اطلاعات به‌دست‌آمده از انبار، مربوط به ورود و صدور مواد «ق» در شهریورماه سال ۱۳۹۷ چنین است:

۶/۱ - موجودی ابتدای دوره ۲۰۰ بسته از قرار هر واحد ۱,۰۰۰ ریال و ۶۰۰ بسته از قرار هر واحد ۱,۰۵۰ ریال

۶/۶ - صدور ۵۵۰ بسته به خط تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۹۱۵

۶/۱۱ - خرید ۹۰۰ بسته از قرار هر واحد ۱,۱۰۰ ریال به صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۱۵۱

۶/۱۶ - خرید ۳۰۰ بسته از قرار هر واحد ۱,۲۰۰ ریال به صورت نسیه، مطابق قبض انبار ۱۵۲

۶/۱۸ - برگشت ۵۰ بسته از مواد صادره در تاریخ ۶/۶ از خط تولید به انبار

۶/۱۹ - صدور ۵۰۰ بسته به خط تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۹۱۶

۶/۲۴ - برگشت ۱۰۰ بسته از مواد خریداری شده در تاریخ ۶/۱۶ به فروشنده

مطلوب است: ۱ تنظیم کاردکس مواد ۲ صدور اسناد حسابداری رویدادها ۳ تنظیم حساب معین موجودی مواد به شکل T ۴ محاسبه‌ی بهای تمام شده‌ی مواد مصرف شده و موجودی مواد پایان دوره، به روش اولین صادره از اولین وارده (FIFO)

فرض‌ها: مالیات بر ارزش افزوده ۹٪ مانند مثال‌های کتاب؛ برگشت خرید ۶/۲۴ مربوط به خرید نسیه‌ی ۶/۱۶ است و بدهی به فروشنده را کاهش می‌دهد؛ طبق قاعده‌ی کتاب برگشت به فروشنده از ابتدای فهرست موجودی کسر می‌شود و تفاوت نرخ آن با نرخ فاکتور به «مغایرت نرخ انبار» می‌رود.

۱) کاردکس مواد (فایفو)

کارت حساب مواد «ق» - روش فایفو

تاریخ و شرح	وارده (مقدار×نرخ)	مبلغ وارده	صادره (مقدار×نرخ)	مبلغ صادره	موجودی (مقدار×نرخ)	مبلغ کل موجودی
۶/۱ موجودی اول دوره	۲۰۰×۱,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰			۲۰۰×۱,۰۰۰	۸۳۰,۰۰۰
	۶۰۰×۱,۰۵۰	۶۳۰,۰۰۰			۶۰۰×۱,۰۵۰	
۶/۶ صدور به تولید (حواله ۹۱۵)			۲۰۰×۱,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۵۰×۱,۰۵۰	۲۶۲,۵۰۰
			۳۵۰×۱,۰۵۰	۳۶۷,۵۰۰		
۶/۱۱ خرید نقدی (رسید ۱۵۱)	۹۰۰×۱,۱۰۰	۹۹۰,۰۰۰			۲۵۰×۱,۰۵۰	۱,۲۵۲,۵۰۰
					۹۰۰×۱,۱۰۰	
۶/۱۶ خرید نسیه (رسید ۱۵۲)	۳۰۰×۱,۲۰۰	۳۶۰,۰۰۰			۲۵۰×۱,۰۵۰	۱,۶۱۲,۵۰۰

	۹۰۰×۱,۱۰۰					
	۳۰۰×۱,۲۰۰					
۱,۶۶۵,۰۰۰	۳۰۰×۱,۰۵۰	(۵۲,۵۰۰)	(۵۰×۱,۰۵۰)			۶/۱۸ برگشت از تولید به انبار
	۹۰۰×۱,۱۰۰					
	۳۰۰×۱,۲۰۰					
۱,۱۳۰,۰۰۰	۷۰۰×۱,۱۰۰	۳۱۵,۰۰۰	۳۰۰×۱,۰۵۰			۶/۱۹ صدور به تولید (حواله ۹۱۶)
	۳۰۰×۱,۲۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۲۰۰×۱,۱۰۰			
۱,۰۲۰,۰۰۰	۶۰۰×۱,۱۰۰		(۱۱۰,۰۰۰)	(۱۰۰×۱,۱۰۰)		۶/۲۴ برگشت به فروشنده
	۳۰۰×۱,۲۰۰					

۲) اسناد حسابداری

۶/۶ - صدور ۵۵۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۵۶۷,۵۰۰	
کنترل موجودی مواد		۵۶۷,۵۰۰
جمع	۵۶۷,۵۰۰	۵۶۷,۵۰۰

۶/۱۱ - خرید ۹۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۱,۱۰۰ ریال به صورت نقدی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۹۹۰,۰۰۰	
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۸۹,۱۰۰	
موجودی نقد		۱,۰۷۹,۱۰۰
جمع	۱,۰۷۹,۱۰۰	۱,۰۷۹,۱۰۰

۶/۱۶ - خرید ۳۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۱,۲۰۰ ریال به صورت نسیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۳۶۰,۰۰۰	
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۳۲,۴۰۰	
حساب های پرداختنی		۳۹۲,۴۰۰
جمع	۳۹۲,۴۰۰	۳۹۲,۴۰۰

۶/۱۸ - برگشت ۵۰ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۵۲,۵۰۰	
کنترل کالای در جریان ساخت		۵۲,۵۰۰
جمع	۵۲,۵۰۰	۵۲,۵۰۰

۶/۱۹ - صدور ۵۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۵۳۵,۰۰۰	
کنترل موجودی مواد		۵۳۵,۰۰۰
جمع	۵۳۵,۰۰۰	۵۳۵,۰۰۰

۶/۲۴ - برگشت ۱۰۰ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده (کاهش بدهی به فروشنده)

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
حساب های پرداختنی	۱۳۰,۸۰۰	
کنترل موجودی مواد		۱۱۰,۰۰۰
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۱۰,۸۰۰
مغایرت نرخ انبار		۱۰,۰۰۰
جمع	۱۳۰,۸۰۰	۱۳۰,۸۰۰

۳) حساب معین موجودی مواد

حساب معین موجودی مواد ق (شکل T)

شرح (بدهکار)	مبلغ	شرح (بستانکار)	مبلغ
موجودی اول دوره	۸۳۰,۰۰۰	۶/۶ صدور به تولید	۵۶۷,۵۰۰
۶/۱۱ خرید	۹۹۰,۰۰۰	۶/۱۹ صدور به تولید	۵۳۵,۰۰۰
۶/۱۶ خرید	۳۶۰,۰۰۰	۶/۲۴ برگشت به فروشنده	۱۱۰,۰۰۰
۶/۱۸ برگشت از تولید	۵۲,۵۰۰		
جمع بدهکار	۲,۲۳۲,۵۰۰	جمع بستانکار	۱,۲۱۲,۵۰۰
مانده‌ی پایان دوره (بدهکار)	۱,۰۲۰,۰۰۰		

۴) بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده و موجودی پایان دوره

محاسبه‌ی بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره (روش فایفو)

شرح	مقدار	مبلغ (ریال)
موجودی مواد اول دوره	۸۰۰	۸۳۰,۰۰۰
اضافه می‌شود: بهای تمام‌شده‌ی مواد خریداری‌شده طی دوره (پس از کسر برگشت به فروشنده)	۱,۱۰۰	۱,۲۴۰,۰۰۰
بهای تمام‌شده‌ی مواد آماده‌ی مصرف	۱,۹۰۰	۲,۰۷۰,۰۰۰
کسر می‌شود: موجودی مواد پایان دوره	۹۰۰	۱,۰۲۰,۰۰۰
بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره	۱,۰۰۰	۱,۰۵۰,۰۰۰

توشه‌ای برای موفقیت

کار عملی

صفحه ۹۴

۷۵

شرکت تولیدی «اهواز»، برای تولید محصولات، از مواد «د» استفاده می‌کند. اطلاعات به‌دست‌آمده از انبار، مربوط به ورود و صدور مواد «د» در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۷ چنین است:

۲/۱ - موجودی ابتدای دوره ۲۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۰۰۰ ریال

۲/۵ - خرید ۳۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۱۲۰ ریال به‌صورت نقد، مطابق قبض انبار شماره‌ی ۶۲۱

۲/۹ - صدور ۳۰۰ کیلوگرم به خط تولید مطابق حواله‌ی انبار شماره‌ی ۳۰۱۰

۲/۱۱ - خرید ۵۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۲۴۰ ریال به‌صورت نسیه، مطابق قبض انبار ۶۲۲

۲/۲۰ - برگشت ۱۰۰ کیلوگرم از مواد خریداری‌شده در تاریخ ۲/۵ به فروشنده

۲/۲۱ - خرید ۲۰۰ کیلوگرم از قرار هر واحد ۲,۵۲۵ ریال به‌صورت نسیه، مطابق قبض انبار ۶۲۳

۲/۲۲ - برگشت ۱۵ کیلوگرم از مواد صادره در تاریخ ۲/۹ از خط تولید به انبار

مطلوب است: ۱ تنظیم کاردکس مواد ۲ صدور اسناد حسابداری رویدادها ۳ تنظیم حساب معین موجودی مواد به شکل ۴ T محاسبه‌ی بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده و موجودی مواد پایان دوره، به روش میانگین موزون متحرک

فرض‌ها: مالیات بر ارزش‌افزوده ۹٪ مانند مثال‌های کتاب؛ وجه برگشت خرید ۲/۲۰ (که خرید ۲/۵ نقدی بوده) نقد دریافت شده است؛ نرخ میانگین با دو رقم اعشار گرد شده و برگشت به فروشنده با آخرین نرخ میانگین کاردکس ثبت و تفاوت آن با نرخ فاکتور به «مغایرت نرخ انبار» منتقل می‌شود.

۱) کاردکس مواد (میانگین موزون متحرک)

کارت حساب مواد «د» - روش میانگین موزون متحرک

تاریخ و شرح	وارد (مقدار×نرخ)	مبلغ وارد	صادر (مقدار×نرخ)	مبلغ صادر	موجودی (مقدار×نرخ میانگین)	مبلغ کل موجودی
۲/۱ موجودی اول دوره	۲۰۰×۲,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰			۲۰۰×۲,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰
۲/۵ خرید نقدی (رسید ۶۲۱)	۳۰۰×۲,۱۲۰	۶۳۶,۰۰۰			۵۰۰×۲,۰۷۲	۱,۰۳۶,۰۰۰
۲/۹ صدور به تولید (حواله ۳۰۱۰)			۳۰۰×۲,۰۷۲	۶۲۱,۶۰۰	۲۰۰×۲,۰۷۲	۴۱۴,۴۰۰
۲/۱۱ خرید نسبه (رسید ۶۲۲)	۵۰۰×۲,۲۴۰	۱,۱۲۰,۰۰۰			۷۰۰×۲,۱۹۲	۱,۵۳۴,۴۰۰
۲/۲۰ برگشت به فروشنده	(۱۰۰×۲,۱۹۲)	(۲۱۹,۲۰۰)			۶۰۰×۲,۱۹۲	۱,۳۱۵,۲۰۰
۲/۲۱ خرید نسبه (رسید ۶۲۳)	۲۰۰×۲,۵۲۵	۵۰۵,۰۰۰			۸۰۰×۲,۲۷۵.۲۵	۱,۸۲۰,۲۰۰

۲/۲۲	برگشت از تولید به انبار			(۱۵×۲,۰۷۲)	(۳۱,۰۸۰)	۸۱۵×۲,۲۷۱.۵۱	۱,۸۵۱,۲۸۰
۲/۲۶	صدور به تولید (حواله ۳۰۱۱)			۴۰۰×۲,۲۷۱.۵۱	۹۰۸,۶۰۴	۴۱۵×۲,۲۷۱.۵۱	۹۴۲,۶۷۶

۲) اسناد حسابداری

۲/۵ - خرید ۳۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۲,۱۲۰ ریال به صورت نقدی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۶۳۶,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۵۷,۲۴۰	
موجودی نقد		۶۹۳,۲۴۰
جمع	۶۹۳,۲۴۰	۶۹۳,۲۴۰

۲/۹ - صدور ۳۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۶۲۱,۶۰۰	
کنترل موجودی مواد		۶۲۱,۶۰۰
جمع	۶۲۱,۶۰۰	۶۲۱,۶۰۰

۲/۱۱ - خرید ۵۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۲,۲۴۰ ریال به صورت نسیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۱,۱۲۰,۰۰۰	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۱۰۰,۸۰۰	
حساب‌های پرداختنی		۱,۲۲۰,۸۰۰
جمع	۱,۲۲۰,۸۰۰	۱,۲۲۰,۸۰۰

۲/۲۰ - برگشت ۱۰۰ واحد از مواد خریداری شده به فروشنده و دریافت وجه آن

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	۲۳۱,۰۸۰	
مغایرت نرخ انبار	۷,۲۰۰	
کنترل موجودی مواد		۲۱۹,۲۰۰
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۱۹,۰۸۰
جمع	۲۳۸,۲۸۰	۲۳۸,۲۸۰

۲/۲۱ - خرید ۲۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۲,۵۲۵ ریال به صورت نسیه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۵۰۵,۰۰۰	
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۴۵,۴۵۰	
حساب های پرداختنی		۵۵۰,۴۵۰
جمع	۵۵۰,۴۵۰	۵۵۰,۴۵۰

۲/۲۲ - برگشت ۱۵ واحد مواد از تولید به انبار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل موجودی مواد	۳۱,۰۸۰	
کنترل کالای در جریان ساخت		۳۱,۰۸۰
جمع	۳۱,۰۸۰	۳۱,۰۸۰

۲/۲۶ - صدور ۴۰۰ واحد مواد به تولید

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۹۰۸,۶۰۴	
کنترل موجودی مواد		۹۰۸,۶۰۴
جمع	۹۰۸,۶۰۴	۹۰۸,۶۰۴

۳) حساب معین موجودی مواد

حساب معین موجودی مواد د (شکل T)

شرح (بدهکار)	مبلغ	شرح (بستانکار)	مبلغ
--------------	------	----------------	------

۶۲۱,۶۰۰	۲/۹ صدور به تولید	۴۰۰,۰۰۰	موجودی اول دوره
۲۱۹,۲۰۰	۲/۲۰ برگشت به فروشنده	۶۳۶,۰۰۰	۲/۵ خرید
۹۰۸,۶۰۴	۲/۲۶ صدور به تولید	۱,۱۲۰,۰۰۰	۲/۱۱ خرید
		۵۰۵,۰۰۰	۲/۲۱ خرید
		۳۱,۰۸۰	۲/۲۲ برگشت از تولید
۱,۷۴۹,۴۰۴	جمع بستانکار	۲,۶۹۲,۰۸۰	جمع بدهکار
		۹۴۲,۶۷۶	مانده‌ی پایان دوره (بدهکار)

۴) بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده و موجودی پایان دوره

محاسبه‌ی بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره (روش میانگین موزون متحرک)

مبلغ (ریال)	مقدار	شرح
۴۰۰,۰۰۰	۲۰۰	موجودی مواد اول دوره
۲,۰۴۱,۸۰۰	۹۰۰	اضافه می‌شود: بهای تمام‌شده‌ی مواد خریداری‌شده طی دوره (پس از کسر برگشت به فروشنده)
۲,۴۴۱,۸۰۰	۱,۱۰۰	بهای تمام‌شده‌ی مواد آماده‌ی مصرف
۹۴۲,۶۷۶	۴۱۵	کسر می‌شود: موجودی مواد پایان دوره
۱,۴۹۹,۱۲۴	۶۸۵	بهای تمام‌شده‌ی مواد مصرف‌شده طی دوره

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی دوازدهم

– پودمان دوم

حقوق و دستمزد

فهرست

۶۷		۷۶	صفحه ۰۹۹ فعالیت — ساعت کار
۶۷		۷۷	صفحه ۰۹۹ فعالیت — کارت حضور و غیاب
۶۷		۷۸	صفحه ۰۹۹ فعالیت — کارت اوقات کار
۶۸		۷۹	صفحه ۱۰۰ کار عملی — اوقات کار و اضافه کاری هفتگی
۶۹		۸۰	صفحه ۱۰۰ فعالیت — کارکرد ساعتی و روزانه، شرایط اضافه کاری
۷۰		۸۱	صفحه ۱۰۱ فعالیت — تعریف اضافه کاری، نوبت کاری و شب کاری
۷۰		۸۲	صفحه ۱۰۲ کار عملی — دستمزد استحقاقی هفتگی با اضافه کاری
۷۰		۸۳	صفحه ۱۰۳ کار عملی — دستمزد عادی، اضافه کاری، شب کاری و نوبت کاری شرکت تبریز
۷۲		۸۴	صفحه ۱۰۳ فعالیت — درصد فوق العاده نوبت کاری
۷۲		۸۵	صفحه ۱۰۴ فعالیت — مزد مبنا، مزایای مستمر و غیرمستمر

۸۶	صفحه ۱۰۵ - کار عملی - کارکرد ماهانه ۶ نفر از پرسنل شرکت تهران	۷۳
۸۷	صفحه ۱۰۵ - فعالیت - ارائه‌ی نمونه لیست حقوق و دستمزد	۷۴
۸۸	صفحه ۱۰۶ - فعالیت - کسور حقوق و دستمزد	۷۴
۸۹	صفحه ۱۰۷ - فعالیت - اجرائیات	۷۵
۹۰	صفحه ۱۰۷ - فعالیت - کسور توافقی	۷۵
۹۱	صفحه ۱۰۸ - فعالیت - حوزه‌های کارکرد شرکت و تفاوت حقوق کارکنان	۷۶
۹۲	صفحه ۱۰۸ - فعالیت - دستمزد مستقیم و غیرمستقیم در تولید مبیل	۷۷
۹۳	صفحه ۱۱۱ - کار عملی - دستمزد مستقیم و غیرمستقیم کارکنان یک شرکت تولیدی	۷۷
۹۴	صفحه ۱۱۱ - فعالیت - لیست حقوق و دستمزد	۷۹
۹۵	صفحه ۱۱۶ - کار عملی - ثبت و تخصیص حقوق یکی از خطوط تولید	۷۹
۹۶	صفحه ۱۲۴ - کار عملی - شرکت شباهنگ، حقوق و دستمزد اسفند	۸۱
۹۷	صفحه ۱۲۵ - کار عملی - ثبت حقوق و هزینه‌های جانبی اردیبهشت ۱۳۹۵	۸۳
۹۸	صفحه ۱۲۵ - کار عملی - شرکت صنعتی ماهان، دو هفته‌ی آخر مرداد	۸۵
۹۹	صفحه ۱۲۶ - کار عملی - شرکت سهامی غرب، شهریور ۱۳۹۴	۸۶

به نظر شما منظور از ساعت کار چیست؟

طبق ماده ۵۱ قانون کار، ساعت کار چگونه تعریف شده است؟

میزان ساعت کار کارگران برای یک روز و یک هفته چگونه تعیین می‌شود؟

میزان کارکرد کارگران در هر روز یا هفته یا ماه چگونه تعیین می‌شود؟

۱. **ساعت کار** مدتی است که کارگر نیرو یا وقت خود را برای انجام کار در اختیار کارفرما قرار می‌دهد.
۲. طبق ماده ۵۱ قانون کار، جز در مواردی که قانون استثنا کرده است، ساعت کار کارگران در شبانه‌روز نباید از ۸ ساعت تجاوز کند. طبق تبصره ۱ همین ماده، کارفرما با توافق کارگران یا نمایندگان قانونی آنان می‌تواند ساعت کار را در برخی روزهای هفته کمتر و در روزهای دیگر بیشتر از میزان مقرر تعیین کند، مشروط بر این که مجموع ساعت کار هر هفته از ۴۴ ساعت بیشتر نشود.
۳. حداکثر ساعت کار عادی در شبانه‌روز ۸ ساعت و در هفته ۴۴ ساعت است (شش روز کاری، هر روز ۷ ساعت و ۲۰ دقیقه). ساعت کار هر روز در آیین‌نامه‌ی داخلی کارگاه مشخص می‌شود و جمعه تعطیل هفتگی است.
۴. کارکرد هر کارگر با کارت حضور و غیاب (ثبت ساعت ورود و خروج با دستگاه) و کارت اوقات کار ثبت می‌شود. ساعت مؤثر هر روز برابر فاصله‌ی ورود (یا ساعت شروع مقرر، اگر زودتر آمده باشد) تا خروج است؛ ساعت‌های روزانه جمع می‌شود تا کارکرد هفته و ماه به دست آید و مازاد بر ساعت موظف، اضافه‌کاری حساب می‌شود.

به نظر شما کارت حضور و غیاب چه اطلاعاتی را برای ما نشان می‌دهد؟

آیا برای محاسبه حقوق و دستمزد کارت حضور و غیاب لازم است؟

۱. ساعت ورود و خروج هر کارمند در هر روز، مرخصی ساعتی، تأخیر و تعجیل، غیبت، روزهای حضور و مجموع ساعت حضور و اضافه‌کاری او را در یک دوره‌ی معین (هفته یا ماه) نشان می‌دهد.
۲. بله. کارت حضور و غیاب یکی از منابع قابل اتکا برای محاسبه و ثبت هزینه‌ی حقوق و دستمزد است، چون مدت کارکرد و اضافه‌کاری هر نفر از روی آن مشخص می‌شود.

به نظر شما، آیا همه شرکت‌ها از یک نوع کارت حضور و غیاب مشابه و یکسان استفاده می‌کنند؟

شرکت‌هایی که به صورت سفارشی محصول تولید می‌کنند تعداد ساعات کار انجام شده بر روی هر سفارش را چگونه شناسایی می‌کنند؟

1. خیر. شکل کارت و دستگاه ثبت (کارت دستی، کارت مغناطیسی، اثر انگشت، تشخیص چهره و ...) به نوع فعالیت، اندازه‌ی شرکت و نیاز آن بستگی دارد و در شرکت‌های مختلف فرق می‌کند.
2. با کارت اوقات کار: کارگر برای هر سفارش، شماره‌ی سفارش، ساعت شروع و پایان کار روی آن، شرح کار و نرخ دستمزدش را در کارت می‌نویسد. جمع ساعات‌های کارت‌ها برای سفارش‌های مختلف باید با جمع ساعات‌های کارت حضور و غیاب در همان دوره برابر باشد.

کار عملی

صفحه ۱۰۰

۷۹

اطلاعات زیر مربوط به آئین‌نامه داخلی شرکت «میرند» می‌باشد: - ساعات کاری کارگران از ساعت ۰۷:۳۰ تا ۱۴:۵۰ می‌باشد. - در صورت حضور فرد قبل از ساعت ۰۷:۳۰، ساعت ورود وی ۰۷:۳۰ لحاظ خواهد شد و بابت زمان قبل از ساعت ۰۷:۳۰ اضافه کاری لحاظ نخواهد شد. - روز جمعه تعطیل هفتگی کارگران است. با در نظر گرفتن اطلاعات فوق و اطلاعات ورود و خروج یک هفته کاری ۲ نفر از پرسنل یکی از خطوط تولید به قرار زیر؛ مطلوب است: محاسبه میزان کارکرد موظف و کل ساعت حضور و اضافه کاری در پایان هر روز و در پایان یک هفته

کارکرد موظف هر روز کاری برابر $۱۴:۵۰ - ۰۷:۳۰ = ۰۷:۲۰$ است (۶ روز $\times$ ۷ ساعت و ۲۰ دقیقه = ۴۴ ساعت در هفته). ساعت مؤثر = ساعت خروج - ساعت ورود (اگر ورود قبل از ۰۷:۳۰ باشد، ۰۷:۳۰ حساب می‌شود). اضافه کاری = ساعت مؤثر - کارکرد موظف.

آقای ایرانی

ایام هفته	ورود	خروج	کارکرد موظف	کل ساعت مؤثر	اضافه کاری (ساعت)
شنبه	۰۶:۵۸	۱۷:۴۳	۰۷:۲۰	۱۰:۱۳	۰۲:۵۳
یکشنبه	۰۶:۵۶	۱۹:۳۵	۰۷:۲۰	۱۲:۰۵	۰۴:۴۵
دوشنبه	۰۶:۵۸	۱۹:۳۹	۰۷:۲۰	۱۲:۰۹	۰۴:۴۹
سه شنبه	۰۷:۳۰	۱۹:۳۴	۰۷:۲۰	۱۲:۰۴	۰۴:۴۴
چهارشنبه	۰۶:۵۳	۱۹:۳۰	۰۷:۲۰	۱۲:۰۰	۰۴:۴۰
پنج‌شنبه	۰۷:۱۵	۱۴:۵۰	۰۷:۲۰	۰۷:۲۰	۰۰:۰۰
جمعه	-	-	۰۰:۰۰	۰۰:۰۰	۰۰:۰۰
جمع			۴۴:۰۰	۶۵:۵۱	۲۱:۵۱

آقای سلیمی

ایام هفته	ورود	خروج	کارکرد موظف	کل ساعت مؤثر	اضافه کاری (ساعت)
شنبه	۰۷:۱۵	۱۵:۲۷	۰۷:۲۰	۰۸:۲۷	۰۱:۰۷
یکشنبه	۰۷:۲۳	۱۵:۵۳	۰۷:۲۰	۰۸:۲۳	۰۱:۰۳
دوشنبه	۰۷:۲۶	۱۷:۰۴	۰۷:۲۰	۰۹:۳۴	۰۲:۱۴
سه شنبه	۰۷:۱۲	۱۶:۲۲	۰۷:۲۰	۰۸:۵۲	۰۱:۳۲
چهارشنبه	۰۷:۰۹	۱۶:۳۴	۰۷:۲۰	۰۹:۰۴	۰۱:۴۴
پنجشنبه	۰۷:۳۰	۱۴:۵۰	۰۷:۲۰	۰۷:۲۰	۰۰:۰۰
جمعه	-	-	۰۰:۰۰	۰۰:۰۰	۰۰:۰۰
جمع			۴۴:۰۰	۵۱:۴۰	۰۷:۴۰

جمع کارکرد موظف هر نفر ۴۴:۰۰ ساعت است. ساعت‌ها به صورت «ساعت:دقیقه» نوشته شده‌اند. ردیف شنبه‌ی آقای سلیمی همان نمونه‌ی حل‌شده‌ی خود کتاب است (۰۸:۲۷ و ۰۱:۰۷).

این جواب ممکن است دقیق نباشد: در متن استخراج‌شده ساعت خروج شنبه‌ی آقای سلیمی ۱۵:۲۷ است، اما نمونه‌ی حل‌شده‌ی کتاب (۰۸:۲۷ و ۰۱:۰۷) با خروج ۱۵:۵۷ سازگار است.

فعالیت

صفحه ۱۰۰

۸۰

با مراجعه به کتاب حسابداری حقوق و دستمزد پایه یازدهم و کتاب قانون کار به سؤالات زیر پاسخ دهید.

منظور از کارکرد ساعتی چیست؟

منظور از کارکرد روزانه را توضیح دهید.

مطابق قانون کار، اضافه‌کاری باید تابع چه شرایطی باشد؟ نام ببرید.

نوشته‌ای برای موفقیت

۱. **کارکرد ساعتی:** کارگر بر اساس تعداد ساعت‌هایی که واقعاً کار کرده است مزد می‌گیرد. دستمزد = ساعت کار × نرخ دستمزد یک ساعت (مزد ساعتی).
۲. **کارکرد روزانه:** مزد کارگر بر اساس تعداد روزهایی که سر کار حاضر بوده است محاسبه می‌شود؛ دستمزد = تعداد روز کارکرد × مزد یک روز (هر روز کاری ۷ ساعت و ۲۰ دقیقه یا حداکثر ۸ ساعت).
۳. شرایط اضافه‌کاری طبق ماده ۵۹ قانون کار: (الف) موافقت کارگر؛ (ب) پرداخت ۴۰٪ اضافه بر مزد هر ساعت کار عادی؛ (ج) ساعت کار اضافی ارجاعی در روز از ۴ ساعت بیشتر نشود، مگر در موارد استثنایی با توافق طرفین. اضافه‌کاری فقط برای ساعت‌های مازاد بر ۸ ساعت در روز یا ۴۴ ساعت در هفته است.

با مراجعه به کتاب قانون کار و با کمک هنرآموز خود اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

اضافه کاری:

نوبت کاری:

شب کاری:

- **اضافه کاری:** کاری که به درخواست کارفرما و با رضایت کارگر، بیش از ساعت کار عادی (۸ ساعت در روز و ۴۴ ساعت در هفته) انجام می شود و به ازای هر ساعت آن ۴۰٪ اضافه بر مزد ساعت عادی (۱/۴ برابر) پرداخت می شود (ماده ۵۹).
- **نوبت کاری:** کاری که در طول ماه گردش دارد، به طوری که نوبت های کارگر در صبح یا عصر یا شب واقع می شود (ماده ۵۵). کارگر نوبت کار علاوه بر مزد، فوق العاده ی نوبت کاری می گیرد.
- **شب کاری:** کاری که ساعت انجام آن بین ۲۲ تا ۶ بامداد است (ماده ۵۳). برای هر ساعت کار در شب، به کارگران غیرنوبتی ۳۵٪ اضافه بر مزد ساعت عادی پرداخت می شود.

یکی از کارگران کارخانه ای طی یک هفته مشخص در مجموع ۶۴ ساعت کار انجام داده است. نرخ عادی دستمزد برای هر ساعت کار این کارگر ۸,۰۰۰ ریال و نرخ فوق العاده اضافه کاری، ۴۰٪ نرخ عادی دستمزد است. ساعات عادی کارکرد ۴۴ ساعت در هفته می باشد. **مطلوب است: الف) محاسبه دستمزد عادی ب) محاسبه فوق العاده اضافه کاری ج) محاسبه دستمزد استحقاقی**

ساعت اضافه کاری = $۴۴ - ۶۴ = ۲۰$ ساعت

○ الف) دستمزد عادی = $۸,۰۰۰ \times ۶۴ = ۵۱۲,۰۰۰$ ریال

○ ب) فوق العاده اضافه کاری = $۲۰ = ۴۰\% \times ۸,۰۰۰ \times ۲۰ = ۶۴,۰۰۰$ ریال

○ ج) دستمزد استحقاقی = $۵۱۲,۰۰۰ + ۶۴,۰۰۰ = ۵۷۶,۰۰۰$ ریال

اطلاعات مربوط به تعدادی از کارگران شرکت «تبریز» برای چهار هفته متوالی مردادماه به شرح جدول زیر است (شماره ی کارگر، نرخ هر ساعت کار عادی (ریال)، ساعات کار عادی، ساعات اضافه کاری، ساعات شب کاری، نوبت کاری ۲۲/۵٪ ۱۵٪ ۱۰٪). **مطلوب است: الف) محاسبه دستمزد عادی هر کارگر و مجموع آن ب) محاسبه فوق العاده اضافه کاری هر کارگر و مجموع آن ج) محاسبه فوق العاده شب کاری هر کارگر و مجموع آن**

د) محاسبه فوق العاده نوبت کاری هر کارگر و مجموع آن هـ) محاسبه دستمزد استحقاقی هر کارگر و مجموع آن

فرض ها: در متن استخراج شده ستون نوبت کاری (کدام کارگر در کدام درصد است) دیده نمی شود؛ بنابراین کارگر ۱ نوبت کار ۱۰٪، کارگر ۳ نوبت کار ۲۲/۵٪، کارگر ۵ نوبت کار ۱۵٪ و بقیه غیرنوبتی فرض شده اند. طبق نکته ی کتاب، فوق العاده ی شب کاری (۳۵٪) فقط به کارگران غیرنوبتی تعلق می گیرد.

داده های جدول

کارگر	نرخ ساعتی	ساعت عادی	ساعت اضافه کاری	ساعت شب کاری	نوبت کاری
۱	۱۲,۰۰۰	۱۷۶	۱۴	-	۱۰٪
۲	۸,۰۰۰	۱۷۶	-	۱۵	-
۳	۵,۰۰۰	۱۷۶	۸	۸	۲۲/۵٪
۴	۶,۰۰۰	۱۷۶	۹	۴	-
۵	۹,۰۰۰	۱۷۶	۱۱	۶	۱۵٪
۶	۱۰,۰۰۰	۱۷۶	۴	۱۰	-

روش محاسبه: دستمزد عادی = (ساعت عادی + ساعت اضافه کاری) × نرخ؛ فوق العاده اضافه کاری = ساعت اضافه کاری × نرخ × ۴۰٪؛ شب کاری = ساعت شب × نرخ × ۳۵٪ (فقط غیرنوبتی)؛ نوبت کاری = ساعت عادی × نرخ × درصد نوبت؛ دستمزد استحقاقی = جمع همه.

نتیجه (ریال)

کارگر	الف) دستمزد عادی	ب) اضافه کاری	ج) شب کاری	د) نوبت کاری	هـ) استحقاقی
۱	۲,۲۸۰,۰۰۰	۶۷,۲۰۰	-	۲۱۱,۲۰۰	۲,۵۵۸,۴۰۰
۲	۱,۴۰۸,۰۰۰	-	۴۲,۰۰۰	-	۱,۴۵۰,۰۰۰
۳	۹۲۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	-	۱۹۸,۰۰۰	۱,۱۳۴,۰۰۰
۴	۱,۱۱۰,۰۰۰	۲۱,۶۰۰	۸,۴۰۰	-	۱,۱۴۰,۰۰۰
۵	۱,۶۸۳,۰۰۰	۳۹,۶۰۰	-	۲۳۷,۶۰۰	۱,۹۶۰,۲۰۰
۶	۱,۸۰۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	-	۱,۸۵۱,۰۰۰
جمع	۹,۲۰۱,۰۰۰	۱۶۰,۴۰۰	۸۵,۴۰۰	۶۴۶,۸۰۰	۱۰,۰۹۳,۶۰۰

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ستون نوبت کاری و ترتیب ساعات اضافه کاری و شب کاری در متن استخراج شده ناقص بود؛ فرض های بالا به کار رفته است.

اطلاعات مربوط به ۴ نفر از کارگران نوبت کار شرکتی را در طی ماه گذشته از لیست حقوق و دستمزد استخراج نموده‌ایم. درصد فوق‌العاده نوبت‌کاری این کارگران را تعیین نمایید.

امید پاینده: صبح و شب ؟ حسن علمی: عصر و شب ؟ دانش عاملی: صبح و عصر و شب ؟ مهناز ترابی: صبح و عصر ؟

نام کارگر	نوبت کار	درصد فوق‌العاده نوبت‌کاری
امید پاینده	صبح و شب	۱۵٪
حسن علمی	عصر و شب	۱۰٪
دانش عاملی	صبح و عصر و شب	۲۲/۵٪
مهناز ترابی	صبح و عصر	۱۰٪

طبق مقررات، نوبت‌کاری دو نوبته‌ی صبح و عصر یا عصر و شب ۱۰٪، دو نوبته‌ی صبح و شب ۱۵٪ و سه نوبته (صبح، عصر و شب) ۲۲/۵٪ مزد عادی است.

منظور از حقوق پایه یا مزد مبنا را توضیح دهید؟

منظور از مزایای مستمر و غیرمستمر چیست؟

انواع مزایای پرداختی به کارگران از نظر نوع پرداخت به چند دسته تقسیم می‌گردد؟

- ۱. **حقوق پایه (مزد مبنا):** در کارگاه‌هایی که طرح طبقه‌بندی مشاغل اجرا شده است، مزد گروه و پایه‌ی کارگر است؛ در غیر این صورت، همان مزد شغل است. $\text{مزد ثابت} = \text{مزد شغل (مبنا)} + \text{مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل (مانند سختی کار، سرپرستی و فوق‌العاده‌ی شغل)}$. مزایای رفاهی و انگیزه‌ای (مسکن، خواربار، عیدی، پاداش افزایش تولید، سود سالانه) جزو مزد مبنا نیست.
- ۲. **مزایای مستمر:** مزایایی که به‌طور ثابت و منظم در هر دوره‌ی پرداخت می‌شود، مانند حق مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب و حق اولاد. **مزایای غیرمستمر:** مزایایی که به‌طور ثابت و منظم پرداخت نمی‌شود و در شرایط خاص تعلق می‌گیرد، مانند پاداش، عیدی، سود سالانه و پاداش افزایش تولید.
- ۳. از نظر نوع پرداخت، مزایا به دو دسته‌ی **نقدی** (مانند حق مسکن و پاداش) و **غیرنقدی** (مانند خواربار، وعده‌ی غذا و سرویس ایاب و ذهاب) تقسیم می‌شود.

اطلاعات مربوط به کارکرد ۶ نفر از پرسنل شرکت تهران برای آبان ماه سال جاری به شرح زیر است: (شماره پرسنل ۱۰ تا ۱۵؛ روزهای کارکرد ۳۰ روز برای همه؛ ساعات اضافه کاری ۴۲، ۳۶، ۶۰، ۱۴، ۲۰، ۸؛ ساعات شب کاری ۴، ۲، ۴، ۲۳، ۱۰، ۱۷؛ حق نوبت کاری ۲۲/۵٪، ۱۵٪، ۱۰٪)

در کتاب برای این جدول نرخ دستمزد و مطلوب جداگانه‌ای نیامده است؛ مانند کار عملی ۳، دستمزد عادی، اضافه کاری، شب کاری و نوبت کاری هر نفر را حساب می‌کنیم.

فرض‌ها: نرخ هر ساعت کار عادی ۱۵,۰۰۰ ریال برای همه؛ ۳۰ روز کارکرد = $۷/۳۳ \times ۳۰ = ۲۲۰$ ساعت عادی؛ نفرات ۱۰ (۱۰٪)، ۱۲ (۲۲/۵٪) و ۱۴ (۱۵٪) نوبت کار و بقیه غیرنوبتی‌اند (شب کاری فقط به غیرنوبتی‌ها تعلق می‌گیرد).

داده‌ها

شماره پرسنل	روز کارکرد	ساعت اضافه کاری	ساعت شب کاری	نوبت کاری
۱۰	۳۰	۴۲	۴	۱۰٪
۱۱	۳۰	۳۶	۲	-
۱۲	۳۰	۶۰	۴	۲۲/۵٪
۱۳	۳۰	۱۴	۲۳	-
۱۴	۳۰	۲۰	۱۰	۱۵٪
۱۵	۳۰	۸	۱۷	-

نتیجه (ریال)

شماره	دستمزد عادی	اضافه کاری	شب کاری	نوبت کاری	استحقاقی
۱۰	۳,۹۳۰,۰۰۰	۲۵۲,۰۰۰	-	۳۳۰,۰۰۰	۴,۵۱۲,۰۰۰
۱۱	۳,۸۴۰,۰۰۰	۲۱۶,۰۰۰	۱۰,۵۰۰	-	۴,۰۶۶,۵۰۰
۱۲	۴,۲۰۰,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	-	۷۴۲,۵۰۰	۵,۳۰۲,۵۰۰
۱۳	۳,۵۱۰,۰۰۰	۸۴,۰۰۰	۱۲۰,۷۵۰	-	۳,۷۱۴,۷۵۰
۱۴	۳,۶۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	-	۴۹۵,۰۰۰	۴,۲۱۵,۰۰۰
۱۵	۳,۴۲۰,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۸۹,۲۵۰	-	۳,۵۵۷,۲۵۰
جمع	۲۲,۵۰۰,۰۰۰	۱,۰۸۰,۰۰۰	۲۲۰,۵۰۰	۱,۵۶۷,۵۰۰	۲۵,۳۶۸,۰۰۰

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ دستمزد و ستون نوبت کاری در متن نبود و فرضی است.

نمونه‌ای از لیست حقوق و دستمزد که در کتاب حسابداری حقوق و دستمزد پایه یازدهم آموخته‌اید را در کلاس ارائه نمایید.

نمونه‌ی لیست حقوق و دستمزد یک کارگر (اعداد فرضی، ریال):

شرح	مبلغ (ریال)
دستمزد عادی (۲۲۰ ساعت $\times$ ۱۵,۰۰۰)	۳,۳۰۰,۰۰۰
فوق‌العاده اضافه‌کاری	۲۴۰,۰۰۰
حق مسکن و خواربار	۱,۰۰۰,۰۰۰
جمع حقوق و مزایا (ناخالص)	۴,۵۴۰,۰۰۰
کسر بیمه سهم کارگر (۷٪)	۳۱۷,۸۰۰
مالیات	۰
مساعده	۵۰۰,۰۰۰
جمع کسور	۸۱۷,۸۰۰
خالص قابل پرداخت	۳,۷۲۲,۲۰۰
بیمه سهم کارفرما (۲۳٪)	۱,۰۴۴,۲۰۰

لیست شامل شماره و نام کارگر، مدت کارکرد، اجزای حقوق و مزایا، جمع ناخالص، کسور (قانونی و توافقی)، خالص پرداختنی و سهم کارفرما است.

ایران توئین
گوشه‌ای برای موفقیت

کسور حقوق و دستمزد شامل چه مواردی است؟

قانون اجازه کسر چه مواردی را از حقوق و مزایای کارگر داده است؟

جدول زیر را تکمیل کنید. کسور قانونی: ۱ ۲ ۳ کسور توافقی: ۱ ۲ ۳ ۴

طبق ماده ۱۴۸ قانون کار و طبق قانون تأمین اجتماعی حق بیمه سهم کارگر و حق بیمه اجتماعی سهم کارفرما و حق بیمه بیکاری سهم کارفرما است.

۱. ☐ کسور حقوق و دستمزد شامل کسور قانونی (طبق مصوبات قانونی) و کسور توافقی (طبق توافق با کارگر یا قرارداد) است.

۲. قانون کسر حق بیمه‌ی اجتماعی سهم کارگر، مالیات بر درآمد حقوق و مبالغ اجرائیات (بر اساس حکم دادگاه یا مراجع قانونی) را از حقوق و مزایای کارگر مجاز دانسته است.

کسر قانونی	کسر توافقی
۱) حق بیمه‌ی اجتماعی سهم کارگر	۱) اقساط وام کارکنان
۲) مالیات حقوق	۲) مساعده (پیش‌پرداخت دستمزد)
۳) اجرائیات (حکم دادگاه)	۳) بدهی به شرکت تعاونی کارکنان
	۴) وام مسکن / بیمه‌ی عمر و تکمیلی

- ۴) حق بیمه‌ی سهم کارگر ۷٪، حق بیمه‌ی اجتماعی سهم کارفرما ۲۰٪ و حق بیمه‌ی بیکاری سهم کارفرما ۳٪ (جمع سهم کارفرما ۲۳٪) است.

فعالیت

صفحه ۱۰۷

۸۹

چند نمونه از مواردی را که می‌تواند به‌صورت کسر قانونی تحت عنوان اجرائیات با صدور حکم دادگاه از حقوق کارگر مبلغی کسر شود، نام ببرید.

- نفقه‌ی همسر و فرزندان
- مهریه‌ی همسر
- بدهی‌های مالی (چک، سفته و قرض) که طلبکار حکم دادگاه دارد
- دیه و جرائم مالی ناشی از احکام قضایی
- بدهی به سازمان‌های دولتی (مانند مالیات و عوارض) به حکم مراجع قانونی

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

توشه‌ای برای موفقیت

فعالیت

صفحه ۱۰۷

۹۰

حداقل پنج مورد از اقلام مربوط به کسر توافقی را نام ببرید.

- ۱. اقساط وام کارکنان
- ۲. مساعده و پیش‌پرداخت دستمزد
- ۳. بدهی به شرکت تعاونی مصرف کارکنان
- ۴. اقساط وام مسکن کارکنان
- ۵. حق بیمه‌ی عمر و تکمیلی سهم کارگر

در یک شرکت تولیدی، پرسنل شرکت معمولاً در چه قسمت یا حوزه‌هایی کار می‌کنند؟ به نظر شما در یک شرکت تولیدی تلفن همراه چه تفاوتی بین حقوق و دستمزد فردی که در ساخت تلفن همراه کار می‌کند با فردی که در قسمت حسابداری و یا فردی که در قسمت فروش آن شرکت کار می‌کند، وجود دارد؟

در یک کارگاه تولید فرش دستباف چه تفاوتی بین وظایف بافندگان و سرپرست کارگاه فروش وجود دارد؟ فرض کنید شما به عنوان یک حسابدار در شرکت تولیدکننده مبلمان استخدام شده‌اید. حوزه فعالیت و عملکردی هر یک از افراد زیر را تعیین و بیان نمایید. کارگران برشکار تولید، کارکنان دایره حسابداری، اداری و تشکیلاتی، کارگران نجاری و کنده‌کاری، سرپرستان کارگاه تولید مبلمان، پرسنل کارگزینی، پرسنل رنگ‌کاری، پرسنل قسمت توزیع و فروش مبلمان، پرسنل حراست و نگهبانی، کارگران رویه‌کوب، کارگران برش پارچه و خیاطی، پرسنل دفتر مدیر عامل، بازاریابان شرکت، طراحان تولید مبلمان، مهندسی خطوط تولید مبلمان

1. در سه حوزه: ساخت (تولید)، اداری و تشکیلاتی (عمومی و اداری) و توزیع و فروش.
2. حقوق فرد ساخت‌دهنده‌ی گوشی در تولید به عنوان هزینه‌ی ساخت (دستمزد مستقیم) به بهای تمام‌شده‌ی گوشی افزوده می‌شود؛ حقوق فرد حسابداری هزینه‌ی اداری و تشکیلاتی و حقوق فروشنده هزینه‌ی توزیع و فروش است و هر دو هزینه‌ی دوره‌اند و به بهای تمام‌شده‌ی محصول نمی‌روند.
3. بافندگان مستقیماً فرش می‌بافند و دستمزدشان بخشی از بهای تمام‌شده‌ی فرش (دستمزد مستقیم) است. سرپرست کارگاه (تولید) بر کار بافندگان نظارت می‌کند و دستمزد او غیرمستقیم و جزو سربار ساخت است؛ اگر منظور سرپرست قسمت فروش باشد، وظیفه‌ی او فروش و بازاریابی فرش و حقوقش هزینه‌ی توزیع و فروش است.

حوزه	گروه
تولید (دستمزد مستقیم)	کارگران برشکار تولید
اداری و تشکیلاتی	کارکنان دایره حسابداری
تولید (دستمزد مستقیم)	کارگران نجاری و کنده‌کاری
تولید (دستمزد غیرمستقیم)	سرپرستان کارگاه تولید مبلمان
اداری و تشکیلاتی	پرسنل کارگزینی
تولید (دستمزد مستقیم)	پرسنل رنگ‌کاری
توزیع و فروش	پرسنل قسمت توزیع و فروش مبلمان

اداری و تشکیلاتی	پرسنل حراست و نگهبانی
تولید (دستمزد مستقیم)	کارگران رویه کوب
تولید (دستمزد مستقیم)	کارگران برش پارچه و خیاطی
اداری و تشکیلاتی	پرسنل دفتر مدیر عامل
توزیع و فروش	بازاریابان شرکت
تولید (دستمزد غیرمستقیم)	طراحان تولید مبیل
تولید (دستمزد غیرمستقیم)	مهندسين خطوط تولید مبیل

فعالیت

صفحه ۱۰۸

۹۲

به نظر شما در شرکت تولیدی مبیل، چه کسانی مستقیماً در ساخت و یا تولید مبلمان نقش دارند؟
آیا حقوق و دستمزد سرپرستان کارگاه تولید مبیل و یا طراحان تولید مبیل به عنوان دستمزد مستقیم است یا دستمزد غیرمستقیم؟

۱. کارگران برشکار، نجار و کنده کار، رویه کوب، رنگ کار و کارگران برش پارچه و خیاطی که مستقیماً روی مبیل کار می کنند.
۲. دستمزد غیرمستقیم؛ چون سرپرستان و طراحان مستقیماً روی یک مبیل یا سفارش مشخص کار نمی کنند و دستمزد آنان را نمی توان به سادگی با یک واحد محصول ردیابی کرد. این دستمزد جزو سربار ساخت است.

کار عملی

صفحه ۱۱۱

۹۳

اطلاعات زیر پس از تجزیه و تحلیل کارت اوقات کار کارکنان یک شرکت تولیدی استخراج شده است: (نام کارکنان، جمع ساعات کارکرد، نرخ دستمزد یک ساعت، ساعات کار مستقیم، ساعت کار غیرمستقیم) علی زارع ۶۳، ۴۰،۰۰۰، ۵۵، ۸ - هادی واحدی ۴۶، ۸۰،۰۰۰، ۴۰، ۶ - یگانه غفوری ۴۹، ۳۵،۰۰۰، ۴۱، ۸ - محمد هوشوند ۵۸، ۹۵،۰۰۰، ۵۵، ۳ - سالار کیانی ۴۴، ۷۰،۰۰۰، ۴۴، - - علی عاملی ۴۰، ۵۰،۰۰۰، ۳۰، ۱۰ مطلوب است: الف) محاسبه کل حقوق و دستمزد استحقاقی کارکنان ب) محاسبه مبلغی که به حساب کالای در جریان ساخت باید منظور شود. ج) محاسبه مبلغی که به حساب کنترل سربار ساخت باید منظور شود.

فرض: ساعات داده شده کارکرد یک هفته است و ساعات عادی هفته ۴۴ ساعت است؛ پس ساعات بیش از ۴۴ اضافه کاری است و فوق العاده ای آن ۴۰٪ نرخ عادی است. دستمزد عادی = کل ساعات × نرخ (مانند مثال های کتاب).

الف) دستمزد استحقاقی (ریال)

نام	کل ساعت	ساعت اضافه کاری	دستمزد عادی	فوق العاده اضافه کاری	دستمزد استحقاقی
علی زارع	۶۳	۱۹	۲,۵۲۰,۰۰۰	۳۰۴,۰۰۰	۲,۸۲۴,۰۰۰
هادی واحدی	۴۶	۲	۳,۶۸۰,۰۰۰	۶۴,۰۰۰	۳,۷۴۴,۰۰۰
یگانه غفوری	۴۹	۵	۱,۷۱۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۱,۷۸۵,۰۰۰
محمد هوشوند	۵۸	۱۴	۵,۵۱۰,۰۰۰	۵۳۲,۰۰۰	۶,۰۴۲,۰۰۰
سالار کیانی	۴۴	۰	۳,۰۸۰,۰۰۰	۰	۳,۰۸۰,۰۰۰
علی عاملی	۴۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
جمع			۱۸,۵۰۵,۰۰۰	۹۷۰,۰۰۰	۱۹,۴۷۵,۰۰۰

ب و ج) تفکیک مستقیم و غیرمستقیم (ریال)

نام	دستمزد کار مستقیم	دستمزد کار غیرمستقیم	فوق العاده اضافه کاری	کالای در جریان ساخت	کنترل سربار ساخت
علی زارع	۲,۲۰۰,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۳۰۴,۰۰۰	۲,۲۰۰,۰۰۰	۶۲۴,۰۰۰
هادی واحدی	۳,۲۰۰,۰۰۰	۴۸۰,۰۰۰	۶۴,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰	۵۴۴,۰۰۰
یگانه غفوری	۱,۴۳۵,۰۰۰	۲۸۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۱,۴۳۵,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰
محمد هوشوند	۵,۲۲۵,۰۰۰	۲۸۵,۰۰۰	۵۳۲,۰۰۰	۵,۲۲۵,۰۰۰	۸۱۷,۰۰۰
سالار کیانی	۳,۰۸۰,۰۰۰	۰	۰	۳,۰۸۰,۰۰۰	۰
علی عاملی	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰
جمع			۹۷۰,۰۰۰	۱۶,۶۴۰,۰۰۰	۲,۸۳۵,۰۰۰

○ الف) کل دستمزد استحقاقی = ۱۹,۴۷۵,۰۰۰ ریال

○ ب) کالای در جریان ساخت (دستمزد مستقیم) = ۱۶,۶۴۰,۰۰۰ ریال

○ ج) کنترل سربار ساخت (دستمزد غیرمستقیم ۱,۸۶۵,۰۰۰ + فوق العاده اضافه کاری ۹۷۰,۰۰۰) = ۲,۸۳۵,۰۰۰ ریال

فوق العاده‌ی اضافه‌کاری به دلیل قابل ردیابی نبودن با یک سفارش، سربرار ساخت است. اگر ساعات اضافه‌کاری در نظر گرفته نشود، کل دستمزد ۱۸,۵۰۵,۰۰۰ ریال و سربرار ۱,۸۶۵,۰۰۰ ریال می‌شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: در صورت مسئله مدت (هفته) و اضافه‌کاری ذکر نشده و فرض بالا به کار رفته است.

فعالیت

صفحه ۱۱۱

۹۴

**لیست حقوق و دستمزد معمولاً در چه مواقع و توسط چه اشخاصی تهیه می‌شود؟
در لیست حقوق و دستمزد چه عوامل و یا آیتم‌هایی ذکر می‌شود؟
اطلاعات مربوط به لیست حقوق و دستمزد از چه منابعی جمع‌آوری می‌شود؟**

۱. معمولاً در پایان هر هفته، هر ۱۵ روز یا هر ماه توسط دایره‌ی حسابداری (حقوق و دستمزد) تهیه می‌شود.
۲. دستمزد کار عادی، اضافه‌کاری، نوبت‌کاری، شب‌کاری، دستمزد ایام مرخصی و تعطیلات رسمی، فوق العاده‌ها و مزایا (حق اولاد، مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب و کمک‌های غیرنقدی)، جمع حقوق و مزایا، کسور (بیمه، مالیات، اجرائیات، وام، مساعده و ...)، خالص قابل پرداخت و سهم بیمه‌ی کارفرما.
۳. دایره‌ی کارگزینی، دایره‌ی حضور و غیاب، دایره‌ی ثبت اوقات کار (کارت حضور و غیاب و کارت اوقات کار)، قراردادهای کار و مقررات قانون کار، تأمین اجتماعی و قانون مالیات‌ها.

کار عملی

صفحه ۱۱۶

۹۵

اطلاعات زیر مربوط به حقوق و دستمزد کارکنان یکی از خطوط تولید یک کارخانه صنعتی برای خردادماه سال جاری است: (شرح، مبلغ ناخالص، بیمه اجتماعی سهم کارکنان، مالیات تکلیفی) دستمزد مستقیم ساخت ۱,۰۰۰,۰۰۰، ۷۰,۰۰۰، ۱۵,۰۰۰ - دستمزد غیرمستقیم ساخت ۶۲۵,۰۰۰، ۴۳,۷۵۰، - - حقوق کارکنان قسمت اداری و عمومی ۶۸۷,۵۰۰، ۴۸,۱۲۵، ۲,۵۰۰ - حقوق کارکنان قسمت فروش و توزیع ۷۵۰,۰۰۰، ۵۲,۵۰۰، ۵,۰۰۰ سهم کارفرما بابت بیمه‌های اجتماعی، ۲۳٪ هزینه حقوق و دستمزد ناخالص است. مطلوب است: الف) ثبت حسابداری لازم برای انعکاس هزینه حقوق و دستمزد و بدهی‌های مربوط ب) ثبت حسابداری مربوط به نحوه تخصیص هزینه حقوق و دستمزد

جمع ناخالص = ۳,۰۶۲,۵۰۰؛ بیمه سهم کارکنان = ۲۱۴,۳۷۵؛ مالیات = ۲۲,۵۰۰؛ خالص قابل پرداخت = ۳,۰۶۲,۵۰۰ - ۲۱۴,۳۷۵ - ۲۲,۵۰۰ = ۲,۸۲۵,۶۲۵؛ سهم کارفرما = ۳,۰۶۲,۵۰۰ × ۲۳٪ = ۷۰۴,۳۷۵ ریال.

الف) ثبت تنظیم لیست حقوق و دستمزد

(۱) ثبت حقوق و دستمزد ناخالص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۳,۰۶۲,۵۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارکنان		۲۱۴,۳۷۵
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی		۲۲,۵۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی		۲,۸۲۵,۶۲۵
جمع	۳,۰۶۲,۵۰۰	۳,۰۶۲,۵۰۰

(۲) ثبت سهم بیمه‌ی کارفرما

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۷۰۴,۳۷۵	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارفرما		۷۰۴,۳۷۵
جمع	۷۰۴,۳۷۵	۷۰۴,۳۷۵

ب) ثبت تخصیص

سهم بیمه‌ی کارفرما برای کارکنان تولید (مستقیم و غیرمستقیم) به سربار ساخت و برای سایر بخش‌ها به همان بخش منظور می‌شود (مانند مثال ۴ کتاب).

ثبت تخصیص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱,۰۰۰,۰۰۰	
کنترل سربار ساخت	۹۹۸,۷۵۰	
هزینه‌های اداری و تشکیلاتی	۸۴۵,۶۲۵	
هزینه‌های توزیع و فروش	۹۲۲,۵۰۰	
کنترل حقوق و دستمزد		۳,۷۶۶,۸۷۵
جمع	۳,۷۶۶,۸۷۵	۳,۷۶۶,۸۷۵

○ سربار ساخت = $۶۲۵,۰۰۰ + ۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۳\% = ۹۹۸,۷۵۰$

○ اداری = $۶۸۷,۵۰۰ \times ۱/۲۳ = ۸۴۵,۶۲۵$

○ فروش = $۷۵۰,۰۰۰ \times ۱/۲۳ = ۹۲۲,۵۰۰$

شرکت سهامی شباهنگ، اطلاعات مربوط به حقوق و دستمزد اسفندماه ۱۳۹۲ را به شرح زیر در اختیار قرار داده است: جمع ناخالص حقوق و دستمزد به مبلغ ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال که ۸۰٪ این مبلغ را دستمزد مستقیم و بقیه را دستمزد غیرمستقیم تشکیل می‌دهد. نرخ بیمه‌ها سهم کارگر ۷٪ و نرخ بیمه‌ها سهم کارفرما ۲۳٪ و مالیات محاسبه شده برای اسفندماه، ۵۶۲,۵۰۰ ریال است. ۴۵٪ از دستمزد غیرمستقیم مربوط به کارخانه، ۳۰٪ مربوط به قسمت اداری و تشکیلاتی و ۲۵٪ مربوط به کارکنان توزیع و فروش است. بدهی کارگران به شرکت تعاونی ۴۶۲,۵۰۰ ریال و به صندوق اجرائیات ۲۰۰,۰۰۰ ریال است. مبلغ ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان پیش‌پرداخت دستمزد در طول اسفندماه به کارگران پرداخت شده است. مطلوب است: الف) ثبت عملیات مربوط به تنظیم لیست حقوق و دستمزد ب) ثبت تخصیص هزینه حقوق و دستمزد ج) ثبت پرداخت‌های مربوط به هزینه حقوق و دستمزد

- دستمزد مستقیم = $15,000,000 \times 80\% = 12,000,000$ ؛ غیرمستقیم = $3,000,000$ (کارخانه ۱,۳۵۰,۰۰۰، اداری ۹۰۰,۰۰۰، فروش ۷۵۰,۰۰۰)
- بیمه سهم کارگر = ۱,۰۵۰,۰۰۰؛ سهم کارفرما = ۳,۴۵۰,۰۰۰
- خالص قابل پرداخت = $15,000,000 - (1,050,000 + 3,450,000 + 562,500 + 200,000 + 462,500 + 1,100,000) = 11,625,000$

الف) ثبت تنظیم لیست

۱) حقوق و دستمزد ناخالص و کسور

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارگر		۱,۰۵۰,۰۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی		۵۶۲,۵۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - شرکت تعاونی		۴۶۲,۵۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - صندوق اجرائیات		۲۰۰,۰۰۰
پیش‌پرداخت دستمزد		۱,۱۰۰,۰۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی		۱۱,۶۲۵,۰۰۰
جمع	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰

(۲) سهم بیمه‌ی کارفرما

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۳,۴۵۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارفرما		۳,۴۵۰,۰۰۰
جمع	۳,۴۵۰,۰۰۰	۳,۴۵۰,۰۰۰

(ب) ثبت تخصیص

تخصیص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	
کنترل سربار ساخت	۴,۴۲۰,۵۰۰	
هزینه‌های اداری و تشکیلاتی	۱,۱۰۷,۰۰۰	
هزینه‌های توزیع و فروش	۹۲۲,۵۰۰	
کنترل حقوق و دستمزد		۱۸,۴۵۰,۰۰۰
جمع	۱۸,۴۵۰,۰۰۰	۱۸,۴۵۰,۰۰۰

○ سربار ساخت = $۱,۳۵۰,۰۰۰ + ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۳\% = ۴,۴۲۰,۵۰۰$

○ اداری = $۱/۲۳ \times ۹۰۰,۰۰۰ = ۱,۱۰۷,۰۰۰$

○ فروش = $۱/۲۳ \times ۷۵۰,۰۰۰ = ۹۲۲,۵۰۰$

(ج) ثبت پرداخت‌ها

پرداخت خالص حقوق

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی	۱۱,۶۲۵,۰۰۰	
موجودی نقد و بانک		۱۱,۶۲۵,۰۰۰
جمع	۱۱,۶۲۵,۰۰۰	۱۱,۶۲۵,۰۰۰

پرداخت بیمه، مالیات و سایر کسور

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی (سهم کارگر و کارفرما)	۴,۵۰۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی	۵۶۲,۵۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - شرکت تعاونی	۴۶۲,۵۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - صندوق اجرائیات	۲۰۰,۰۰۰	
موجودی نقد و بانک		۵,۷۲۵,۰۰۰
جمع	۵,۷۲۵,۰۰۰	۵,۷۲۵,۰۰۰

پیش پرداخت دستمزد قبلاً نقداً به کارگران پرداخت شده و با کسر از حقوق تسویه می‌شود؛ پرداخت دیگری ندارد.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام ریالی صورت مسئله از متن شکسته‌ای استخراج شده خوانده شد (به‌ویژه ۲۰۰,۰۰۰ و ۱,۱۰۰,۰۰۰).

کار عملی

صفحه ۱۲۵

۹۷

اطلاعات زیر از دفاتر یک کارخانه تولیدی برای اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ استخراج شده است: دستمزد کارکنان کارخانه ۲,۱۰۰,۰۰۰؛ حقوق کارکنان اداری ۱,۱۳۵,۰۰۰؛ حقوق کارکنان فروش ۴۱۵,۰۰۰؛ هزینه بیمه‌ی عمر کارکنان - سهم کارفرما ۲۸,۴۰۰؛ مالیات‌های تکلیفی - سهم کارکنان ۶۴۲,۸۶۰. سهم کارفرما و سهم کارکنان بابت بیمه‌های اجتماعی به ترتیب ۲۳٪ و ۷٪ است. ۱۲٪ دستمزد کارخانه غیرمستقیم است. مطلوب است: الف) ثبت حقوق و دستمزد (شامل هزینه‌های جانبی آن) در پایان اردیبهشت ب) ثبت مربوط به نحوه تخصیص هزینه دستمزد و هزینه‌های جانبی آن به تولید

نوشته‌ای برای موفقیت

- جمع ناخالص = $۲,۱۰۰,۰۰۰ + ۱,۱۳۵,۰۰۰ + ۴۱۵,۰۰۰ = ۳,۶۵۰,۰۰۰$
- دستمزد غیرمستقیم کارخانه = $۲,۱۰۰,۰۰۰ \times ۱۲\% = ۲۵۲,۰۰۰$ ؛ مستقیم = $۱,۸۴۸,۰۰۰$
- بیمه سهم کارکنان ۷٪ = $۲۵۵,۵۰۰$ ؛ سهم کارفرما ۲۳٪ = $۸۳۹,۵۰۰$
- خالص قابل پرداخت = $۳,۶۵۰,۰۰۰ - ۲۵۵,۵۰۰ - ۶۴۲,۸۶۰ = ۲,۷۵۱,۶۴۰$

الف) ثبت حقوق و دستمزد

(۱) حقوق و دستمزد ناخالص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۳,۶۵۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارکنان		۲۵۵,۵۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی		۶۴۲,۸۶۰
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی		۲,۷۵۱,۶۴۰
جمع	۳,۶۵۰,۰۰۰	۳,۶۵۰,۰۰۰

(۲) سهم بیمه اجتماعی کارفرما

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۸۳۹,۵۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارفرما		۸۳۹,۵۰۰
جمع	۸۳۹,۵۰۰	۸۳۹,۵۰۰

(۳) بیمه‌ی عمر کارکنان (سهم کارفرما)

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۲۸,۴۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه عمر کارکنان		۲۸,۴۰۰
جمع	۲۸,۴۰۰	۲۸,۴۰۰

ب) ثبت تخصیص (بیمه‌ی عمر به سربرار ساخت منظور شده است؛ بیمه‌ی اجتماعی کارفرما بر پایه‌ی دستمزد هر بخش)

توشه‌ای برای موفقیت

تخصیص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کلای در جریان ساخت	۱,۸۴۸,۰۰۰	
کنترل سربرار ساخت	۷۶۳,۴۰۰	
هزینه‌های اداری و تشکیلاتی	۱,۳۹۶,۰۵۰	
هزینه‌های توزیع و فروش	۵۱۰,۴۵۰	
کنترل حقوق و دستمزد		۴,۵۱۷,۹۰۰
جمع	۴,۵۱۷,۹۰۰	۴,۵۱۷,۹۰۰

○ سربرار ساخت = $۲۵۲,۰۰۰ + ۲۳\% \times ۲,۱۰۰,۰۰۰ + ۲۸,۴۰۰ = ۷۶۳,۴۰۰$

○ اداری = $۱,۳۹۶,۰۵۰ = ۱/۲۳ \times ۱,۱۳۵,۰۰۰$

○ فروش = $۵۱۰,۴۵۰ = ۱/۲۳ \times ۴۱۵,۰۰۰$

این جواب ممکن است دقیق نباشد: چگونگی تخصیص بیمه‌ی عمر در صورت مسئله مشخص نشده است.

کار عملی

صفحه ۱۲۵

۹۸

شرکت صنعتی ماهان اطلاعات زیر را در ارتباط با دستمزد کارکنان مستقیم یکی از خطوط تولید خود را برای دو هفته آخر مرداد ماه ارائه کرده است: (نام کارکنان، ساعات کار انجام کار، نرخ دستمزد برای هر ساعت کار عادی) آقای الف ۸۸، ۵,۰۰۰ - آقای ب ۱۱۸، ۶,۰۰۰ - آقای ج ۸۸، ۷,۰۰۰ - آقای د ۱۱۴، ۸,۰۰۰ - آقای ه ۱۲۰، ۶,۰۰۰ سایر اطلاعات به شرح زیر است: ۱ طبق قانون به کارکنان به ازای هر ساعت کار مازاد بر ۴۴ ساعت کار در هفته مبلغی معادل $1/4$ برابر دستمزد عادی به عنوان فوق العاده اضافی می‌شود. ۲ آقای الف در دو هفته مورد نظر به شکل نوبت کاری صبح و عصر کار کرده است. ۳ آقای ب ۲۹ ساعت از ساعات اوقات کار را به دلیل انتظار برای دریافت مواد اولیه تلف نموده است و هیچ کاری انجام نداده است. ۴ آقای ج در دو هفته مورد نظر به شکل نوبت کاری عصر و شب کار کرده است. ۵ آقای ه ۱۵ ساعت از اوقات کار خود را شب کار بوده است. مطلوب است: ثبت حسابداری مربوط به تخصیص هزینه دستمزد و هزینه‌های جانبی آن

فرض‌ها: ساعات عادی دو هفته $۲ \times ۴۴ = ۸۸$ ساعت است و بقیه اضافه کاری (۴۰٪). نوبت کاری صبح و عصر یا عصر و شب ۱۰٪ دستمزد عادی ۸۸ ساعت است. آقای ه غیرنوبتی است و شب کاری او ۳۵٪ نرخ ساعتی دارد. ساعات تلف شده‌ی آقای ب جزو سربرار ساخت است (دستمزد مستقیم نیست). فوق العاده‌های اضافه کاری، نوبت کاری و شب کاری (قابل ردیابی نبودن با یک سفارش) و بیمه‌ی ۲۳٪ کارفرما سربرار ساخت است.

محاسبه‌ی دستمزد (ریال)

نام	دستمزد عادی (کل ساعات)	فوق العاده اضافه کاری	نوبت کاری	شب کاری	دستمزد استحقاقی	ساعات تلف شده	دستمزد مستقیم
الف	۴۴۰,۰۰۰	۰	۴۴,۰۰۰	۰	۴۸۴,۰۰۰	۰	۴۴۰,۰۰۰
ب	۷۰۸,۰۰۰	۷۲,۰۰۰	۰	۰	۷۸۰,۰۰۰	۱۷۴,۰۰۰	۵۳۴,۰۰۰
ج	۶۱۶,۰۰۰	۰	۶۱,۶۰۰	۰	۶۷۷,۶۰۰	۰	۶۱۶,۰۰۰
د	۹۱۲,۰۰۰	۸۳,۲۰۰	۰	۰	۹۹۵,۲۰۰	۰	۹۱۲,۰۰۰
هـ	۷۲۰,۰۰۰	۷۶,۸۰۰	۰	۳۱,۵۰۰	۸۲۸,۳۰۰	۰	۷۲۰,۰۰۰
جمع	۳,۳۹۶,۰۰۰	۲۳۲,۰۰۰	۱۰۵,۶۰۰	۳۱,۵۰۰	۳,۷۶۵,۱۰۰	۱۷۴,۰۰۰	۳,۲۲۲,۰۰۰

- جمع دستمزد استحقاقی = ۳,۷۶۵,۱۰۰؛ بیمه سهم کارفرما = $۳,۷۶۵,۱۰۰ \times ۲۳\% = ۸۶۵,۹۷۳$
- کالای در جریان ساخت = ۳,۲۲۲,۰۰۰
- سربار ساخت = اضافه کاری ۲۳۲,۰۰۰ + نوبت کاری ۱۰۵,۶۰۰ + شب کاری ۳۱,۵۰۰ + اوقات تلف شده ۱۷۴,۰۰۰ + بیمه کارفرما = $۸۶۵,۹۷۳ = ۱,۴۰۹,۰۷۳$

ثبت تخصیص هزینه دستمزد و هزینه‌های جانبی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۳,۲۲۲,۰۰۰	
کنترل سربار ساخت	۱,۴۰۹,۰۷۳	
کنترل حقوق و دستمزد		۴,۶۳۱,۰۷۳
جمع	۴,۶۳۱,۰۷۳	۴,۶۳۱,۰۷۳

این جواب ممکن است دقیق نباشد: تقسیم ساعت عادی و اضافه کاری در دو هفته و محل منظور ساعات تلف شده فرضی است.

کار عملی

صفحه ۱۲۶

۹۹

اطلاعات حقوق و دستمزد شهریور ماه ۱۳۹۴ شرکت سهامی غرب به شرح زیر است: حقوق و دستمزد ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال و حقوق و دستمزد غیرمستقیم ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال که ۵۰٪ آن مربوط به کارخانه، ۳۰٪ هزینه حقوق کارکنان اداری و ۲۰٪ هزینه حقوق کارکنان فروش می‌باشد. حق بیمه‌های اجتماعی سهم کارگر ۷٪ و سهم کارفرما ۲۳٪ و مالیات حقوق به طور ثابت ۱۰٪ است. طبق برآوردها هزینه دستمزد ایام مرخصی برای دستمزد مستقیم ۴٪ و برای دستمزد غیرمستقیم ۲٪ حقوق و دستمزد تعیین شده است. در طول شهریور

ماه مبلغ ۷۵۰,۰۰۰ ریال از اوقات کار کارگران تلف شده است. بدهی کارگران به شرکت تعاونی ۳۲۲,۵۰۰، اجرائیات ۲۷۷,۵۰۰، وام کارکنان ۴۰۵,۰۰۰ ریال و مساعده ۱,۲۶۰,۰۰۰ ریال است. خالص حقوق و دستمزد در ۳۱ شهریور ماه ۱۳۹۴ پرداخت گردید و سایر پرداخت‌ها به تاریخ ۹۴/۷/۵ موکول شد. مطلوب است: ثبت عملیات مربوط به تهیه لیست حقوق و دستمزد، تخصیص و پرداخت حقوق و دستمزد در دفتر روزنامه

جمع ناخالص = ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ + ۴,۵۰۰,۰۰۰ = ۲۲,۵۰۰,۰۰۰ (فرض شده ۱۸ میلیون دستمزد مستقیم است).

○ بیمه کارگر ۷٪ = ۱,۵۷۵,۰۰۰؛ بیمه کارفرما ۲۳٪ = ۵,۱۷۵,۰۰۰؛ مالیات ۱۰٪ = ۲,۲۵۰,۰۰۰

○ جمع کسور توافقی = ۳۲۲,۵۰۰ + ۲۷۷,۵۰۰ + ۴۰۵,۰۰۰ + ۱,۲۶۰,۰۰۰ = ۲,۲۶۵,۰۰۰

○ خالص پرداختنی = ۲۲,۵۰۰,۰۰۰ - ۱,۵۷۵,۰۰۰ - ۲,۲۵۰,۰۰۰ - ۲,۲۶۵,۰۰۰ = ۱۶,۴۱۰,۰۰۰

○ ذخیره‌ی مرخصی = ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ × ۴٪ + ۴,۵۰۰,۰۰۰ × ۲٪ = ۷۲۰,۰۰۰ + ۹۰,۰۰۰ = ۸۱۰,۰۰۰

(۱) تهیه‌ی لیست حقوق و دستمزد (۱۳۹۴/۶/۳۱)

ثبت حقوق ناخالص و کسور

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۲۲,۵۰۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارگر		۱,۵۷۵,۰۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی		۲,۲۵۰,۰۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - شرکت تعاونی		۳۲۲,۵۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - صندوق اجرائیات		۲۷۷,۵۰۰
سایر حسابهای دریافتنی - وام کارکنان		۴۰۵,۰۰۰
سایر حسابهای دریافتنی - مساعده		۱,۲۶۰,۰۰۰
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی		۱۶,۴۱۰,۰۰۰
جمع	۲۲,۵۰۰,۰۰۰	۲۲,۵۰۰,۰۰۰

ثبت سهم بیمه‌ی کارفرما

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۵,۱۷۵,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی - سهم کارفرما		۵,۱۷۵,۰۰۰
جمع	۵,۱۷۵,۰۰۰	۵,۱۷۵,۰۰۰

ثبت ذخیره‌ی دستمزد ایام مرخصی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل حقوق و دستمزد	۸۱۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - ذخیره دستمزد ایام مرخصی		۸۱۰,۰۰۰
جمع	۸۱۰,۰۰۰	۸۱۰,۰۰۰

(۲) تخصیص

ثبت تخصیص

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	۱۷,۲۵۰,۰۰۰	
کنترل سربار ساخت	۸,۴۲۲,۵۰۰	
هزینه‌های اداری و تشکیلاتی	۱,۶۸۷,۵۰۰	
هزینه‌های توزیع و فروش	۱,۱۲۵,۰۰۰	
کنترل حقوق و دستمزد		۲۸,۴۸۵,۰۰۰
جمع	۲۸,۴۸۵,۰۰۰	۲۸,۴۸۵,۰۰۰

- کالای در جریان ساخت = $۱۸,۰۰۰,۰۰۰ - ۷۵۰,۰۰۰$ (اوقات تلف شده) = $۱۷,۲۵۰,۰۰۰$
- سربار ساخت = $۲,۲۵۰,۰۰۰ + ۲۳\% \times (۱۸,۰۰۰,۰۰۰ + ۲,۲۵۰,۰۰۰) + ۴\% \times ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ + ۲\% \times ۲,۲۵۰,۰۰۰ = ۸,۴۲۲,۵۰۰$
- اداری = $۱,۳۵۰,۰۰۰ \times (۱ + ۲۳\% + ۲\%) = ۱,۶۸۷,۵۰۰$ ؛ فروش = $۱/۲۵ \times ۹۰۰,۰۰۰ = ۱,۱۲۵,۰۰۰$

(۳) پرداخت‌ها

توشیح‌های برای وثوقیت
۱۳۹۴/۶/۳۱ - پرداخت خالص حقوق

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حسابهای پرداختنی - حقوق و دستمزد پرداختنی	۱۶,۴۱۰,۰۰۰	
موجودی نقد و بانک		۱۶,۴۱۰,۰۰۰
جمع	۱۶,۴۱۰,۰۰۰	۱۶,۴۱۰,۰۰۰

۱۳۹۴/۷/۵ - پرداخت مالیات، بیمه و کسور توافقی

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حسابهای پرداختنی - مالیات پرداختنی	۲,۲۵۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - بیمه پرداختنی (سهم کارگر و کارفرما)	۶,۷۵۰,۰۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - شرکت تعاونی	۳۲۲,۵۰۰	
سایر حسابهای پرداختنی - صندوق اجرائیات	۲۷۷,۵۰۰	
موجودی نقد و بانک		۹,۶۰۰,۰۰۰
جمع	۹,۶۰۰,۰۰۰	۹,۶۰۰,۰۰۰

وام و مساعده کارکنان، طلب شرکت از کارکنان است که با کسر از حقوق تسویه می شود و پرداخت جداگانه ندارد.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام کسور توافقی از متن شکستهای استخراج شده خوانده شد و تقسیم ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ به عنوان دستمزد مستقیم فرض شد.

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی دوازدهم

– پودمان سوم

سربرار ساخت

فهرست

۱۰۰	صفحه ۰۱۳۱ فعالیت — مفهوم هزینه‌های سربرار	۹۳
۱۰۱	صفحه ۰۱۳۱ فعالیت — تعریف هزینه‌های سربرار	۹۳
۱۰۲	صفحه ۰۱۳۲ فعالیت — تفکیک هزینه‌ها در کارگاه تولید کفش	۹۴
۱۰۳	صفحه ۰۱۳۳ فعالیت — دلایل پیش‌بینی نرخ جذب سربرار	۹۵
۱۰۴	صفحه ۰۱۳۶ فعالیت — رفتار هزینه‌های ثابت، متغیر و مختلط	۹۵
۱۰۵	صفحه ۰۱۳۷ فعالیت — طبقه‌بندی سربرار بر اساس حجم محصول	۹۶
۱۰۶	صفحه ۰۱۳۷ فعالیت — بحث درباره‌ی مثال ۱ (رفتار هزینه‌ها)	۹۶
۱۰۷	صفحه ۰۱۳۷ فعالیت — سایر طبقه‌بندی‌های هزینه‌های سربرار	۹۶
۱۰۸	صفحه ۰۱۳۹ فعالیت — زمان شناسایی هزینه‌های سربرار	۹۷
۱۰۹	صفحه ۰۱۴۰ کار عملی — ثبت سربرار واقعی شرکت مالیر	۹۷

۹۸		صفحه ۱۴۲۰ کار عملی — ثبت سربار جذب شده شرکت مالیر	۱۱۰
۹۸		صفحه ۱۴۴۰ فعالیت — مراکز هزینه	۱۱۱
۹۹		صفحه ۱۴۴۰ فعالیت — نوع مراکز هزینه در شرکت آلفا	۱۱۲
۹۹		صفحه ۱۴۵۰ فعالیت — انتخاب مبنای تسهیم هزینه‌ها	۱۱۳
۱۰۰		صفحه ۱۴۵۰ فعالیت — مناسب‌ترین مبنا برای تسهیم	۱۱۴
۱۰۰		صفحه ۱۴۶۰ فعالیت — تسهیم اولیه هزینه‌های عمومی بین دوایر	۱۱۵
۱۰۱		صفحه ۱۵۵۰ فعالیت — مشخص بودن سربار واقعی در ابتدای دوره	۱۱۶
۱۰۱		صفحه ۱۵۵۰ فعالیت — سایر مبناهای جذب سربار	۱۱۷
۱۰۲		صفحه ۱۵۷۰ فعالیت — ثبت جذب سربار دایره‌ی مونتاژ	۱۱۸

- ۱۱۹ صفحه ۱۵۹۰ فعالیت — ثبت سربرار واقعی دایره‌ی مونتاژ ۱۰۲
- ۱۲۰ صفحه ۱۵۹۰ فعالیت — مقایسه‌ی سربرار جذب‌شده و واقعی ۱۰۳
- ۱۲۱ صفحه ۱۶۱۰ فعالیت — حساب معین سربرار ساخت دایره‌ی مونتاژ ۱۰۳
- ۱۲۲ صفحه ۱۶۲۰ فعالیت — بستن حساب کنترل سربرار ساخت دایره‌ی مونتاژ ۱۰۴
- ۱۲۳ صفحه ۱۶۲۰ فعالیت — حساب دفتر کل کسر یا اضافه جذب سربرار ۱۰۴
- ۱۲۴ صفحه ۱۶۳۰ فعالیت — بستن حساب کسر یا اضافه جذب سربرار (مبلغ جزئی) ۱۰۴
- ۱۲۵ صفحه ۱۶۵۰ فعالیت — تسهیم کسر جذب سربرار (مثال ۶ با اعداد جدید) ۱۰۵
- ۱۲۶ صفحه ۱۶۷۰ کار عملی — تسهیم اولیه و ثانویه شرکت نوشیجان (روش یک‌طرفه) ۱۰۶
- ۱۲۷ صفحه ۱۶۸۰ کار عملی — تسهیم اولیه و ثانویه شرکت جوزان (روش ریاضی) ۱۰۷

مدیر عامل بعد از دیدن کارت هزینه گفت: منظور از هزینه‌های سربار چیست؟ در خصوص هزینه‌های سربار بحث کنید.

- بهای تمام‌شده‌ی هر واحد محصول از سه جزء تشکیل می‌شود: **مواد مستقیم، دستمزد مستقیم و سربار**. مواد و دستمزد مستقیم را می‌توان با برگ درخواست مواد و کارت اوقات کار مستقیماً به محصول یا سفارش مربوط ردیابی کرد؛ اما سربار را نمی‌توان مستقیماً ردیابی کرد و باید با نرخ جذب به محصول تخصیص داد.
- سربار شامل مواد غیرمستقیم (مثل روغن و گریس)، دستمزد غیرمستقیم (سرپرستان، کارگران خدماتی و انبار) و سایر هزینه‌های ساخت (برق، آب، سوخت، استهلاک، بیمه و تعمیرات کارخانه) است.
- هزینه‌های سربار از نظر مبلغ سهم قابل توجهی در بهای تمام‌شده دارند و بدون آن‌ها بهای تمام‌شده و قیمت فروش درست تعیین نمی‌شود؛ بنابراین پیش‌بینی، شناسایی، ثبت و کنترل دقیق آن‌ها مهم است.

آیا شما می‌توانید درباره‌ی سؤال بالا به مدیر مالی کمک کنید؟

بله. **هزینه‌های سربار کارخانه** یا سربار ساخت به همه‌ی هزینه‌های تولید به‌جز مواد مستقیم و دستمزد مستقیم گفته می‌شود. هزینه‌هایی که ارتباط دادن آن‌ها به یک کالا یا سفارش مشخص منطقی و مقرون‌به‌صرفه نیست (مثل مقدار ناچیز چسب یا میخ) نیز با این‌که ذاتاً مستقیم‌اند، جزو سربار طبقه‌بندی می‌شوند.

هزینه‌ها را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد: **هزینه‌های مستقیم** که می‌توان آن‌ها را به یک موضوع مشخص (محصول یا سفارش) مربوط کرد، مانند مواد مستقیم و دستمزد مستقیم؛ و **هزینه‌های غیرمستقیم** که نمی‌توان آن‌ها را به یک موضوع مشخص ارتباط داد، مانند برق مصرفی کارخانه.

نوع هزینه‌های زیر را در یک کارگاه تولید کفش مشخص کنید. (چرم مصرف‌شده، دستمزد سرکارگران، چسب مصرف‌شده، هزینه برق کارگاه، دستمزد کارگران تولیدی، روغن برای روغن‌کاری چرخ‌ها، دستمزد کارگران خدماتی، هزینه تعمیرات چرخ‌های کفش‌دوزی، بیمه‌های اجتماعی کارفرما)

تفکیک هزینه‌ها

شرح هزینه	مواد مستقیم	دستمزد مستقیم	مواد غیرمستقیم	دستمزد غیرمستقیم	سایر هزینه‌های تولید
چرم مصرف‌شده	×				
چسب مصرف‌شده	×				
دستمزد کارگران تولیدی		×			
دستمزد سرکارگران				×	
دستمزد کارگران خدماتی				×	
روغن برای روغن‌کاری چرخ‌ها			×		
هزینه برق کارگاه					×
هزینه تعمیرات چرخ‌های کفش‌دوزی					×
بیمه‌های اجتماعی کارفرما					×

هزینه‌های مستقیم (چرم، چسب، دستمزد کارگران تولیدی) مستقیماً به کفش ردیابی می‌شوند و به حساب «کالای در جریان ساخت» می‌روند؛ بقیه سربار ساخت‌اند. اگر مقدار چسب مصرفی هر جفت کفش ناچیز باشد و ردیابی آن مقرون به صرفه نباشد، می‌توان آن را مواد غیرمستقیم (سربار) به حساب آورد.

در مورد دلایل پیش‌بینی نرخ جذب سربار تحقیق کنید.

۱. مبلغ واقعی بسیاری از هزینه‌های سربار (قبض آب، برق، گاز و تلفن، تعمیرات، استهلاک و ...) تا پایان دوره‌ی مالی مشخص نیست و دیر به حسابداری می‌رسد، در حالی که بهای تمام‌شده‌ی محصول باید در طول دوره و هنگام تحویل سفارش‌ها معلوم باشد.
۲. حجم تولید واقعی با مقدار برنامه‌ریزی‌شده تفاوت دارد؛ اگر سربار واقعی هر ماه بر تولید همان ماه تقسیم شود، بهای هر واحد از ماهی به ماه دیگر (به علت فصلی بودن هزینه‌ها یا تغییر حجم تولید) نوسان زیادی پیدا می‌کند. نرخ جذب پیش‌بینی‌شده بهای تمام‌شده را در طول دوره یکنواخت می‌کند.
۳. برای تعیین قیمت فروش، پیشنهاد قیمت در مناقصه، ارزیابی موجودی‌ها و تصمیم‌گیری مدیران، بهای تمام‌شده باید سریع و بدون انتظار برای هزینه‌های واقعی در دسترس باشد.
۴. با مقایسه‌ی سربار جذب‌شده و سربار واقعی در پایان دوره، کارایی و کنترل هزینه‌ها سنجیده می‌شود (کسر یا اضافه جذب سربار).

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

در خصوص موارد مشخص شده در صورت‌حساب زیر بحث کنید. (سه نمودار هزینه نسبت به حجم تولید: هزینه‌ی متغیر، هزینه‌ی مختلط، هزینه‌ی ثابت)

- **هزینه‌ی متغیر:** با افزایش یا کاهش حجم تولید، مبلغ کل آن هم تغییر می‌کند (نمودار خطی است که از مبدأ شروع می‌شود و صعودی است؛ مثل مواد غیرمستقیم مصرفی و فوق‌العاده‌ی اضافه‌کاری). هزینه‌ی هر واحد تقریباً ثابت می‌ماند.
- **هزینه‌ی مختلط (نیمه‌متغیر):** قسمتی از آن ثابت و قسمتی متغیر است (نمودار از یک عدد مثبت روی محور هزینه شروع می‌شود و صعودی است؛ مثل قبض برق با آبونمان ثابت و مصرف متغیر).
- **هزینه‌ی ثابت:** در محدوده‌ی معینی از سطح تولید با تغییر حجم تولید تغییر نمی‌کند (نمودار خطی افقی است؛ مثل اجاره‌ی کارخانه و استهلاک خط مستقیم). هزینه‌ی هر واحد با افزایش تولید کم می‌شود.

هزینه‌های سربرار زیر را از نظر ارتباط با حجم محصول مشخص کنید. (فوق‌العاده اضافه‌کاری، اجاره انبار، هزینه برق مصرفی، مواد غیرمستقیم، استهلاک به روش خط مستقیم)

عنوان هزینه	ثابت	متغیر	نیمه‌متغیر
فوق‌العاده اضافه‌کاری		×	
اجاره انبار	×		
هزینه برق مصرفی			×
مواد غیرمستقیم		×	
استهلاک به روش خط مستقیم	×		

مثال ۱: در یک کارگاه جوشکاری میزان مصرف الکتروود با افزایش تولید افزایش می‌یابد. در صورت استفاده نکردن از تلفن کارگاه مبلغی به‌عنوان آبونمان پرداخت می‌شود. حقوق نگهبان بخش تولید با افزایش و کاهش تولید تغییر نمی‌کند. درباره‌ی مثال بالا بحث کنید.

- **مصرف الکتروود:** هزینه‌ی متغیر است؛ چون با افزایش تولید مبلغ کل آن زیاد می‌شود و با کاهش تولید کم می‌شود.
- **هزینه‌ی تلفن:** هزینه‌ی مختلط (نیمه‌متغیر) است؛ آبونمان بخش ثابت آن است که حتی با استفاده نکردن از تلفن باید پرداخت شود و هزینه‌ی مکالمه (متناسب با استفاده) بخش متغیر آن است.
- **حقوق نگهبان:** هزینه‌ی ثابت است؛ چون با تغییر حجم تولید (در محدوده‌ی مربوط) تغییر نمی‌کند.

در مورد سایر طبقه‌بندی‌های هزینه‌های سربرار تحقیق کنید.

- **بر اساس عنصر هزینه:** مواد غیرمستقیم، دستمزد غیرمستقیم و سایر هزینه‌های غیرمستقیم ساخت (برق، استهلاک، بیمه و ...).
- **بر اساس مرکز هزینه:** سربرار دواير تولیدی (ریخته‌گری، مونتاژ و ...) و سربرار دواير خدماتی (انبار، رستوران، تعمیرات و ...).

3. **بر اساس امکان ردیابی:** سربرار قابل ردیابی به دایره (مستقیم دایره) و سربرار عمومی کارخانه که بین چند دایره مشترک است.
4. **بر اساس زمان:** سربرار واقعی (پس از وقوع) و سربرار برآوردی یا استاندارد (قبل از وقوع).
5. **بر اساس قابلیت کنترل:** سربرار کنترل پذیر و کنترل ناپذیر توسط مدیر هر مرکز.
6. **بر اساس رفتار:** ثابت، متغیر، مختلط و هزینه های پلکانی (ثابت در دامنه های مشخص و جهشی در تغییر دامنه).

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

فعالیت

صفحه ۱۳۹

۱۰۸

در خصوص زمان شناسایی هزینه های سربرار تحقیق کنید.

1. **قبل از انجام هزینه (برآورد):** در ابتدای دوره ی مالی، با استفاده از تجربه ی سال قبل و با در نظر گرفتن تغییرات احتمالی، هزینه های سربرار پیش بینی می شود تا نرخ جذب سربرار و بهای تمام شده ی محصولات دوره تعیین شود.
2. **بعد از انجام هزینه (واقعی):** هزینه های واقعی سربرار در تاریخ وقوع به صورت بدهکار «کنترل سربرار ساخت» و بستانکار حساب های مربوط (موجودی نقد، پرداختنی ها، استهلاک انباشته، پیش پرداخت ها و ...) ثبت می شود؛ اقلامی که در طول دوره معلوم نشده اند، در پایان دوره با تعدیلات ثبت می شوند و بر پایه ی اسناد و مدارک مثبت (برگ درخواست مواد، کارت اوقات کار، قبض ها و ...) انجام می گیرد.

کار عملی

صفحه ۱۴۰

۱۰۹

ثبت مربوط به هزینه های واقعی شرکت تولیدی مالیر را در سند زیر انجام دهید.

(کارت تفصیلی هزینه های سربرار کارخانه ی شرکت مالیر، جمع ستون ها: مواد غیرمستقیم ۸۵,۰۰۰، دستمزد غیرمستقیم ۷۰,۰۰۰، تعمیر و نگهداری ۹۰,۸۸۰، بیمه ماشین آلات ۲۵۰,۰۰۰، سوخت و روشنایی ۱۲۰,۰۰۰ ریال)

هزینه های واقعی سربرار در طول دوره در تاریخ وقوع (۹۶/۳/۱، ۹۶/۳/۴ و ۹۶/۳/۳۱) ثبت می شود؛ اینجا ثبت مجموع کارت (خرداد ۹۶) آمده است. جمع هزینه های واقعی سربرار ۶۱۵,۸۸۰ ریال.

سند حسابداری — ثبت سربرار واقعی شرکت مالیر

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل سربرار ساخت	615,880	

85,000		کنترل مواد
70,000		کنترل حقوق و دستمزد
90,880		هزینه تعمیر و نگهداری
250,000		هزینه بیمه ماشین آلات
120,000		هزینه سوخت و روشنایی
615,880	615,880	جمع

حساب‌های بستانکار بسته به نحوه‌ی پرداخت می‌تواند موجودی نقد و بانک، حساب‌های پرداختنی یا پیش‌پرداخت بیمه باشد (بیمه‌ی ماشین‌آلات معمولاً پیش‌پرداخت می‌شود).

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام ردیف‌های کارت در متن استخراج شده به هم ریخته بود و جواب بر پایه‌ی ردیف «جمع» کارت نوشته شده است؛ حساب‌های بستانکار نیز فرضی‌اند.

کار عملی

صفحه ۱۴۲

۱۱۰

در صورتی که سربرار جذب‌شده‌ی شرکت تولیدی مالیر ۶۵۰,۰۰۰ ریال باشد، ثبت لازم را در سند حسابداری انجام دهید.

سند حسابداری — ثبت سربرار جذب‌شده شرکت مالیر

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کالای در جریان ساخت	650,000	
کنترل سربرار ساخت جذب‌شده		650,000
جمع	650,000	650,000

مقایسه با سربرار واقعی: سربرار جذب‌شده ۶۵۰,۰۰۰ ریال و سربرار واقعی ۶۱۵,۸۸۰ ریال است؛ پس ۳۴,۱۲۰ ریال اضافه جذب سربرار وجود دارد.

فعالیت

صفحه ۱۴۴

۱۱۱

در خصوص مراکز هزینه بحث کنید.

- هر دایره‌ای که در ایجاد هزینه سهمیم باشد یک **مرکز هزینه** است و هزینه‌ها برای کنترل و تعیین دقیق‌تر بهای تمام‌شده به تفکیک مراکز جمع‌آوری می‌شوند.
- مراکز تولیدی:** مستقیماً به تولید محصول مشغول‌اند (ریخته‌گری، ماشین‌کاری، مونتاژ).

- **مراکز خدماتی (پشتیبانی):** مستقیماً تولید نمی‌کنند و به دوایر تولیدی و دیگر دوایر خدمات می‌دهند (انبار، رستوران، حسابداری، تعمیرات). هزینه‌ی آن‌ها در تسهیم ثانویه بین دوایر تولیدی تقسیم می‌شود و سرانجام به محصول می‌رسد.

فعالیت

صفحه ۱۴۴

۱۱۲

نوع مراکز هزینه را در شرکت تولیدی آلفا مشخص کنید. (۱ برش، ۲ رستوران، ۳ مونتاژ، ۴ ریخته‌گری، ۵ حسابداری، ۶ کتابخانه، ۷ ریخته‌گری، ۸ تعمیرات)

ردیف	مرکز هزینه	تولیدی	خدماتی (پشتیبانی)
۱	برش	x	
۲	رستوران		x
۳	مونتاژ	x	
۴	ریخته‌گری	x	
۵	حسابداری		x
۶	کتابخانه		x
۷	ریخته‌گری	x	
۸	تعمیرات		x

ردیف ۴ و ۷ در کتاب هر دو «ریخته‌گری» چاپ شده‌اند؛ هر دو تولیدی‌اند.

فعالیت

صفحه ۱۴۵

۱۱۳

با کمک هنرآموز برای تسهیم هزینه‌های زیر مبنای مناسب انتخاب کنید. (هزینه‌ی سوخت و روشنایی، استهلاک ساختمان، حرارت مرکزی، بیمه‌های اجتماعی، برق صنعتی، سرپرستی، هزینه‌های رفاهی کارگران)

عنوان هزینه	مبنای تسهیم
هزینه‌ی سوخت و روشنایی	برآورد فنی (کنتور) / مساحت زیربنا
هزینه‌ی استهلاک ساختمان	مساحت زیربنا
هزینه‌ی حرارت مرکزی	مساحت زیربنا (حجم فضای گرم شده)
هزینه‌ی بیمه‌های اجتماعی	حقوق و دستمزد کارکنان

هزینه ی برق صنعتی	برآورد فنی (کنتور) یا قدرت ماشین آلات و ساعت کار ماشین
هزینه ی سرپرستی	تعداد کارکنان (پرسنل)
هزینه های رفاهی کارگران	تعداد کارکنان (پرسنل)

فعالیت

صفحه ۱۴۵

۱۱۴

به نظر شما کدام مبنا برای تسهیم هزینه مناسب تر است؟ (مبناها: سطح زیربنا، تعداد کارکنان، حقوق کارکنان، حواله های صادره، کنتور (برآورد فنی))

عنوان هزینه	مبنای مناسب
بیمه ی اجتماعی	حقوق کارکنان
هزینه ی اجاره	سطح زیربنا
هزینه ی رفاه	تعداد کارکنان
برق مصرفی	کنتور (برآورد فنی)
انبار کالا	حواله های صادره

اصل کلی: مبنا باید بیشترین ارتباط علی را با ایجاد آن هزینه داشته باشد؛ مثلاً بیمه ی اجتماعی از حقوق محاسبه می شود، برق را کنتور اندازه می گیرد و خدمت انبار با تعداد حواله های صادره سنجیده می شود.

فعالیت

صفحه ۱۴۶

۱۱۵

تسهیم اولیه ی هزینه های عمومی بین دوایر خدماتی و تولیدی در جدول بالا نمایش داده شده است. قسمت هایی را که کامل نیست با کمک هنرآموز کامل کنید.

(شرکت تولیدی «ب» — فروردین ۹۵: بیمه آتش سوزی ۷۵,۰۰۰ بر مبنای ارزش ریالی؛ هزینه ی سرپرستی ۳۰,۰۰۰ بر مبنای تعداد پرسنل؛ استهلاک ساختمان کارخانه ۱۵۰,۰۰۰ بر مبنای مساحت. مساحت ۱۱۰، ۱۰۰، ۱۲۰، ۲۴۰، ۳۰؛ تعداد پرسنل ۱۰، ۵، ۷، ۲، ۱؛ ارزش ریالی ۱۵,۰۰۰، ۱۲,۰۰۰، ۱۰,۰۰۰، ۸,۰۰۰، ۵,۰۰۰ به ترتیب برای ریخته گری، تراش کاری، مونتاژ، حسابداری و انبار)

سهم هر دایره = (مبنای دایره ÷ جمع مبنا) × مبلغ هزینه. جمع مبناها: ارزش ریالی ۵۰,۰۰۰، تعداد پرسنل ۲۵، مساحت ۶۰۰ متر مربع.

جدول تسهیم اولیه

عنوان هزینه	مبلغ	مبنای تسهیم	ریخته‌گری	تراشکاری	مونتاژ	حسابداری	انبار	جمع
بیمه آتش سوزی	75,000	ارزش (ریالی)	22,500	18,000	15,000	12,000	7,500	75,000
هزینه‌ی سرپرستی	30,000	تعداد پرسنل	12,000	6,000	8,400	2,400	1,200	30,000
استهلاک ساختمان	150,000	مساحت زیربنا	27,500	25,000	30,000	7,500	60,000	150,000
جمع	255,000		62,000	49,000	53,400	21,900	68,700	255,000

نمونه‌ی محاسبه: سهم ریخته‌گری از استهلاک ساختمان $= 110 \div 600 \times 150,000 = 27,500$ ؛ سهم تراشکاری از سرپرستی $= 5 \div 25 \times 30,000 = 6,000$. جمع افقی هر ردیف با مبلغ هزینه برابر است.

فعالیت

صفحه ۱۵۵

۱۱۶

آیا سربرار واقعی در ابتدای دوره مشخص است؟ بحث کنید.

خیر. سربرار واقعی در طول دوره به تدریج رخ می‌دهد و مبلغ بسیاری از اقلام آن (قبض‌های آب، برق و گاز، هزینه‌ی تعمیرات، استهلاک و ...) تا پایان دوره‌ی مالی مشخص نمی‌شود. در عوض مواد و دستمزد مستقیم را با برگ درخواست مواد و کارت اوقات کار می‌توان هنگام مصرف به دقت تعیین کرد. بنابراین سربرار در ابتدای دوره برآورد می‌شود و با نرخ جذب سربرار (سربرار برآوردی ÷ مبنای برآوردی) به محصولات تخصیص می‌یابد و در پایان دوره با سربرار واقعی مقایسه می‌شود.

توشه‌ای برای موفقیت

فعالیت

صفحه ۱۵۵

۱۱۷

هنگویان عزیز آیا مبنای دیگری به جز مبنای بیان شده در بالا وجود دارد؟

- تعداد واحد تولیدشده (برای شرکت‌هایی که یک نوع محصول یکنواخت تولید می‌کنند): $\text{نرخ جذب} = \text{سربرار برآوردی} \div \text{تعداد واحد برآوردی}$
- بهای تمام‌شده‌ی اولیه (مجموع مواد مستقیم و دستمزد مستقیم)
- تعداد سفارش یا تعداد دفعات آماده‌سازی ماشین (در روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت)
- مساحت یا فضای اشغال‌شده و ساعت کار مؤثر (مثلاً در کارگاه‌های خدماتی)

ثبت مربوط به جذب سربار در دایره‌ی مونتاژ را در سند زیر انجام دهید.

طبق مثال ۴ و ۵: نرخ جذب دایره‌ی مونتاژ = $۸۵۶,۰۰۰ \div ۸۰۰$ ساعت = $۱,۰۷۰$ ریال برای هر ساعت کار مستقیم و ساعت کار مستقیم واقعی ۸۲۰ ساعت است؛ سربار جذب شده = $۱,۰۷۰ \times ۸۲۰ = ۸۷۷,۴۰۰$ ریال.

سند حسابداری — ثبت سربار جذب شده دایره‌ی مونتاژ

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل کلای در جریان ساخت	877,400	
سربار جذب شده		877,400
جمع	877,400	877,400

ثبت مربوط به سربار واقعی در دایره‌ی مونتاژ را در سند زیر انجام دهید.

(هزینه‌های واقعی سربار شرکت آلفا، اسفند ۹۵ — دایره‌ی مونتاژ: مواد غیرمستقیم ۳۲۰,۰۰۰، دستمزد غیرمستقیم ۳۳۰,۰۰۰، استهلاک ماشین‌آلات ۴۰,۰۰۰، بیمه‌ی سهم کارفرما ۱۰,۰۰۰، اوقات تلف شده ۱۸,۰۰۰، استهلاک ساختمان ۱۰۰,۰۰۰ ریال)

هزینه‌ی اوقات تلف شده جزو دستمزد (از حساب کنترل حقوق و دستمزد) است؛ بنابراین بستانکار «کنترل هزینه حقوق و دستمزد» = $۳۳۰,۰۰۰ + ۱۸,۰۰۰ = ۳۴۸,۰۰۰$ ریال (مانند ثبت دایره‌ی ساخت در کتاب: $۳۰۰,۰۰۰ + ۴۸,۰۰۰ = ۳۴۸,۰۰۰$).

سند حسابداری — ثبت سربار واقعی دایره‌ی مونتاژ

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل سربار ساخت	818,000	
کنترل موجودی مواد		320,000
کنترل هزینه حقوق و دستمزد		348,000
هزینه استهلاک ماشین‌آلات		40,000
هزینه بیمه سهم کارفرما		10,000

100,000		هزینه استهلاک ساختمان
818,000	818,000	جمع

فعالیت

صفحه ۱۵۹

۱۲۰

آیا سربرار جذب شده و واقعی با هم برابر است؟

خیر؛ چون سربرار جذب شده با نرخ برآوردی و سربرار واقعی با هزینه های واقعی محاسبه می شود و این دو معمولاً با هم فرق دارند.

مقایسه (ریال)

دایره	سربرار جذب شده	سربرار واقعی	اختلاف	نتیجه
ساخت	750,000	804,000	54,000	کسر جذب سربرار
مونتاژ	877,400	818,000	59,400	اضافه جذب سربرار

فعالیت

صفحه ۱۶۱

۱۲۱

حساب معین مربوط به حساب سربرار ساخت دایره ی مونتاژ را کامل کنید و کسر یا اضافه جذب آن را مشخص کنید.

نام حساب: سربرار ساخت دایره ی مونتاژ (دفتر معین)

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۱	به شرح سند حسابداری (ثبت بستن سربرار جذب شده)		877,400	بس	877,400
۲	به شرح سند حسابداری (سربرار واقعی)	818,000		بس	59,400
جمع		818,000	877,400	بس	59,400

نام حساب: سربرار ساخت دایره ی مونتاژ (دفتر معین)
 $۵۹,۴۰۰ = ۸۱۸,۰۰۰ - ۸۷۷,۴۰۰$: مانده ی حساب **بستانکار** است؛ یعنی سربرار واقعی کمتر از جذب شده است و دایره ی مونتاژ **۵۹,۴۰۰ ریال اضافه جذب سربرار** دارد.

ثبت مربوط به بستن حساب کنترل سربرار ساخت در دایره‌ی مونتاژ شرکت آلفا را در سند زیر انجام دهید.

حساب کنترل سربرار ساخت دایره‌ی مونتاژ مانده‌ی بستانکار دارد، پس برای بستن آن باید بدهکار شود و مانده به حساب کسر یا اضافه جذب سربرار شود.

سند حسابداری — ثبت بستن حساب سربرار ساخت دایره‌ی مونتاژ

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کنترل سربرار ساخت	59,400	
کسر یا اضافه جذب سربرار		59,400
جمع	59,400	59,400

حساب دفتر کل کسر یا اضافه جذب سربرار شرکت آلفا را تنظیم کنید.

نام حساب: کسر یا اضافه جذب سربرار (دفتر کل)

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۱	کسر جذب سربرار دایره‌ی ساخت (طبق سند بستن)	54,000		بد	54,000
۲	اضافه جذب سربرار دایره‌ی مونتاژ (طبق سند بستن)		59,400	بس	5,400
جمع		54,000	59,400	بس	5,400

مانده‌ی حساب ۵,۴۰۰ ریال بستانکار است؛ یعنی در مجموع دو دایره، ۵,۴۰۰ ریال اضافه جذب سربرار وجود دارد.

فرض کنید کسر یا اضافه جذب سربرار شرکت آلفا مبلغی جزئی باشد؛ ثبت مربوط به بستن این حساب را در سند زیر انجام دهید.

اگر مبلغ کم اهمیت باشد، به حساب بهای تمام‌شده‌ی کالای فروش‌رفته منتقل می‌شود. چون مانده‌ی حساب (۵,۴۰۰ ریال) بستانکار است و اضافه جذب سربرار است، حساب بدهکار و بهای تمام‌شده‌ی کالای فروش‌رفته کم می‌شود.

سند حسابداری — بستن حساب کسر یا اضافه جذب سربرار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کسر یا اضافه جذب سربرار	5,400	
بهای تمام شده‌ی کالای فروش رفته		5,400
جمع	5,400	5,400

فعالیت

صفحه ۱۶۵

۱۲۵

مثال ۶ را با فرض این که سربرار واقعی و جذب شده به ترتیب ۴,۸۰۰ و ۳,۲۰۰ ریال باشد حل نمایید.

سربرار واقعی ۴,۸۰۰ و سربرار جذب شده ۳,۲۰۰ است؛ پس کسر جذب سربرار ۱,۶۰۰ ریال $(۳,۲۰۰ - ۴,۸۰۰) = ۱,۶۰۰$ ؛ (سربرار واقعی بیشتر است) است و چون با اهمیت فرض می شود، بین کالای در جریان ساخت، کالای ساخته شده و بهای تمام شده‌ی کالای فروش رفته تسهیم می شود.

روش الف) بر مبنای سربرار جذب شده (نسبت های مثال ۶ یعنی ۲۰٪، ۳۰٪ و ۵۰٪ حفظ می شود):

عنوان حساب	نسبت	سهم از کسر جذب (ریال)
کالای در جریان ساخت	۲۰٪	320
کالای ساخته شده	۳۰٪	480
بهای تمام شده‌ی کالای فروش رفته	۵۰٪	800
جمع	۱۰۰٪	1,600

سند حسابداری — ثبت تسهیم کسر جذب سربرار

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
کالای در جریان ساخت	320	
کالای ساخته شده	480	
بهای تمام شده‌ی کالای فروش رفته	800	
کسر یا اضافه جذب سربرار		1,600
جمع	1,600	1,600

اگر روش ب (بر مبنای مانده‌ی حساب‌ها: ۲۰٪، ۲۵٪ و ۵۵٪) به کار رود، سهم‌ها به ترتیب ۳۲۰، ۴۰۰ و ۸۸۰ ریال می شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ۳,۲۰۰ ریال جذب شده با جمع ۴,۰۰۰ در جدول مثال ۶ یکی نیست و نسبت های مثال ۶ برای تسهیم فرض شد.

کار عملی

صفحه ۱۶۷

۱۲۶

۱) اطلاعات زیر از شرکت نوشیجان در اسفند ۹۵ در دست است. (صورت ریز هزینه های سربار واقعی برای دوره ی مالی منتهی به اسفند ۹۵؛ واحدهای ریخته گری، برشکاری، مونتاژ، تعمیر و نگهداری و رستوران) مواد غیرمستقیم: ۴۰,۰۰۰، ۶۰,۰۰۰، ۵۰,۰۰۰، ۲۰,۰۰۰، ۲۴,۰۰۰ (جمع ۱۹۴,۰۰۰)؛ دستمزد غیرمستقیم: ۳۵,۰۷۵، ۲۵,۰۰۰، ۴۰,۰۰۰، ۱۷,۰۰۰، ۱۴,۴۵۰؛ بیمه ی دارایی ثابت: ۲۵,۰۰۰، ۲۰,۰۰۰، ۱۸,۰۰۰، ۱۲,۰۰۰، ۱۲,۵۰۰ (جمع ۸۷,۵۰۰)؛ بیمه ی حوادث ۴۵,۰۰۰؛ سوخت و روشنایی ۴۶,۰۰۰. سایر اطلاعات: پرسنل ۴، ۳، ۲، ۱ (جمع ۱۲)؛ مساحت ۶۰، ۴۰، ۵۰، ۳۰، ۵۰ (جمع ۲۳۰)؛ ارزش دارایی ثابت ۴۰، ۳۵، ۲۰، ۱۰، ۵ (جمع ۱۱۰).
مطلوب است: ۱) تسهیم اولیه ۲) تسهیم ثانویه (روش یک طرفه)

مبناها (فرض ها): بیمه ی حوادث بر مبنای تعداد پرسنل (هر نفر ۳,۷۵۰ ریال) و سوخت و روشنایی بر مبنای مساحت (هر متر ۲۰۰ ریال)؛ بقیه ی هزینه ها مستقیماً مربوط به هر واحد است. برای تسهیم ثانویه: هزینه ی رستوران بر مبنای تعداد پرسنل و هزینه ی تعمیر و نگهداری بر مبنای ارزش دارایی ثابت.

۱) تسهیم اولیه

تسهیم اولیه (ریال)

عنوان هزینه	ریخته گری	برشکاری	مونتاژ	تعمیر و نگهداری	رستوران	جمع
مواد غیرمستقیم	40,000	60,000	50,000	20,000	24,000	194,000
دستمزد غیرمستقیم	35,075	25,000	40,000	17,000	14,450	131,525
بیمه ی دارایی ثابت	25,000	20,000	18,000	12,000	12,500	87,500
بیمه ی حوادث (پرسنل)	15,000	11,250	7,500	3,750	7,500	45,000
سوخت و روشنایی (مساحت)	12,000	8,000	10,000	6,000	10,000	46,000
جمع پس از تسهیم اولیه	127,075	124,250	125,500	58,750	68,450	504,025

۲) تسهیم ثانویه به روش یک طرفه: رستوران به تعمیر و نگهداری $1 \div 10 = 10\%$ خدمت می دهد (پرسنل $4 + 3 + 1 + 2$) و تعمیر و نگهداری به رستوران $5 \div 100 = 5\%$ (دارایی $40 + 35 + 20 + 5$)؛ چون درصد خدمت رستوران بیشتر است، ابتدا رستوران تسهیم می شود. سپس هزینه ی تعمیر و نگهداری (هزینه ی خودش + سهمی که از رستوران گرفته) فقط بین واحدهای تولیدی تقسیم می شود.

تسهیم ثانویه (ریال)

شرح	ریخته‌گری	برشکاری	مونتاژ	تعمیر و نگهداری	رستوران
هزینه پس از تسهیم اولیه	127,075	124,250	125,500	58,750	68,450
تسهیم رستوران (۴ : ۳ : ۲ : ۱)	27,380	20,535	13,690	6,845	(68,450)
تسهیم تعمیر و نگهداری (۴۰ : ۳۵ : ۲۰)	27,619	24,167	13,809	(65,595)	0
جمع سربار واحدهای تولیدی	182,074	168,952	152,999	0	0

جمع سربار واحدهای تولیدی: $۱۸۲,۰۷۴ + ۱۶۸,۹۵۲ + ۱۵۲,۹۹۹ = ۵۰۴,۰۲۵$ ریال که با جمع تسهیم اولیه برابر است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: در متن استخراج شده جمع ردیف دستمزد غیرمستقیم ۱۲۷,۰۰۰ آمده که با اجزای ردیف (۱۳۱,۵۲۵) نمی‌خواند؛ جمع اجزا به کار رفته است. مبنای تسهیم بیمه‌ی حوادث و تعمیر و نگهداری نیز در کتاب نیامده و فرضی است.

کار عملی

صفحه ۱۶۸

۱۲۷

۲) اطلاعات زیر از شرکت تولیدی جوزان در دست است. (صورت خلاصه‌ی سربار کارخانه برای ۲۸ اسفند سال ۱۳۹۵)

مواد غیرمستقیم: برش ۴۰۰,۰۰۰، دوخت ۲۰۰,۰۰۰، حسابداری ۵۱,۰۰۰، انبار ۲۰,۸۷۵؛ دستمزد غیرمستقیم: ۳۰۰,۰۰۰، ۱۵۰,۰۰۰، ۱۰۰,۰۰۰، ۸۰,۰۰۰ (جمع ۶۳۰,۰۰۰)؛ استهلاک ماشین‌آلات: برش ۶۰,۰۰۰، دوخت ۵۰,۰۰۰ (جمع ۱۱۰,۰۰۰)؛ بیمه‌ی ماشین‌آلات: برش ۲,۵۰۰، دوخت ۱,۰۰۰ (جمع ۳,۵۰۰)؛ بیمه‌ی سهم کارفرما ۱۵,۰۰۰؛ سرپرستی ۲۲,۰۰۰.

ضرایب دریافت هزینه: هزینه‌ی حسابداری ۵٪ به برش، ۴۰٪ به دوخت و ۱۰٪ به انبار؛ هزینه‌ی انبار ۴۰٪ به برش، ۴۰٪ به دوخت و ۲۰٪ به حسابداری. تعداد پرسنل: برش ۴، دوخت ۵، حسابداری ۱، انبار ۱ (جمع ۱۱)؛ متوسط حقوق: ۹,۰۰۰,۰۰۰، ۱۰,۰۰۰,۰۰۰، ۳,۰۰۰,۰۰۰، ۲,۰۰۰,۰۰۰ (جمع ۲۴,۰۰۰,۰۰۰).
(مطلوب است: ۱) تسهیم اولیه ۲) تسهیم ثانویه به روش ریاضی (دو طرفه)

مبناها: بیمه‌ی سهم کارفرما بر مبنای متوسط حقوق (۹ : ۱۰ : ۳ : ۲ از جمع ۲۴؛ هر واحد ۶۲۵ ریال) و سرپرستی بر مبنای تعداد پرسنل (۴ : ۵ : ۱ : ۱ از جمع ۱۱؛ هر نفر ۲,۰۰۰ ریال)؛ بقیه‌ی اقلام مستقیماً مربوط به هر دایره‌اند.

۱) تسهیم اولیه

تسهیم اولیه (ریال)

عنوان هزینه	برش	دوخت	حسابداری	انبار	جمع
مواد غیرمستقیم	400,000	200,000	51,000	20,875	671,875
دستمزد غیرمستقیم	300,000	150,000	100,000	80,000	630,000
استهلاک ماشین آلات	60,000	50,000	0	0	110,000
بیمه‌ی ماشین آلات	2,500	1,000	0	0	3,500
بیمه‌ی سهم کارفرما	5,625	6,250	1,875	1,250	15,000
سرپرستی	8,000	10,000	2,000	2,000	22,000
جمع پس از تسهیم اولیه	776,125	417,250	154,875	104,125	1,452,375

۲) تسهیم ثانویه به روش ریاضی. هزینه‌ی حسابداری را A و هزینه‌ی انبار را W می‌نامیم:

$$A = 154,875 + 20\% W$$

$$W = 104,125 + 10\% A$$

$$A = 154,875 + 0.2 (104,125 + 0.1 A)$$

$$= 175,700 + 0.02 A$$

$$0.98 A = 175,700 \rightarrow A = 179,286$$

$$W = 104,125 + 0.1 \times 179,286 = 122,054$$

جدول تسهیم ثانویه (ریال)

شرح	برش	دوخت	حسابداری	انبار	جمع
هزینه قبل از تسهیم ثانویه	776,125	417,250	154,875	104,125	1,452,375
تسهیم حسابداری (179,286)	89,643	71,714	(179,286)	17,929	0
تسهیم انبار (122,054)	48,822	48,821	24,411	(122,054)	0
جمع سربار دواير توليدي	914,590	537,785	0	0	1,452,375

بررسی: $914,590 + 537,785 = 1,452,375$ ریال که با جمع هزینه‌ها پس از تسهیم اولیه برابر است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد؛ در متن استخراج شده جمع ردیف مواد غیرمستقیم ۷۷۰,۰۰۰ آمده که با اجزای ردیف (۶۷۱,۸۷۵) نمی‌خواند؛ جمع اجزا به کار رفته است. مبنای تسهیم بیمه‌ی سهم کارفرما و سرپرستی نیز در کتاب نیامده و فرضی است.

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی دوازدهم

- پودمان چهارم

مالیات بر ارزش افزوده

فهرست

۱۲۸	صفحه ۰۱۷۲ پرسش آغازین — گزارش های فصلی	۱۱۳
۱۲۹	صفحه ۰۱۷۳ فعالیت — شمول مالیات بر ارزش افزوده	۱۱۳
۱۳۰	صفحه ۰۱۷۳ فعالیت — نرخ مالیات کالاها و خدمات	۱۱۳
۱۳۱	صفحه ۰۱۷۴ فعالیت — جایگاه مالیات بر ارزش افزوده	۱۱۴
۱۳۲	صفحه ۰۱۷۵ فعالیت — مراحل ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده	۱۱۵
۱۳۳	صفحه ۰۱۷۶ فعالیت — گواهی ارزش افزوده و امضای الکترونیک	۱۱۵
۱۳۴	صفحه ۰۱۷۷ فعالیت — کاربرد امضای الکترونیکی و دیجیتال	۱۱۶
۱۳۵	صفحه ۰۱۷۷ فعالیت — واحدهای دارای شماره ی اقتصادی	۱۱۷
۱۳۶	صفحه ۰۱۷۸ فعالیت — اهمیت کد اقتصادی	۱۱۷
۱۳۷	صفحه ۰۱۷۸ فعالیت — کد اقتصادی و شناسه ی ملی	۱۱۸

۱۳۸	صفحه ۱۷۹۰ فعالیت — شناسه‌ی ملی اشخاص	۱۱۸
۱۳۹	صفحه ۱۷۹۰ فعالیت — پروانه‌ی کسب، کد اقتصادی و شناسه‌ی ملی	۱۱۹
۱۴۰	صفحه ۱۸۰۰ فعالیت — خرید کالا و خدمات	۱۱۹
۱۴۱	صفحه ۱۸۰۰ فعالیت — خرید خدمات و فاکتور خدمات	۱۲۱
۱۴۲	صفحه ۱۸۱۰ فعالیت — فروش کالا و خدمات	۱۲۲
۱۴۳	صفحه ۱۸۲۰ فعالیت — مراحل فروش یک کالا	۱۲۳
۱۴۴	صفحه ۱۸۲۰ فعالیت — عوارض و مالیات بر ارزش افزوده	۱۲۳
۱۴۵	صفحه ۱۸۲۰ فعالیت — موارد مشمول و غیرمشمول	۱۲۴
۱۴۶	صفحه ۱۸۳۰ فعالیت — کالا و خدمات مشمول و غیرمشمول	۱۲۵
۱۴۷	صفحه ۱۸۴۰ کار عملی — پروانه‌ی کسب، کد اقتصادی و شناسه‌ی ملی	۱۲۵

۱۴۸	صفحه ۰۱۸۴ کار عملی — گواهی ثبت نام ارزش افزوده	۱۲۶
۱۴۹	صفحه ۰۱۸۴ فعالیت — کالاها و خدمات معاف	۱۲۶
۱۵۰	صفحه ۰۱۸۶ فعالیت — نرخ مالیات و عوارض از سال ۸۷	۱۲۷
۱۵۱	صفحه ۰۱۸۶ فعالیت — نرخ کالاهای خاص	۱۲۷
۱۵۲	صفحه ۰۱۸۶ فعالیت — موارد جرایم ارزش افزوده	۱۲۸
۱۵۳	صفحه ۰۱۸۷ فعالیت — بحث درباره‌ی جرایم مواد ۲۲ و ۲۳	۱۲۸
۱۵۴	صفحه ۰۱۸۷ فعالیت — تنظیم فاکتور خرید	۱۲۹
۱۵۵	صفحه ۰۱۸۸ کار عملی — محاسبه‌ی مالیات و عوارض سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴	۱۲۹
۱۵۶	صفحه ۰۱۸۸ کار عملی — مبلغ کل صورتحساب با مالیات و عوارض	۱۳۱
۱۵۷	صفحه ۰۱۸۹ کار عملی — فاکتور رسمی خرید شرکت ساوالان	۱۳۱

۱۵۸	صفحه ۱۸۹۰ فعالیت — اظهارنامه و گزارش فصلی	۱۳۳
۱۵۹	صفحه ۱۹۱۰ فعالیت — فرایند تنظیم و تسلیم اظهارنامه	۱۳۳
۱۶۰	صفحه ۱۹۴۰ فعالیت — زمان ارسال، پرداخت و جرایم اظهارنامه	۱۳۳
۱۶۱	صفحه ۱۹۷۰ کار عملی — تکمیل اظهارنامه در سامانه (دوره‌ی دوم)	۱۳۵
۱۶۲	صفحه ۱۹۷۰ کار عملی — اظهارنامه‌ی واحد بازرگانی دوره‌ی اول	۱۳۶
۱۶۳	صفحه ۲۰۱۰ فعالیت — تهاتر و بدهکاری مالیاتی	۱۳۷
۱۶۴	صفحه ۲۰۲۰ فعالیت — مغایرت اسناد با اظهارنامه و نحوه‌ی پرداخت	۱۳۷
۱۶۵	صفحه ۲۰۴۰ کار عملی — ثبت خرید و فروش مواد اولیه و تهاتر مالیات (بیله‌سوار)	۱۳۸
۱۶۶	صفحه ۲۰۷۰ کار عملی — ثبت خرید و فروش فروشگاه، دفتر کل و تهاتر	۱۴۰
۱۶۷	صفحه ۲۰۷۰ فعالیت — محاسبه‌ی مالیات و عوارض فروش از مانده‌ی خرید	۱۴۴

آیا می‌دانید گزارش‌های فصلی در حسابداری چیست؟
 آیا برای ارسال گزارش‌های فصلی نرم‌افزار خاصی وجود دارد؟
 در فرم گزارش‌های فصلی کدام حساب‌ها به ثبت می‌رسند؟
 چه مدارک و مستندات برای تهیه‌ی گزارش‌های فصلی مورد نیاز است؟

۱. **گزارش فصلی** همان اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده است که مؤدی در پایان هر دوره‌ی مالیاتی سه‌ماهه تنظیم می‌کند و در آن مجموع فروش و خرید دوره و مالیات و عوارض مربوط را به سازمان امور مالیاتی اعلام می‌کند.
۲. بله؛ اظهارنامه از راه **سامانه‌ی الکترونیکی مالیات بر ارزش افزوده** (سامانه‌ی عملیات الکترونیکی مالیاتی) تنظیم و ارسال می‌شود و بسیاری از نرم‌افزارهای حسابداری نیز خروجی مناسب برای ورود اطلاعات به این سامانه دارند.
۳. حساب‌های فروش کالا و خدمات، برگشت از فروش، خرید کالا و مواد و خدمات، برگشت از خرید و حساب‌های مالیات و عوارض ارزش افزوده‌ی دریافتی (خرید) و پرداختی (فروش).
۴. صورتحساب‌ها (فاکتورهای) خرید و فروش، اسناد برگشت از خرید و فروش، دفاتر قانونی (روزنامه و کل) و اسناد حسابداری، و گواهی ثبت‌نام و کد اقتصادی مؤدی.

به همه‌ی کالاها و خدمات ارائه‌شده توسط مؤسسات و شرکت‌ها، مالیات بر ارزش افزوده: **تعلق می‌گیرد** ☐
 نمی‌گیرد ☐

گزینه‌ی درست: «**تعلق می‌گیرد**»، به‌جز کالاها و خدمات معاف. طبق قانون، عرضه و فروش کلیه‌ی کالاها و خدمات در ایران و صادرات و واردات آن‌ها مشمول مالیات بر ارزش افزوده است، مگر کالاها و خدماتی که قانون (مواد ۱۲ و ۱۳) آن‌ها را معاف کرده است؛ مثل نان، برنج و کتاب. بنابراین عبارت «به همه‌ی کالاها و خدمات» به‌طور مطلق درست نیست و معافیت‌ها استثنا هستند.

- ۱ به نظر شما آیا به همه‌ی کالاها و خدمات، به صورت یکسان، مالیات بر ارزش افزوده تعلق می‌گیرد؟
- ۲ برای کالاهایی همچون: بنزین، سیگار و گاز به ترتیب، چند درصد مالیات بر ارزش افزوده لحاظ می‌گردد؟
- ۳ چند کالا یا محصول یا خدمات، انتخاب کنید و درصد مالیات بر ارزش افزوده‌ی آن‌ها را مشخص کنید؟

۴ اگر برای شرکت، یک ساختمان خریداری کنید، آیا مشمول مالیات بر ارزش افزوده خواهد شد؟ چرا؟

۱. خیر. کالاها و خدمات سه دسته‌اند: ۱) مشمول با نرخ عمومی (مندرج در ماده‌ی ۱۶)، ۲) کالاهای خاص با نرخ ویژه (مانند دخانیات و سوخت)، ۳) کالاها و خدمات معاف (مثل نان، برنج، کتاب، خدمات آموزشی و درمانی).
۲. سیگار و محصولات دخانی و همچنین بنزین و سوخت هواپیما مشمول «مالیات کالاهای خاص» هستند و نرخ آن‌ها جدا از نرخ عمومی در فصل ششم قانون تعیین شده است (برای دخانیات ۱۰٪ از بهای کالا). نرخ بنزین و گاز را از متن به‌روز قانون و بخشنامه‌ها بخوانید.
۳. نمونه (نرخ عمومی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ در کتاب: ۹٪ شامل ۶٪ مالیات و ۳٪ عوارض): یخچال و لوازم خانگی ۹٪؛ ام‌دی‌اف ۹٪؛ مواد شوینده ۹٪؛ تعمیر وسایل خانگی ۹٪؛ برنج، شکر و کتاب ۰٪ (معاف).
۴. بله. خرید ساختمان (کالای سرمایه‌ای) اگر عرضه‌ی آن‌ها در قانون معاف نشده باشد، مشمول مالیات بر ارزش افزوده است و مالیات پرداختی در حساب «سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده» ثبت می‌شود؛ در عمل، نقل و انتقال زمین و ساختمان تابع قوانین دیگری است و باید طبق شرایط روز بررسی شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ دقیق کالاهای خاص و وضعیت خرید ساختمان نیاز به بررسی متن به‌روز قانون دارد.

فعالیت

صفحه ۱۷۴

۱۳۱

با توجه به نمودار جایگاه مالیات بر ارزش افزوده:

- ۱ مالیات بر ارزش افزوده، در نهایت توسط چه کسی (اعم از شخصیت حقیقی و حقوقی) پرداخت می‌گردد؟
- ۲ روش پرداخت مالیات بر ارزش افزوده به چه صورتی است؟

نوشته‌ای برای موفقیت

طبق نمودار، پایه‌های اخذ مالیات سه‌گانه است (درآمد، مصرف، ثروت)؛ مالیات بر ارزش افزوده بر پایه‌ی مصرف و از روش‌های غیرمستقیم اخذ می‌شود.

۱. در نهایت مصرف‌کننده‌ی نهایی (شخص حقیقی یا حقوقی که کالا یا خدمت را برای مصرف می‌خرد) مالیات را می‌پردازد. واحدهای تولیدی و تجاری فقط «عامل وصول» هستند.
۲. پرداخت به صورت مرحله‌ای و غیرمستقیم است: هر فروشنده در زمان فروش مالیات و عوارض را همراه بهای کالا از خریدار دریافت می‌کند؛ در پایان هر دوره‌ی سه‌ماهه، مالیات و عوارض پرداختی بابت خریدهای خود را از مالیات دریافتی کسر (تہاتر) می‌کند و فقط مابه‌التفاوت را طی اظهارنامه به سازمان امور مالیاتی می‌پردازد.

با مراجعه به سایت سازمان امور مالیاتی کشور، مراحل ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده را تشریح کنید و نتایج را در کلاس بحث کنید؟

پاسخ نمونه (مراحل کلی؛ ظاهر سامانه ممکن است تغییر کرده باشد):

۱. ورود به پایگاه سازمان امور مالیاتی کشور و ورود/ثبت نام در «سامانه‌ی عملیات الکترونیکی مالیاتی» با کد ملی یا شناسه‌ی ملی و رمز.
۲. انتخاب بخش «مالیات بر ارزش افزوده» و گزینه‌ی «ثبت نام» و انتخاب نوع شخص (حقیقی یا حقوقی).
۳. وارد کردن اطلاعات هویتی و کسب و کار: نام، کد ملی/شناسه‌ی ملی، کد اقتصادی، نوع و محل فعالیت، نشانی و کد پستی، شماره‌ی تلفن همراه و ایمیل، اطلاعات حساب بانکی و مشخصات مدیران (برای اشخاص حقوقی).
۴. بارگذاری مدارک لازم (پروانه‌ی کسب یا مجوز فعالیت، آگهی تأسیس شرکت، مدارک مالکیت یا اجاره‌ی محل).
۵. تأیید اطلاعات و ارسال درخواست؛ دریافت کد رهگیری.
۶. بررسی توسط اداره‌ی امور مالیاتی و صدور «گواهی ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده» برای مؤدی؛ سپس تمدید گواهی در موعد مقرر.

۱ آیا مؤدیانی که گواهی مالیات بر ارزش افزوده را اخذ نکرده‌اند، می‌توانند از خریداران کالا یا خدمات «مالیات بر ارزش افزوده» بگیرند؟ دلایل خود را بنویسید؟

۲ اطلاعات و مدارک لازم برای ثبت نام جهت دریافت گواهی نام‌هی مالیات بر ارزش افزوده، توسط افراد حقیقی و حقوقی را نام ببرید؟

۳ فرق امضاء الکترونیک و دیجیتال را بنویسید.

۱. خیر. اخذ مالیات و عوارض از خریدار فقط برای مؤدیانی مجاز است که ثبت نام کرده و گواهی معتبر دارند؛ گواهی مجوز دریافت مالیات از مشتری است. فروشنده‌ی بدون گواهی نمی‌تواند صورتحساب رسمی با مالیات صادر کند، خریدار نمی‌تواند آن را به عنوان اعتبار مالیاتی کسر کند، و عدم ثبت نام در مهلت مقرر جریمه‌ی ۷۵٪ مالیات و عوارض متعلق را دارد (ماده‌ی ۲۲).

2. **اشخاص حقیقی:** کارت ملی و شناسنامه، کد پستی و نشانی محل کسب، پروانه‌ی کسب یا مجوز فعالیت، کد اقتصادی، سند مالکیت یا اجاره‌نامه‌ی محل، شماره‌ی حساب بانکی و تلفن همراه.
- اشخاص حقوقی:** شناسه‌ی ملی، آگهی تأسیس و آخرین تغییرات در روزنامه‌ی رسمی، اساسنامه، کد اقتصادی، مدارک هویتی مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره، نشانی و کد پستی، مجوز فعالیت و حساب بانکی شرکت.
3. **امضای الکترونیکی** هر نشانه یا داده‌ی الکترونیکی (مثل نام تایپ‌شده، تصویر امضا، رمز) است که به داده‌پیام متصل باشد و بتواند امضاکننده را مشخص کند؛ مفهومی کلی‌تر است. **امضای دیجیتال** نوعی امضای الکترونیکی «مطمئن» است که با رمزنگاری (کلید خصوصی و عمومی) و گواهی دیجیتال ساخته می‌شود، به سند و امضاکننده منحصر است و اصالت و هویت امضاکننده و تغییر نکردن سند را تضمین می‌کند. پس هر امضای دیجیتال الکترونیکی است ولی هر امضای الکترونیکی دیجیتال نیست.

- ۱ در چه جاهایی از امضاءهای الکترونیکی و دیجیتالی استفاده می‌شود؟ چند مورد نام ببرید.
- ۲ از مزایای امضای الکترونیکی و دیجیتالی چند مورد نام ببرید؟
- ۳ آیا امضای الکترونیکی و دیجیتالی مورد قبول معامله‌کنندگان است؟ توضیح دهید.
- ۴ امضای الکترونیکی در کشور ما بیشتر در چه مراکزی (اعم از دولتی یا خصوصی) کاربرد دارد؟

1. **ارسال اظهارنامه‌ی مالیاتی در سامانه‌ها، تأیید تراکنش‌های بانکی و اینترنتی، قراردادهای الکترونیکی، نامه‌های اداری الکترونیک، صدور و ارسال صورتحساب الکترونیکی، سامانه‌های ثبت شرکت و ثبت اسناد.**
2. **صرفه‌جویی در زمان و هزینه (بدون رفت‌وآمد و کاغذ)، سرعت و دسترسی پذیری، امنیت و جلوگیری از جعل، تشخیص هر تغییر در سند، اصالت و عدم انکار، سهولت بایگانی.**
3. **بله، به شرط آن‌که شرایط قانونی را داشته باشد. طبق قانون تجارت الکترونیکی، امضای الکترونیکی «مطمئن» (که منحصر به امضاکننده است، هویت او را معلوم می‌کند، تحت اراده‌ی انحصاری اوست و هر تغییر داده‌پیام را قابل کشف می‌کند) از نظر اعتبار با امضای دست‌نویس برابر است و در مراجع قضایی پذیرفته می‌شود؛ اما امضای الکترونیکی ساده ارزش اثباتی کمتری دارد.**
4. **بانک‌ها و مؤسسات مالی، سازمان امور مالیاتی و سایر دستگاه‌های دولتی، ادارات ثبت اسناد و شرکت‌ها، سامانه‌های مناقصه و خرید دولتی، دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، و شرکت‌های خصوصی فعال در تجارت الکترونیک.**

چند واحد تجاری نام ببرید که دارای شماره‌ی اقتصادی باشند؟

همه‌ی واحدهای اقتصادی که تولید، توزیع، واردات، صادرات کالا یا ارائه‌ی خدمات می‌کنند باید کد اقتصادی ۱۲ رقمی داشته باشند؛ برای نمونه:

- کارخانه‌های تولیدی (مثل کارخانه‌ی تولید لبنیات یا قطعه‌سازی)
- شرکت‌های بازرگانی و واردکننده‌ی کالا
- فروشگاه‌ها و سوپرمارکت‌ها
- داروخانه‌ها و مطب‌ها و مراکز درمانی خصوصی
- شرکت‌های حمل‌ونقل و باربری
- دفاتر خدماتی مانند دفتر پیشخوان و حسابداری
- شرکت‌های تعاونی

۱ اگر شرکت‌ها یا مراکز تجاری که مشغول فعالیت هستند، دارای کد اقتصادی نباشند، با چه مشکلاتی مواجه خواهند شد؟

۲ داشتن کد یا شماره‌ی اقتصادی چه مزایایی برای فعالان اقتصادی دارد؟

۳ به کمک دوستان خود و با راهنمایی هنرآموز، وارد سایت سازمان امور مالیاتی شوید و مراحل اخذ کد اقتصادی را تجربه کنید.

- ۱. نمی‌توانند ثبت‌نام مالیات بر ارزش افزوده کنند و صورتحساب رسمی صادر کنند؛ خریداران مالیات پرداختی را نمی‌توانند به‌عنوان اعتبار کسر کنند؛ ممکن است در معاملات با شرکت‌ها و ادارات، گمرک و بانک و اخذ مجوز دچار مشکل شوند و مشمول جریمه‌های مالیاتی شوند.
- ۲. شناسایی هر فعال اقتصادی با یک شماره‌ی منحصر به فرد، امکان صدور و دریافت صورتحساب رسمی، ثبت‌نام و اخذ گواهی ارزش افزوده، کسر مالیات پرداختی خرید از مالیات فروش، انجام معاملات قانونی با بخش دولتی و بانک‌ها، شفافیت و اعتبار تجاری.
- ۳. پاسخ نمونه‌ی مراحل: ورود به سامانه‌ی ثبت‌نام کد اقتصادی (سایت سازمان امور مالیاتی) ← انتخاب «حقیقی» یا «حقوقی» ← وارد کردن کد ملی/شناسه‌ی ملی، کد پستی، نشانی و اطلاعات پروانه‌ی کسب ← ثبت نوع فعالیت ← تأیید و ارسال ← دریافت شماره‌ی اقتصادی ۱۲ رقمی و پیگیری وضعیت.

فرق کد اقتصادی و شناسه ملی چیست؟

مقایسه

ویژگی	کد اقتصادی	شناسه ملی
تعداد ارقام	۱۲ رقم	۱۱ رقم
صادرکننده	سازمان امور مالیاتی	سامانه‌ی شناسه‌ی ملی اشخاص حقوقی کشور (اداره‌ی ثبت شرکت‌ها)
دارنده	هر فعال اقتصادی (حقیقی یا حقوقی) دارای پروانه‌ی کسب	فقط اشخاص حقوقی (شرکت‌ها و مؤسسات)
کاربرد	شناسایی در نظام مالیاتی و صدور صورتحساب	شناسه‌ی هویتی شخص حقوقی در ثبت و ارتباط با دستگاه‌ها

برای اشخاص حقیقی به جای شناسه‌ی ملی از کد ملی صاحب شغل استفاده می‌شود.

۱ به نظر شما آیا اشخاص حقیقی که فعالیت اقتصادی می‌کنند نیاز به شناسه‌ی ملی دارند؟ دلایل خود را بنویسید.

۲ اگر شرکت یا واحد اقتصادی شناسه‌ی ملی نداشته باشد با چه مشکلاتی مواجه خواهد شد؟

۳ مراحل ثبت نام در شناسه‌ی ملی و نحوه‌ی دریافت کد شناسه‌ی ملی را بنویسید.

۴ برای اخذ کد یا شماره‌ی شناسه‌ی ملی ارائه‌ی چه اطلاعاتی در سامانه‌ی ثبت نام شناسه‌ی ملی الزامی است؟ به طور کامل بنویسید؟

۱. خیر. شناسه‌ی ملی مخصوص **اشخاص حقوقی** است؛ شخص حقیقی با کد ملی خودش شناخته می‌شود و در مشاغل انفرادی از کد ملی صاحب شغل استفاده می‌شود.
۲. نمی‌تواند به عنوان شخص حقوقی ثبت شود یا کد اقتصادی و گواهی ارزش افزوده بگیرد، نمی‌تواند حساب بانکی شرکتی باز کند، قرارداد رسمی ببندد و صورتحساب رسمی صادر کند و در ارتباط با ادارات دولتی دچار مشکل می‌شود.
۳. پس از ثبت شرکت در اداره‌ی ثبت شرکت‌ها، اطلاعات شرکت در سامانه‌ی ملی ثبت شرکت‌ها وارد می‌شود (ثبت نام اولیه) ← تأیید اطلاعات توسط اداره‌ی ثبت ← تخصیص خودکار شناسه‌ی ملی ۱۱ رقمی به شرکت ← درج شناسه در آگهی تأسیس/ثبت و استعلام آن از سامانه.

4. نام شخص حقوقی و نوع آن (سهامی، با مسئولیت محدود و ...)، شماره و تاریخ ثبت، نشانی و کد پستی، تاریخ تأسیس، موضوع فعالیت، سرمایه، مشخصات مدیران و صاحبان امضا (کد ملی)، و اطلاعات تماس.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: جزئیات سامانه‌ی ثبت نام شناسه‌ی ملی تقریبی است.

فعالیت

صفحه ۱۷۹

۱۳۹

۱ جدول زیر را مطابق نمونه علامت بزنید: (نام حرفه / شغل، پروانه‌ی کسب، کد اقتصادی، شناسه‌ی ملی؛ ردیف‌ها: کارخانه‌ی تولیدی، سوپرمارکت، آرایشگاه مردانه / زنانه، شرکت‌های تعاونی، مغازه‌ی پارچه‌فروشی، مطب پزشکان)

۲ فرق شناسه‌ی ملی و کد ملی چیست؟ توضیح دهید؟

تکمیل جدول (با فرض مالکیت شخص حقیقی برای مشاغل انفرادی؛ کارخانه به صورت شرکت)

نام حرفه / شغل	پروانه‌ی کسب	کد اقتصادی	شناسه‌ی ملی
کارخانه‌ی تولیدی	✓ (جواز تأسیس)	✓	✓ (شرکت)
سوپرمارکت	✓	✓	✗ (کد ملی)
آرایشگاه مردانه / زنانه	✓	✓	✗ (کد ملی)
شرکت‌های تعاونی	✓	✓	✓
مغازه‌ی پارچه‌فروشی	✓	✓	✗ (کد ملی)
مطب پزشکان	✓ (پروانه‌ی مطب)	✓	✗ (کد ملی)

فرق شناسه‌ی ملی و کد ملی: کد ملی عددی ۱۰ رقمی است که به هر شخص حقیقی (فرد) اختصاص می‌یابد؛ شناسه‌ی ملی عددی ۱۱ رقمی است که به هر شخص حقوقی (شرکت، مؤسسه، تعاونی) اختصاص داده می‌شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: برای مشاغل کوچک، الزام کد اقتصادی به نوع و حجم فعالیت بستگی دارد.

فعالیت

صفحه ۱۸۰

۱۴۰

۱ جدول زیر را مطابق نمونه کامل کنید. (نام محصول، نوع استفاده در واحد اقتصادی، نام حساب مورد نظر در شرکت بازرگانی / شرکت تولیدی / واحد خدماتی؛ ردیف‌ها: میز و صندلی - اتاق مدیریت، مواد اولیه - تولید محصول برای فروش، خرید فرش، خدمات تعمیراتی - تعمیر دستگاه فتوکپی، خرید پنبه - تولید نخ، خرید اتوبوس - سرویس پرسنل شرکت)

۲ در یک واحد تولیدی چه نوع خریدهایی تحت عنوان «مواد اولیه» به ثبت می‌رسند؟ با ذکر چند نمونه بنویسید.

۳ چند محصول تولیدی نام ببرید و برای هر کدام حداقل دو نوع مواد اولیه را نام بنویسید؟

۴ به کمک دوستان خود، چرخه‌ی خرید کالا را در یک برگ رسم کنید و مستندات خرید را در آن نشان دهید؟
۵ فاکتور خرید، مطابق با ماده‌ی (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم، حاوی چه اطلاعاتی است؟ حداقل ۸ مورد بنویسید.

۱. ○ جدول کامل شده در زیر آمده است.
۲. ○ خریدهایی که جزء مادی محصول ساخته شده می‌شوند و در فرایند تولید به محصول تبدیل می‌شوند و در حساب «موجودی مواد اولیه» ثبت می‌شوند؛ مثل پنبه برای تولید نخ، آرد برای تولید نان، چوب برای تولید مبلمان، ورق فولاد برای تولید لوازم خانگی.
۳. ○ نخ: پنبه و رنگ؛ نان صنعتی: آرد و مخمر؛ مبلمان: چوب و پارچه؛ یخچال: ورق فولادی و کمپرسور؛ کفش: چرم و چسب.
۴. ○ چرخه‌ی خرید (ترتیب مراحل و مستندات): درخواست خرید (برگ درخواست خرید از واحد متقاضی) ← استعلام قیمت از فروشندگان (برگ استعلام) ← انتخاب فروشنده و صدور سفارش خرید ← دریافت کالا و کنترل کمی/کیفی توسط انبار (رسید انبار) ← دریافت صورتحساب (فاکتور) خرید و تطبیق با سفارش و رسید ← ثبت در حساب خرید/موجودی و ثبت مالیات و عوارض ← پرداخت وجه (چک، نقد یا نسیه).
۵. ○ حداقل: شماره‌ی سریال صورتحساب؛ تاریخ؛ نام و نشانی کامل فروشنده و شماره‌ی اقتصادی او؛ نام و نشانی خریدار؛ شرح کالا یا خدمات؛ تعداد یا مقدار؛ قیمت واحد؛ قیمت کل؛ مبلغ تخفیف؛ مالیات و عوارض ارزش افزوده؛ جمع کل؛ شرایط و نحوه‌ی فروش (نقد، نسیه، چک)؛ امضا و مهر فروشنده.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

تکمیل جدول فعالیت ۱۲

نام محصول	نوع استفاده در واحد اقتصادی	شرکت بازرگانی	شرکت تولیدی	واحد خدماتی
میز و صندلی	اتاق مدیریت	اثاثه و منصوبات	اثاثه و منصوبات	اثاثه و منصوبات
مواد اولیه	تولید محصول برای فروش	-	مواد موجودی اولیه	-
خرید فرش	فرش دفتر و اتاقها	اثاثه و منصوبات	اثاثه و منصوبات	اثاثه و منصوبات
خدمات تعمیراتی	تعمیر دستگاه فتوکپی	هزینه‌ی تعمیر و نگهداری	هزینه‌ی تعمیر و نگهداری	هزینه‌ی تعمیر و نگهداری
خرید پنبه	تولید نخ	خرید کالا (اگر برای فروش باشد)	مواد موجودی اولیه	-
خرید اتوبوس	سرویس شرکت	وسایل نقلیه	وسایل نقلیه	وسایل نقلیه

فعالیت

صفحه ۱۸۰

۱۴۱

۱ به نظر شما آیا برای کارهای خدماتی خریداری شده مالیات بر ارزش افزوده محاسبه می‌گردد؟ چرا؟

۲ آیا برای خدمات دریافت شده، فاکتور خدمات توسط ارائه‌دهنده‌ی خدمات صادر می‌شود؟

۳ فاکتور خدمات، منطبق با چه ویژگی‌هایی است؟ بحث کنید؟

۱. بله، به شرط آن‌که آن خدمت جزء خدمات معاف (مثل آموزشی و درمانی) نباشد. قانون، ارائه‌ی خدمات را هم مثل فروش کالا مشمول مالیات می‌داند؛ ارائه‌دهنده مالیات و عوارض را به بهای خدمت اضافه می‌کند و دریافت‌کننده آن را می‌پردازد و در حساب «دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده» ثبت می‌کند.
۲. بله. هر مؤدی ثبت‌نام شده موظف است برای خدماتی که ارائه می‌دهد صورتحساب رسمی صادر کند (عدم صدور صورتحساب جریمه‌ی یک برابر مالیات و عوارض متعلق دارد).
۳. فاکتور خدمات باید مانند فاکتور کالا حاوی اطلاعات کامل باشد: شماره‌ی سریال و تاریخ، مشخصات و کد اقتصادی ارائه‌دهنده و دریافت‌کننده، شرح دقیق خدمت، مبلغ (قیمت واحد و کل)، مالیات و عوارض، جمع کل، شرایط پرداخت و امضا و مهر؛ و مطابق نمونه‌ی اعلام شده توسط سازمان امور مالیاتی تنظیم شود.

- ۱ به نظر شما اگر سه دستگاه یخچال برای استفاده در یک خوابگاه دانشجویی خریداری شده باشد و یکی از آن یخچال‌ها به قیمت تمام شده به فروش برسد، فروش کالا محسوب می‌شود؟ توضیح دهید؟
- ۲ جدول زیر را کامل کنید. (نوع فعالیت: کار خدماتی، بازرگانی، تولیدی؛ ردیف‌ها: تعمیر وسایل خانگی، فروش مبل، خرید کالا، نقاشی ساختمان، حمل کالا (داخل شهری)، تولید خودرو، انجام خدمات ثبتی، پرداخت قبوض آب، برق و ...، حمل و نقل پایانه‌ی باربری، بیمه‌ی خودرو، شهریه‌ی مدارس غیرانتفاعی)
- ۳ چهار نوع فروش خدمات را نام ببرید؟
- ۴ نام چند کارخانه و محصولات تولیدی آن‌ها را فهرست کنید.
- ۵ چند شرکت بازرگانی (واردکننده‌ی وسایل ورزشی) را نام ببرید و نام محصول یا کالای عرضه شده توسط آن‌ها را بنویسید.

۱. ۰. خیر. «فروش کالا» یعنی فروش اجناسی که به قصد فروش و کسب سود خریده شده‌اند. یخچال‌ها برای استفاده در خوابگاه خریداری شده و دارایی (اثاثه) محسوب می‌شوند؛ پس فروش یکی از آن‌ها «فروش دارایی» است، نه فروش کالا، و آن هم بدون سود (به قیمت تمام شده).
۲. ۰. جدول کامل شده در زیر.
۳. ۰. نمونه‌ها: خدمات حمل و نقل، خدمات تعمیراتی، خدمات آموزشی، خدمات بیمه‌ای و بانکی، خدمات نقاشی و ساختمانی، خدمات حسابداری و مشاوره، خدمات ثبتی. (چهار مورد: حمل و نقل، تعمیرات، آموزش، بیمه)
۴. ۰. پاسخ نمونه (با تحقیق هنجاریان تکمیل شود): کارخانه‌ی خودروسازی - خودرو؛ کارخانه‌ی لبنیات - شیر، ماست، پنیر؛ کارخانه‌ی لوازم خانگی - یخچال و ماشین لباسشویی؛ کارخانه‌ی نساجی - پارچه و نخ؛ کارخانه‌ی کاشی و سرامیک - کاشی.
۵. ۰. پاسخ نمونه: شرکت‌های واردکننده‌ی تجهیزات ورزشی معمولاً کالاهایی مثل توپ‌های ورزشی، دستگاه‌های بدنسازی، کفش و لباس ورزشی و راکت وارد و عرضه می‌کنند؛ نام شرکت‌ها را با مراجعه به اتحادیه‌ی مربوط یا بازار محلی تکمیل کنید.

تکمیل جدول فعالیت ۱۴ (نوع فعالیت)

شرح فعالیت	خدماتی	بازرگانی	تولیدی
تعمیر وسایل خانگی	✓		
فروش مبل		✓	
خرید کالا		✓	
نقاشی ساختمان	✓		
حمل کالا (داخل شهری)	✓		

✓			تولید خودرو
		✓	انجام خدمات ثابتی
		✓	پرداخت قبوض آب، برق و ...
		✓	حمل و نقل پایانه‌ی باربری
		✓	بیمه‌ی خودرو
		✓	شهریه‌ی مدارس غیرانتفاعی

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ردیف‌های ۴ و ۵ پاسخ نمونه و عمومی است و باید با تحقیق هنجرو تکمیل شود.

فعالیت

صفحه ۱۸۲

۱۴۳

مراحل فروش یک کالا یا محصول را طبق نمودار زیر تکمیل کنید: (شرایط و نحوه‌ی فروش ← صدور صورت‌حساب فروش کالا و خدمات ← امضا و مهر فروشنده)

۱. **شرایط و نحوه‌ی فروش:** دریافت سفارش مشتری، بررسی موجودی و قیمت، توافق درباره‌ی نقد یا نسیه یا چکی بودن، تخفیف و زمان تحویل.
۲. **صدور صورت‌حساب فروش:** نوشتن شماره‌ی سریال و تاریخ، مشخصات و کد اقتصادی فروشنده و خریدار، شرح کالا، تعداد، قیمت واحد و کل، تخفیف، مالیات و عوارض ارزش افزوده (با نرخ سال جاری) و جمع کل.
۳. **امضا و مهر فروشنده:** تأیید صورت‌حساب توسط فروشنده، تحویل کالا با حواله‌ی انبار، تحویل نسخه‌ی خریدار و نگهداری نسخه‌ی فروشنده؛ سپس ثبت حسابداری فروش و مالیات و عوارض دریافتی.

پوشه‌ای برای موفقیت

فعالیت

صفحه ۱۸۲

۱۴۴

فرق بین عوارض و مالیات بر ارزش افزوده چیست؟

- هر دو به صورت درصدی از بهای کالا و خدمت از خریدار گرفته می‌شوند و با هم نرخ کل ارزش افزوده را می‌سازند (مثلاً $۹\% = ۶\% \text{ مالیات} + ۳\% \text{ عوارض}$)، اما مقصد درآمد آن‌ها فرق دارد:
- **مالیات بر ارزش افزوده** درآمد دولت است و به حساب خزانه واریز می‌شود.
 - **عوارض ارزش افزوده** درآمد دستگاه‌های محلی (شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و ...) است و برای خدمات شهری و عمران هزینه می‌شود.

- در ثبت‌های حسابداری و اظهارنامه، مالیات و عوارض جداگانه محاسبه می‌شوند ولی با هم تهاتر و تسویه می‌شوند.

فعالیت

صفحه ۱۸۲

۱۴۵

جدول زیر را مطابق با نمونه علامت بزنید: (نوع فعالیت: خدماتی، تولیدی، بازرگانی؛ مالیات بر ارزش افزوده: مشمول، غیرمشمول؛ ردیف‌ها: تعمیر وسایل خانگی، فروش مبیل، خرید کالا، نقاشی ساختمان، حمل کالا (داخل شهری)، تولید خودرو، انجام خدمات ثبتی، پرداخت قبوض آب، برق و ...، حمل و نقل پایانه‌ی باربری، بیمه‌ی خودرو، شهریه‌ی مدارس غیرانتفاعی)

نوع فعالیت و شمول مالیات

شرح فعالیت	نوع فعالیت	مشمول	غیرمشمول
تعمیر وسایل خانگی	خدماتی	✓	
فروش مبیل	بازرگانی	✓	
خرید کالا	بازرگانی	✓	
نقاشی ساختمان	خدماتی	✓	
حمل کالا (داخل شهری)	خدماتی		✓
تولید خودرو	تولیدی	✓	
انجام خدمات ثبتی	خدماتی		✓
پرداخت قبوض آب، برق و ...	خدماتی		✓
حمل و نقل پایانه‌ی باربری	خدماتی		✓
بیمه‌ی خودرو	خدماتی		✓
شهریه‌ی مدارس غیرانتفاعی	خدماتی		✓

این جواب ممکن است دقیق نباشد: معافیت خدمات حمل‌ونقل، ثبتی و آب و برق به متن مواد ۱۲ و ۱۳ قانون و اصلاحات بعدی بستگی دارد.

جدول زیر را کامل کنید: (نام کالا/خدمات: محصولات تولیدی در کارخانجات، گندم، کنسرو محصولات گوشتی، حمل و نقل درون شهری، حبوبات، ماهی، ...؛ ستون‌ها: مشمول مالیات بر ارزش افزوده، غیرمشمول)

نام کالا / خدمات	مشمول	غیرمشمول
محصولات تولیدی در کارخانجات	✓	
گندم		✓ (محصول کشاورزی فرآوری نشده)
کنسرو محصولات گوشتی	✓ (فرآوری صنعتی)	
حمل و نقل درون شهری		✓
حبوبات		✓
ماهی		✓ (آبزیان)
لوازم خانگی (نمونه‌ی تکمیلی)	✓	
نان و برنج (نمونه‌ی تکمیلی)		✓
کتاب (نمونه‌ی تکمیلی)		✓

توجه: کنسرو ماهی و گوشت چون فرآوری و بسته‌بندی صنعتی شده‌اند مشمول‌اند؛ اما گوشت و ماهی خام معاف است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: معافیت حمل و نقل درون شهری بر پایه‌ی ماده‌ی ۱۳ قانون و تعبیر کتاب است.

یک نمونه از فرم پروانه‌ی کسب مربوط به اشخاص حقیقی را تهیه کنید؛ و در خصوص محتویات آن فرم و مقایسه با کد اقتصادی و شناسه ملی با هم کلاسی‌های خود بحث کنید.

پاسخ نمونه: پروانه‌ی کسب (صادره از اتحادیه‌ی صنفی مربوط) معمولاً دارای این اطلاعات است:

- شماره و تاریخ صدور و تاریخ اعتبار پروانه
- نام و نام خانوادگی، نام پدر، کد ملی و شماره‌ی شناسنامه‌ی صاحب پروانه
- نوع شغل (رسته و رشته)، نام واحد صنفی
- نشانی دقیق محل کسب و کد پستی
- مهر و امضای اتحادیه یا مرجع صادرکننده

مقایسه: پروانه‌ی کسب مجوز قانونی شروع به فعالیت است و توسط اتحادیه یا مرجع صنفی صادر می‌شود؛ کد اقتصادی شماره‌ی شناسایی مالیاتی ۱۲ رقمی است که پس از داشتن پروانه از سازمان امور مالیاتی گرفته می‌شود؛ شناسه‌ی ملی (۱۱ رقم) فقط برای اشخاص حقوقی است و شخص حقیقی با کد ملی (۱۰ رقم) شناخته می‌شود.

کار عملی

صفحه ۱۸۴

۱۴۸

به کمک هم کلاسی‌های خودتان، نمونه گواهی ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده را تهیه کنید؛ و در خصوص محتویات آن بحث کنید.

پاسخ نمونه: گواهی ثبت نام مالیات بر ارزش افزوده معمولاً شامل این اطلاعات است:

- شماره‌ی گواهی و تاریخ صدور و تاریخ پایان اعتبار (۶ ماه برای بار اول، یک سال یا ۲۴ ماه برای مؤدیان خوش حساب)
 - نام و نام خانوادگی یا نام شرکت، کد ملی یا شناسه‌ی ملی
 - کد اقتصادی و کد اداره‌ی امور مالیاتی مربوط
 - نوع فعالیت، نشانی و کد پستی محل فعالیت
 - نام مرجع صادرکننده (سازمان امور مالیاتی) و مهر و امضا یا امضای الکترونیکی
- گفت‌وگو: این گواهی مجوز فروشنده برای دریافت مالیات و عوارض از مشتری است و باید در تاریخ اعتبار تمدید شود.

فعالیت

صفحه ۱۸۴

۱۴۹

۱ حداقل ۲۰ نوع کالا و خدمات مشمول معافیت از مالیات بر ارزش افزوده را با مراجعه به قانون مالیات بر ارزش افزوده پیدا کنید و بنویسید. و شش‌ای برای موفقیت

۲ آیا به فعالیت اتباع خارجی که در داخل ایران کالا خرید می‌کنند، مالیات بر ارزش افزوده تعلق می‌گیرد؟ توضیح دهید.

- ۱. نمونه از مواد ۱۲ (کالاها) و ۱۳ (خدمات): ۱) محصولات کشاورزی فراوری نشده؛ ۲) دام و طیور زنده؛ ۳) آبزیان؛ ۴) زنبور عسل؛ ۵) نوغان؛ ۶) کود؛ ۷) سم؛ ۸) بذر؛ ۹) نهال؛ ۱۰) آرد خبازی؛ ۱۱) نان؛ ۱۲) گوشت؛ ۱۳) قند و شکر؛ ۱۴) برنج؛ ۱۵) حبوبات و سویا؛ ۱۶) شیر، پنیر و روغن نباتی؛ ۱۷) شیر خشک مخصوص کودکان؛ ۱۸) کتاب و مطبوعات؛ ۱۹) دفاتر تحریر و انواع کاغذ چاپ و تحریر؛ ۲۰) دارو، مواد اولیه‌ی دارویی و تجهیزات پزشکی؛ و نیز ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی، خدمات آموزشی، خدمات درمانی و پزشکی، خدمات بانکی و بیمه‌ای، حمل و نقل عمومی، صادرات کالا.

۲. ۰. بله. مالیات بر ارزش افزوده مالیات بر مصرف در ایران است؛ بنابراین خرید کالای مشمول در داخل کشور، چه توسط ایرانی و چه توسط تبعه‌ی خارجی، مالیات و عوارض دارد و فروشنده آن را دریافت می‌کند. فقط کالایی که واقعاً صادر شود (صادرات) از پرداخت مالیات معاف است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: فهرست معافیت‌ها از حافظه و بر پایه‌ی مواد ۱۲ و ۱۳ قانون نوشته شده و باید با متن قانون تطبیق داده شود.

فعالیت

صفحه ۱۸۶

۱۵۰

به کمک هم کلاسی‌هایتان نرخ مالیات و عوارض بر ارزش افزوده را از سال ۸۷ تاکنون تنظیم کنید؛ و با هم مقایسه نمایید.

نرخ مالیات و عوارض ارزش افزوده (درصد از بهای کالا یا خدمت)

سال	مالیات	عوارض	جمع
۱۳۸۷	۲	۱	۳
۱۳۹۰	۲٫۲	۱٫۸	۴
۱۳۹۲	۶	۲	۸
۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ (بر پایه‌ی کتاب)	۶	۳	۹

مقایسه: نرخ کل از ۳٪ در آغاز اجرا به تدریج بالا رفته و از سال ۱۳۹۳ به ۹٪ رسیده است؛ سهم عوارض نیز از ۱ به ۳ درصد افزایش یافته است. سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۱ را با مراجعه به قانون و بخشنامه‌ها تکمیل کنید و برای سال‌های بعد از ۱۳۹۶ نیز نرخ سالانه‌ی اعلام‌شده در قانون بودجه را بیفزایید.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: تقسیم مالیات و عوارض برای سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۹۲ و نرخ سال‌های حذف‌شده تقریبی است؛ نرخ ۱۳۹۰ (۲٫۲ و ۱٫۸) و ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (۶ و ۳) از متن کتاب است.

فعالیت

صفحه ۱۸۶

۱۵۱

آیا می‌دانید درصد مالیات بر ارزش افزوده‌ی کالاهای خاص مشمول مالیات بر ارزش افزوده، چقدر است؟ با مراجعه به قانون مالیات بر ارزش افزوده به این سؤال پاسخ دهید.

کالاهای خاص (انواع سیگار و محصولات دخانی، انواع بنزین و سوخت هواپیما) طبق فصل ششم قانون (مالیات کالاهای خاص) از نرخ عمومی ماده‌ی ۱۶ جدا هستند و نرخ ویژه دارند: برای سیگار و محصولات دخانی ۱۰٪ بهای کالا و برای بنزین و سوخت هواپیما نرخی که در همان فصل قانون تعیین شده است (در سال‌های بعد با قانون بودجه به‌روز می‌شود).

این جواب ممکن است دقیق نباشد: عدد دقیق نرخ بنزین و سوخت هواپیما در متن کتاب نیامده و از متن قانون باید تأیید شود.

فعالیت

صفحه ۱۸۶

۱۵۲

در چه مواردی، مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند مشمول جرایم شود؟ نام ببرید.

طبق ماده‌ی ۲۲ قانون، علاوه بر مالیات و عوارض متعلق و جریمه‌ی تأخیر، موارد زیر جریمه دارد:

جرایم ماده‌ی ۲۲

جریمه	مورد تخلف
۷۵٪ مالیات و عوارض متعلق تا تاریخ ثبت‌نام یا شناسایی	ثبت‌نام نکردن در مهلت مقرر
یک برابر مالیات و عوارض متعلق	عدم صدور صورتحساب
یک برابر مابه‌التفاوت مالیات و عوارض متعلق	عدم درج صحیح قیمت در صورتحساب
۲۵٪ مالیات و عوارض متعلق	عدم درج و تکمیل اطلاعات صورتحساب طبق نمونه
۵۰٪ مالیات و عوارض متعلق	عدم تسلیم اظهارنامه
۲۵٪ مالیات و عوارض متعلق	عدم ارائه‌ی دفاتر یا اسناد و مدارک

همچنین طبق ماده‌ی ۲۳، تأخیر در پرداخت مالیات و عوارض در موعد مقرر، جریمه‌ای معادل ۲٪ در ماه نسبت به مالیات و عوارض پرداخت‌نشده و مدت تأخیر دارد.

پوشه‌ای برای موفقیت

فعالیت

صفحه ۱۸۷

۱۵۳

با مراجعه به «قانون مالیات بر ارزش افزوده» در خصوص نکات مهم جرائم ماده ۲۲ و ۲۳ با یکدیگر بحث نمایید.

- جرایم ماده‌ی ۲۲ علاوه بر خود مالیات و عوارض و جریمه‌ی تأخیر اخذ می‌شود؛ یعنی پرداخت مالیات مؤدی را از جریمه‌ی تخلف معاف نمی‌کند.
- سنگین‌ترین تخلفات: عدم صدور صورتحساب و عدم درج صحیح قیمت (یک برابر مالیات و عوارض)، چون کنترل زنجیره‌ی ارزش افزوده را مختل می‌کنند؛ ثبت‌نام نکردن ۷۵٪؛ عدم تسلیم اظهارنامه ۵۰٪؛ نقص اطلاعات صورتحساب و عدم ارائه‌ی دفاتر ۲۵٪.

- جریمه‌ی تأخیر ماده‌ی ۲۳ برابر ۲٪ در ماه است و هرچه تأخیر بیشتر شود، افزایش می‌یابد؛ پس بهتر است مؤدی در مهلت ۱۵ روز پس از پایان هر دوره اظهارنامه بدهد و بپردازد.
- نتیجه: ثبت نام به موقع، صدور صورتحساب کامل، نگهداری اسناد و دفاتر و تسلیم و پرداخت به موقع بهترین راه پرهیز از جریمه است.

فعالیت

صفحه ۱۸۷

۱۵۴

با تهیه‌ی فرم صورتحساب خرید کالا و خدمات (مطابق با ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم) به کمک دوستان خود در کلاس نسبت به تنظیم یک نمونه از آن اقدام نموده و مستندات مربوط به آن را ضمیمه نمایید.

نمونه‌ی صورتحساب خرید (اطلاعات فرضی؛ نرخ ۶٪ مالیات و ۳٪ عوارض)؛ فروشنده: شرکت نمونه‌ی الف؛ خریدار: شرکت نمونه‌ی ب؛ شماره‌ی سریال: ۰۰۱۲۳۴؛ تاریخ: ۱۳۹۵/۷/۱۰؛ شماره‌ی اقتصادی فروشنده و خریدار و نشانی و کد پستی هر دو طرف باید کامل نوشته شود؛ شرایط: ۵۰٪ نقد و ۵۰٪ چک سه ماهه.

صورتحساب

ردیف	شرح کالا	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	میز اداری	۱۰	2,000,000	20,000,000
۲	صندلی گردان	۱۰	1,000,000	10,000,000
	جمع قبل از مالیات			30,000,000
	مالیات ارزش افزوده ۶٪			1,800,000
	عوارض ارزش افزوده ۳٪			900,000
	مبلغ قابل پرداخت			32,700,000

مستندات ضمیمه: سفارش خرید، رسید انبار، تصویر چک پرداختی و مهر و امضای فروشنده روی صورتحساب.

کار عملی

صفحه ۱۸۸

۱۵۵

با توجه به اطلاعات زیر مبلغ مالیات و عوارض ارزش افزوده‌ی کالاهای زیر را با توجه به نرخ سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴ محاسبه کنید.

داده‌ی مسئله

ردیف	نام کالا	مبلغ صورتحساب (ریال)
------	----------	----------------------

1	برنج	25,000,000
2	مواد اولیه	120,000,000
3	یخچال	9,000,000
4	ام دی اف	40,000,000
5	شکر	8,000,000
6	مواد شوینده	3,200,000
	جمع کل	205,200,000

نرخ‌ها: سال ۱۳۹۲: مالیات ۶٪ و عوارض ۲٪؛ سال ۱۳۹۴: مالیات ۶٪ و عوارض ۳٪. برنج و شکر طبق ماده‌ی ۱۲ قانون معاف هستند (ستون ملاحظات) و مالیات و عوارض ندارند.

مالیات و عوارض به تفکیک کالا (ریال)

نام کالا	مبلغ	مالیات ۱۳۹۲	مالیات ۱۳۹۴	عوارض ۱۳۹۲	عوارض ۱۳۹۴	ملاحظات
برنج	25,000,000	0	0	0	0	معاف (برنج)
مواد اولیه	120,000,000	7,200,000	7,200,000	2,400,000	3,600,000	مشمول
یخچال	9,000,000	540,000	540,000	180,000	270,000	مشمول
ام دی اف	40,000,000	2,400,000	2,400,000	800,000	1,200,000	مشمول
شکر	8,000,000	0	0	0	0	معاف (شکر)
مواد شوینده	3,200,000	192,000	192,000	64,000	96,000	مشمول
جمع کل	205,200,000	10,332,000	10,332,000	3,444,000	5,166,000	

مثال محاسبه: مواد اولیه، $۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۶\% = ۷,۲۰۰,۰۰۰$ مالیات؛ عوارض ۱۳۹۴: $۳\% \times ۳,۶۰۰,۰۰۰ = ۱۰,۸۰۰,۰۰۰$ ؛ عوارض ۱۳۹۲: $۲\% \times ۲,۴۰۰,۰۰۰ = ۴۸۰,۰۰۰$.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ عوارض سال ۱۳۹۲ (۲٪) در متن کتاب نیامده و از قانون است؛ مواد اولیه مشمول فرض شده است.

با توجه به اطلاعات کار عملی شماره‌ی ۳، مبلغ کل صورتحساب کالاهای مشخص شده را با احتساب مالیات و عوارض ارزش افزوده، به تفکیک هر کالا محاسبه کرده و بنویسید.

مبلغ کل = مبلغ صورتحساب + مالیات + عوارض (ریال)

نام کالا	مبلغ	مالیات و عوارض ۱۳۹۲	کل ۱۳۹۲	مالیات و عوارض ۱۳۹۴	کل ۱۳۹۴
برنج	25,000,000	0	25,000,000	0	25,000,000
مواد اولیه	120,000,000	9,600,000	129,600,000	10,800,000	130,800,000
یخچال	9,000,000	720,000	9,720,000	810,000	9,810,000
ام دی اف	40,000,000	3,200,000	43,200,000	3,600,000	43,600,000
شکر	8,000,000	0	8,000,000	0	8,000,000
مواد شوینده	3,200,000	256,000	3,456,000	288,000	3,488,000
جمع کل	205,200,000	13,776,000	218,976,000	15,498,000	220,698,000

مجموع مبلغ قابل پرداخت: سال ۱۳۹۲ برابر ۲۱۸,۹۷۶,۰۰۰ ریال و سال ۱۳۹۴ برابر ۲۲۰,۶۹۸,۰۰۰ ریال.

شرکت «ساوالان» که به خرید و فروش دستگاه‌های الکترونیکی مشغول است، برخی از کالاهای خود را از شرکت «سپهر» و برخی دیگر را از شرکت «ارشیا» خریداری کرده است. کلیه‌ی خریدهای این شرکت به صورت ۵۰٪ نقدی و مابقی چک سه‌ماهه است.

مطلوب است: تهیه‌ی فاکتور رسمی خرید جداگانه به تاریخ خریدها از هر کدام از شرکت‌های فروشنده، به‌طوری‌که: ۱- تمامی مشخصات قید شده در فاکتور به‌طور کامل نوشته شده باشد. ۲- مالیات و عوارض ارزش افزوده‌ی کالاهای خریداری شده نیز با توجه به نرخ سال جاری محاسبه و لحاظ شده باشد. ۳- مبلغ کل صورتحساب قابل پرداخت نیز محاسبه و نشان داده شود.

شرح خریدها - ۹۵/۱۰/۵ خرید از شرکت سپهر: ۵ عدد تلویزیون ۲۴ اینچ رنگی، هر دستگاه ۸,۵۰۰,۰۰۰ ریال؛
 ۱۲ عدد ۴۴ LED اینچ، هر دستگاه ۱۹,۲۰۰,۰۰۰ ریال. ۹۵/۱۱/۱۰ خرید از شرکت ارشیا: ۲۰ عدد ۵۵ LED اینچ، هر
 دستگاه ۳۲,۷۰۰,۰۰۰ ریال؛ ۶ عدد ۴۴ LCD اینچ، هر دستگاه ۲,۳۷۰,۰۰۰ ریال.

نرخ سال ۱۳۹۵ در کتاب: مالیات ۶٪ و عوارض ۳٪. در هر فاکتور باید این اطلاعات نوشته شود: فروشنده،
 خریدار (شرکت ساوالان)، شماره اقتصادی هر دو، نشانی و کد پستی، شماره سریال، تاریخ، شرایط
 پرداخت و مهر و امضا؛ مقادیر ریالی زیر محاسبه شده‌اند.

فاکتور خرید شماره ۱ - فروشنده: شرکت سپهر - خریدار: شرکت ساوالان - تاریخ: ۱۳۹۵/۱۰/۵

ردیف	شرح کالا	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
1	تلویزیون ۲۴ اینچ رنگی	5	8,500,000	42,500,000
2	۴۴ LED اینچ	12	19,200,000	230,400,000
	جمع کل			272,900,000
	مالیات ارزش افزوده (۶٪)			16,374,000
	عوارض ارزش افزوده (۳٪)			8,187,000
	مبلغ کل قابل پرداخت			297,461,000

شرایط: ۵۰٪ نقد (۱۴۸,۷۳۰,۵۰۰ ریال) و ۵۰٪ چک سه ماهه (۱۴۸,۷۳۰,۵۰۰ ریال، سررسید ۱۳۹۶/۱/۵).

فاکتور خرید شماره ۲ - فروشنده: شرکت ارشیا - خریدار: شرکت ساوالان - تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۱۰

ردیف	شرح کالا	تعداد	قیمت واحد (ریال)	قیمت کل (ریال)
1	۵۵ LED اینچ	20	32,700,000	654,000,000
2	۴۴ LCD اینچ	6	2,370,000	14,220,000
	جمع کل			668,220,000
	مالیات ارزش افزوده (۶٪)			40,093,200
	عوارض ارزش افزوده (۳٪)			20,046,600
	مبلغ کل قابل پرداخت			728,359,800

شرایط: ۵۰٪ نقد (۳۶۴,۱۷۹,۹۰۰ ریال) و ۵۰٪ چک سه ماهه (۳۶۴,۱۷۹,۹۰۰ ریال، سررسید ۱۳۹۶/۲/۱۰).

این جواب ممکن است دقیق نباشد: قیمت واحد ۴۴ LCD اینچ در متن استخراج شده ۲,۳۷۰,۰۰۰ ریال آمده است
 (احتمال خطای چاپی)؛ همان به کار رفته است. مشخصات طرفین فرضی است.

۱ اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده در چه مواقعی از سال تنظیم و ارسال می‌گردد؟ شرح دهید.
۲ منظور از گزارش فصلی چیست؟ در این خصوص بحث کنید.

۱. هر سال شمسی به چهار دوره‌ی مالیاتی سه ماهه تقسیم می‌شود و مؤدی باید حداکثر تا ۱۵ روز پس از پایان هر دوره اظهارنامه را تنظیم و ارسال کند: دوره‌ی بهار تا ۱۵ تیر، تابستان تا ۱۵ مهر، پاییز تا ۱۵ دی و زمستان تا ۱۵ فروردین ماه سال بعد.
۲. گزارش فصلی همان اظهارنامه‌ی دوره‌ای است که در پایان هر فصل از طریق سامانه‌ی ارزش افزوده ارسال می‌شود و در آن صورت همه‌ی خریدها و فروش‌های دوره و مالیات و عوارض آن‌ها اعلام می‌شود. بحث: دلیل فصلی بودن، امکان تهاتر مالیات خرید با فروش، لزوم نگهداری اسناد و پیامد تأخیر (جریمه).

فرایند اصلی تنظیم و تسلیم اظهارنامه در این نظام مالیاتی را مشخص کنید.

۱. ثبت نام و دریافت گواهی ثبت نام و کد اقتصادی.
۲. ثبت خریدها و فروش‌ها و برگشتی‌ها در دفاتر و جمع‌آوری صورتحساب‌ها و مستندات دوره.
۳. ورود به سامانه‌ی مالیات بر ارزش افزوده با نام کاربری و رمز و انتخاب دوره‌ی مالیاتی.
۴. وارد کردن اطلاعات فروش و خرید (خالص فروش، خالص خرید) در فرم اظهارنامه و محاسبه‌ی مالیات و عوارض فروش و خرید و مابه‌التفاوت.
۵. بازبینی و ارسال اظهارنامه در مهلت ۱۵ روز پس از دوره.
۶. پرداخت مالیات و عوارض قابل پرداخت (اینترنتی یا بانک) و دریافت رسید و نگهداری مدارک.

۱ به همراه هم‌کلاسی‌هایتان فهرست زمان‌های مربوط به ارسال گزارش‌های فصلی را برای هر دوره‌ی گزارش‌های فصلی تهیه کنید.

۲ پس از تهیه و تنظیم اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده، پرداخت اظهارنامه‌ی مزبور تا چه زمانی باید انجام پذیرد؟ توضیح دهید.

۳ اگر در زمان مقرر مبلغ مالیات و عوارض ارزش افزوده توسط مؤدی تسویه نشود، یا ترتیبی برای تسویه‌ی آن انجام نپذیرد، چه اتفاقی رخ خواهد داد؟ بررسی کنید؛ و توضیح دهید.

۴ اگر مؤدی مالیاتی در زمان مقرر، اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده را تکمیل و ارسال نکند؛ مشمول چه جرائمی خواهد شد؟ (با مراجعه به قانون مالیات بر ارزش افزوده این مورد را بررسی و توضیح دهید).

۵ مبلغ خریدها و فروش‌های اعلامی مندرج در اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده از کدام منبع استخراج و استفاده می‌شود؟ چرا؟

۱. فهرست بازهی هر دوره و مهلت ارسال در جدول انتهایی پاسخ آمده است.
۲. پرداخت باید حداکثر تا همان مهلت ۱۵ روز پس از پایان دوره‌ی مالیاتی انجام شود؛ یعنی هم‌زمان با ارسال اظهارنامه یا تا پایان مهلت قانونی، از راه درگاه پرداخت الکترونیک یا بانک با شناسه‌ی پرداخت.
۳. طبق ماده‌ی ۲۳ جریمه‌ای معادل ۲٪ در ماه نسبت به مالیات و عوارض پرداخت‌نشده و مدت تأخیر تعلق می‌گیرد؛ علاوه بر آن، سازمان امور مالیاتی می‌تواند از طریق مراجع وصول مطالبات مالیاتی اقدام کند.
۴. طبق بند ۵ ماده‌ی ۲۲، عدم تسلیم اظهارنامه از تاریخ ثبت‌نام به بعد معادل ۵۰٪ مالیات و عوارض متعلق جریمه دارد؛ و تأخیر پرداخت نیز ۲٪ در ماه جریمه‌ی ماده‌ی ۲۳ دارد. اگر دفاتر و مدارک نیز ارائه نشود، ۲۵٪ جریمه‌ی دیگر اضافه می‌شود.
۵. از **دفاتر قانونی** (روزنامه و کل) و **مستندات مثبت** یعنی صورتحساب‌های خرید و فروش و اسناد برگشت. دلیل: مأخذ محاسبه‌ی مالیات و عوارض، بهای مندرج در صورتحساب است و باید اطلاعات اظهارنامه با دفاتر و اسناد مطابقت داشته باشد.

فهرست مهلت‌ها

دوره	بازهی دوره	مهلت تسلیم و پرداخت
بهار	۱ فروردین تا ۳۱ خرداد	۱۵ تیر
تابستان	۱ تیر تا ۳۱ شهریور	۱۵ مهر
پاییز	۱ مهر تا ۳۰ آذر	۱۵ دی
زمستان	۱ دی تا ۲۹/۳۰ اسفند	۱۵ فروردین سال بعد

با کمک هم‌کلاسی‌هایتان به سامانه‌ی الکترونیکی مالیات بر ارزش افزوده مراجعه کنید؛ و یک نمونه اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده برای یک دوره (مثلاً دوره‌ی دوم) با توجه به مانده‌ی خریدها و فروش و درآمدهای یک شرکت و مدارک و مستندات آن‌ها تکمیل کنید.

پاسخ نمونه با داده‌ی فرضی برای دوره‌ی دوم (تیر تا شهریور): خرید ۸۰,۰۰۰,۰۰۰، برگشت از خرید ۵,۰۰۰,۰۰۰، فروش ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰، برگشت از فروش ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال؛ نرخ ۶٪ مالیات و ۳٪ عوارض. پس از ورود به سامانه و انتخاب «اظهارنامه ← دوره‌ی دوم»، اعداد زیر وارد می‌شود:

ردیف‌های اصلی اظهارنامه (ریال)

بخش	شرح	مبلغ
فروش	فروش کالا و خدمات مشمول	120,000,000
	کسر می‌شود: برگشت از فروش	10,000,000
	خالص فروش	110,000,000
	مالیات فروش (۶٪)	6,600,000
	عوارض فروش (۳٪)	3,300,000
	جمع مالیات و عوارض فروش	9,900,000
خرید	خرید کالا و خدمات مشمول	80,000,000
	کسر می‌شود: برگشت از خرید	5,000,000
	خالص خرید	75,000,000
	مالیات خرید (۶٪)	4,500,000
	عوارض خرید (۳٪)	2,250,000
	جمع مالیات و عوارض خرید	6,750,000
تسویه	مالیات قابل پرداخت (فروش - خرید)	2,100,000
	عوارض قابل پرداخت (فروش - خرید)	1,050,000
	جمع قابل پرداخت به سازمان امور مالیاتی	3,150,000

مدارک پیوست: فهرست صورتحساب‌های خرید و فروش، اسناد برگشتی، دفاتر روزنامه و کل، رسید پرداخت.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: داده‌ها فرضی و ردیف‌های فرم بر پایه‌ی ساختار کلی اظهارنامه است.

اطلاعات زیر مربوط به خریدها و فروشهای یک واحد بازرگانی است که از دفاتر قانونی و مستندات مالی آن واحد استخراج شده است؛ اگر کلیه کالاها و خدمات ارائه شده توسط این واحد بازرگانی مشمول مالیات بر ارزش افزوده باشد، مطلوب است: اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده‌ی این واحد اقتصادی را برای دورهی اول تنظیم کنید.

اطلاعات مورد نیاز: خرید کالا ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، برگشت از خرید کالا ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال؛ فروش کالا ۵۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، برگشت از فروش کالا ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال.

نرخ‌ها مانند مثال کتاب: مالیات ۶٪ و عوارض ۳٪.

○ خالص فروش = ۵۲,۰۰۰,۰۰۰ - ۴,۰۰۰,۰۰۰ = ۴۸,۰۰۰,۰۰۰؛ مالیات فروش = ۲,۸۸۰,۰۰۰؛ عوارض فروش = ۱,۴۴۰,۰۰۰

○ خالص خرید = ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۳۸,۰۰۰,۰۰۰؛ مالیات خرید = ۲,۲۸۰,۰۰۰؛ عوارض خرید = ۱,۱۴۰,۰۰۰

○ مالیات قابل پرداخت = ۶۰۰,۰۰۰؛ عوارض قابل پرداخت = ۳۰۰,۰۰۰؛ جمع قابل پرداخت = ۹۰۰,۰۰۰ ریال

ردیف‌های اصلی اظهارنامه (ریال)

بخش	شرح	مبلغ
فروش	فروش کالا و خدمات مشمول	52,000,000
	کسر می‌شود: برگشت از فروش	4,000,000
	خالص فروش	48,000,000
	مالیات فروش (۶٪)	2,880,000
	عوارض فروش (۳٪)	1,440,000
	جمع مالیات و عوارض فروش	4,320,000
خرید	خرید کالا و خدمات مشمول	40,000,000
	کسر می‌شود: برگشت از خرید	2,000,000
	خالص خرید	38,000,000
	مالیات خرید (۶٪)	2,280,000
	عوارض خرید (۳٪)	1,140,000
	جمع مالیات و عوارض خرید	3,420,000
تسویه	مالیات قابل پرداخت (فروش - خرید)	600,000

300,000	عوارض قابل پرداخت (فروش - خرید)
900,000	جمع قابل پرداخت به سازمان امور مالیاتی

فعالیت

صفحه ۲۰۱

۱۶۳

۱ آیا می‌دانید منظور از تهاتر در زمان تسویه‌ی مالیات بر ارزش افزوده چیست؟ توضیح دهید.
۲ چه زمانی مؤدی مالیاتی به سازمان امور مالیاتی کشور از بابت مالیات ارزش افزوده بدهکار می‌گردد؟ توضیح دهید.

۱. **تهاتر** یعنی کسر کردن مالیات و عوارض پرداخت‌شده‌ی خرید (طلب مؤدی از دولت) از مالیات و عوارض دریافتی از فروش (بدهی مؤدی به دولت) در پایان دوره، به‌طوری که فقط مابه‌التفاوت باید پرداخت یا منتقل شود.
۲. وقتی جمع مالیات و عوارض فروش دوره بیشتر از جمع مالیات و عوارض خرید باشد؛ مؤدی باید مابه‌التفاوت را حداکثر ۱۵ روز پس از پایان دوره به حساب سازمان واریز کند. در حالت عکس (خرید بیشتر)، مؤدی از سازمان طلب‌کار می‌شود و آن مبلغ به دوره‌های بعد منتقل (یا طبق مقررات استرداد) می‌شود.

فعالیت

صفحه ۲۰۲

۱۶۴

۱ اگر اسناد و مدارک موجود در شرکت با محتویات اظهارنامه‌ی مالیات بر ارزش افزوده مطابقت نداشته باشد کوتاهی از طرف چه کسی است و چه عواقبی برای شرکت یا واحد اقتصادی خواهد داشت؟
۲ به کمک هم کلاسی‌های خود بررسی کنید که نحوه‌ی پرداخت مالیات و عوارض ارزش افزوده در زمان مقرر و تعیین‌شده به سازمان امور مالیاتی کشور به چه شکلی انجام می‌شود؟

نوشته‌ای برای موثقیّت

۱. کوتاهی از سوی **مؤدی** (مدیر و مسئول مالی و حسابداری شرکت) است، زیرا طبق قانون وظیفه دارد صورتحساب صادر و اسناد را ثبت و نگهداری کند و اظهارنامه را مطابق دفاتر تنظیم کند. عواقب: رد اعتبار مالیاتی ادعا شده، تشخیص مالیات اضافی توسط اداره‌ی مالیاتی، جریمه‌های ماده‌ی ۲۲ (مثلاً ۲۵٪ برای عدم ارائه‌ی دفاتر یا اسناد و یک برابر برای عدم صدور صورتحساب) و جریمه‌ی تأخیر ۲٪ در ماه ماده‌ی ۲۳، و از بین رفتن اعتبار حسابداری و مالیاتی شرکت.
۲. مؤدی پس از تسلیم اظهارنامه، مبلغ مابه‌التفاوت مالیات و عوارض فروش و خرید را از طریق سامانه‌ی ارزش افزوده و درگاه‌های پرداخت الکترونیک بانکی (یا شعب بانک با شناسه‌ی پرداخت) حداکثر تا ۱۵ روز پس از پایان دوره‌ی فصلی به حساب سازمان امور مالیاتی کشور واریز می‌کند و رسید پرداخت را نگهداری می‌کند.

شرکت تولیدی «بیله سوار» رویدادهای مالی زیر را در تاریخهای مشخص شده انجام داده است.

۹۵/۲/۵ خرید ۲۰۰۰ کیلوگرم مواد اولیهی A به ازای هر کیلوگرم ۵۲,۰۰۰ ریال به صورت نقد. ۹۵/۲/۳۱ خرید ۱۰۰۰۰ کیلوگرم مواد اولیهی B به ازای هر کیلوگرم ۶۳,۰۰۰ ریال به طور نصف نقد و باقی مانده با صدور چک ۴۰ روزه. ۹۵/۳/۱۰ فروش ۵۰۰ کیلوگرم از مواد اولیهی A و ۲۲۰ کیلوگرم از مواد اولیهی B به ترتیب از قرار هر کیلو ۶۵,۰۰۰ ریال و ۷۹,۰۰۰ ریال، به صورت یک چهارم نقد و باقی مانده وصول سفتهی دو ماهه.

مطلوب است: ۱ ثبت رویدادهای مالی فوق در سند حسابداری شرکت با احتساب نرخ عوارض و مالیات ارزش افزوده‌ی سال ۱۳۹۵ و انتقال به حسابهای مربوط. ۲ ثبت مربوط به تسویهی عوارض و مالیات بر ارزش افزوده به تاریخ ۹۵/۴/۱۰.

نرخ ۱۳۹۵: مالیات ۶٪ و عوارض ۳٪ (جمعاً ۹٪). شرکت سیستم ثبت ادواری دارد؛ مالیات و عوارض را در یک حساب مشترک نگه می‌دارد (فرض: «یک چهارم نقد» از کل مبلغ صورتحساب با مالیات و عوارض).

۱۳۹۵/۲/۵ - خرید مواد اولیهی A

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید مواد اولیه	104,000,000	
سایر حسابهای دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	9,360,000	
موجودی نقد		113,360,000
جمع	113,360,000	113,360,000

۱۳۹۵/۲/۳۱ - خرید مواد اولیهی B

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید مواد اولیه	630,000,000	
سایر حسابهای دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	56,700,000	
موجودی نقد		343,350,000
اسناد پرداختنی (چک ۴۰ روزه)		343,350,000
جمع	686,700,000	686,700,000

۱۳۹۵/۳/۱۰ - فروش مواد اولیه ی A و B

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	13,592,300	
اسناد دریافتنی (سفته ی دو ماهه)	40,776,900	
فروش مواد اولیه		49,880,000
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		4,489,200
جمع	54,369,200	54,369,200

۱۳۹۵/۴/۱۰ - تهاتر مالیات و عوارض ارزش افزوده

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده	4,489,200	
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		4,489,200
جمع	4,489,200	4,489,200

انتقال به حساب های دفتر کل

حساب	تاریخ	بدهکار	بستانکار	مانده
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۹۵/۲/۵	9,360,000		9,360,000 بد
	۹۵/۲/۳۱	56,700,000		66,060,000 بد
	۹۵/۴/۱۰		4,489,200	61,570,800 بد
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده	۹۵/۳/۱۰		4,489,200	4,489,200 بس
	۹۵/۴/۱۰	4,489,200		۰

نتیجه: مالیات و عوارض خرید (۶۶,۰۶۰,۰۰۰ ریال) بیشتر از فروش (۴,۴۸۹,۲۰۰ ریال) بوده؛ لذا چیزی پرداخت نمی شود و مانده ی ۶۱,۵۷۰,۸۰۰ ریال طلب مؤدی از سازمان امور مالیاتی به دوره ی بعد منتقل می شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام ۶۵,۰۰۰ و ۷۹,۰۰۰ ریال و کسر یک چهارم از متن شکسته ی کتاب استنباط شده است.

عملیات خرید کالا در یک فروشگاه برای سه ماهه‌ی سوم سال (فصل پاییز) و عملیات فروش کالای مربوط به فروشگاه مذکور برای سه ماهه‌ی سوم به شرح جدول‌های بالا است.

مطلوب است: ۱ با توجه به تاریخ خرید و فروش‌های مندرج در جدول، ثبت‌های مربوط به آن‌ها را با احتساب مالیات و عوارض بر ارزش افزوده بنویسید و در حساب‌های مربوطه در دفتر کل به ثبت رسانده و مانده‌گیری کنید. ۲ ثبت مربوط به تهاتر مالیات و عوارض ارزش افزوده را نوشته و مبلغ مربوط به تسویه حساب قابل ارائه به سازمان امور مالیاتی (مالیات بر ارزش افزوده) را مشخص کنید.

خریدهای سه ماهه‌ی سوم سال ۱۳۹۵

طرف معامله	شماره‌ی فاکتور	تاریخ	شرایط	مالیات (ریال)	عوارض (ریال)	مبلغ قابل پرداخت
فروشگاه الف	۴۲۰	۹۵/۷/۷	نسیه	720,000	360,000	13,080,000
شرکت ب	۵۹۸۰۰۰	۹۵/۷/۱۸	نقدی	870,000	435,000	15,850,000
تولیدی ج	۴۲۹۴۷	۹۵/۸/۲۵	چک سه ماهه	1,302,000	651,000	23,653,000
کارخانه د	۳۹۲۵۱	۹۵/۹/۱۰	سفته‌ی دو ماهه	1,830,000	915,000	33,245,000
فروشگاه هـ	۶۱۰۰۰۰	۹۵/۹/۲۰	نصف نقد و مابقی نسیه	522,000	261,000	9,483,000

فروش‌های سه ماهه‌ی سوم سال ۱۳۹۵

طرف معامله	شماره‌ی فاکتور	تاریخ	شرایط	مالیات (ریال)	عوارض (ریال)	مبلغ قابل پرداخت
شرکت A	۵۷	۹۵/۷/۱۲	نقدی	420,000	210,000	7,630,000
تولیدی B	۵۸	۹۵/۸/۳۰	یک چهارم نقد و مابقی چک ۲ ماهه	1,188,000	594,000	21,582,000
مؤسسه F	۵۹	۹۵/۹/۲۵	نسیه	516,000	258,000	9,347,000
فروشگاه E	۶۰	۹۵/۹/۳۰	نقدی	1,470,000	735,000	26,705,000

قیمت خرید (بدون مالیات) از تقسیم هر ردیف بر ۱٫۰۹ به دست می‌آید (مثلاً ۱۲٫۰۰۰٫۰۰۰ برای ردیف اول) و با ۶٪ مالیات و ۳٪ عوارض سازگار است. کتاب در دو ردیف، مبلغ قابل پرداخت را با جابه‌جایی رقم چاپ کرده (ردیف دوم خرید ۱۵٫۸۰۵٫۰۰۰ به جای ۱۵٫۸۵۰٫۰۰۰، ردیف سوم فروش ۹٫۳۷۴٫۰۰۰ به جای ۹٫۳۴۷٫۰۰۰)؛ مبالغ درست در ثبت‌ها به کار رفته است. سیستم ثبت: ادواری؛ مالیات و عوارض در یک حساب ثبت شده‌اند.

الف) ثبت خریدها

۹۵/۷/۷ - خرید نسیم از فروشگاه الف

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید کالا	12,000,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	1,080,000	
حساب‌های پرداختنی (فروشگاه الف)		13,080,000
جمع	13,080,000	13,080,000

۹۵/۷/۱۸ - خرید نقدی از شرکت ب

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید کالا	14,500,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	1,305,000	
موجودی نقد		15,805,000
جمع	15,805,000	15,805,000

۹۵/۸/۲۵ - خرید از تولیدی ج با چک سه ماهه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید کالا	21,700,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	1,953,000	
اسناد پرداختنی (چک سه ماهه)		23,653,000
جمع	23,653,000	23,653,000

۹۵/۹/۱۰ - خرید از کارخانه‌ی د با سفته‌ی دو ماهه

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید کالا	30,500,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	2,745,000	
اسناد پرداختنی (سفته‌ی دو ماهه)		33,245,000
جمع	33,245,000	33,245,000

۹۵/۹/۲۰ - خرید از فروشگاه هـ (نصف نقد، مابقی نسیه)

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
خرید کالا	8,700,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	783,000	
موجودی نقد		4,741,500
حساب‌های پرداختنی (فروشگاه هـ)		4,741,500
جمع	9,483,000	9,483,000

(ب) ثبت فروش‌ها

۹۵/۷/۱۲ - فروش نقدی به شرکت A

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	7,630,000	
فروش کالا		7,000,000
سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		630,000
جمع	7,630,000	7,630,000

۹۵/۸/۳۰ - فروش به تولیدی B (یک چهارم نقد)

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	5,395,500	
اسناد دریافتنی (چک ۲ ماهه)	16,186,500	
فروش کالا		19,800,000
سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		1,782,000
جمع	21,582,000	21,582,000

۹۵/۹/۲۵ - فروش نسیه به مؤسسه ی F

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
حساب های دریافتنی (مؤسسه ی F)	9,374,000	
فروش کالا		8,600,000
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		774,000
جمع	9,374,000	9,374,000

۹۵/۹/۳۰ - فروش نقدی به فروشگاه E

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	26,705,000	
فروش کالا		24,500,000
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده		2,205,000
جمع	26,705,000	26,705,000

ج) دفتر کل حساب های مالیات و عوارض ارزش افزوده (مالیات و عوارض با هم)

حساب	تاریخ	بدهکار	بستانکار	مانده
سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده	۹۵/۷/۷	1,080,000		1,080,000 بد
	۹۵/۷/۱۸	1,305,000		2,385,000 بد
	۹۵/۸/۲۵	1,953,000		4,338,000 بد
	۹۵/۹/۱۰	2,745,000		7,083,000 بد
	۹۵/۹/۲۰	783,000		7,866,000 بد
سایر حساب های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده	۹۵/۷/۱۲		630,000	630,000 بس
	۹۵/۸/۳۰		1,782,000	2,412,000 بس
	۹۵/۹/۲۵		774,000	3,186,000 بس
	۹۵/۹/۳۰		2,205,000	5,391,000 بس

۹۵/۱۰/۱۵ - تهاتر مالیات و عوارض ارزش افزوده‌ی دوره‌ی پاییز

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات بر ارزش افزوده	5,391,000	
سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		5,391,000
جمع	5,391,000	5,391,000

مانده‌ی بدهکار حساب دریافتنی (خرید) ۷,۸۶۶,۰۰۰ ریال و مانده‌ی بستانکار حساب پرداختنی (فروش) ۵,۳۹۱,۰۰۰ ریال است؛ چون مالیات و عوارض خرید بیشتر است، **مبلغی برای پرداخت به سازمان امور مالیاتی وجود ندارد** و مانده‌ی ۲,۴۷۵,۰۰۰ ریال طلب مؤدی (مالیات ۱,۶۵۰,۰۰۰ و عوارض ۸۲۵,۰۰۰) به دوره‌ی بعد منتقل می‌شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ردیف شماره‌ی فاکتور و چند رقم جدول کتاب شکسته بود و بر پایه‌ی نرخ ۹٪ بازسازی شده است؛ تاریخ ثبت تهاتر فرضی است.

فعالیت

صفحه ۲۰۷

۱۶۷

جدول زیر را کامل کنید: اگر در زمان تسویه‌ی مالیات و عوارض بر ارزش افزوده، مانده‌ی مالیات و عوارض بر ارزش افزوده‌ی خرید ۴,۲۹۸,۰۰۰ ریال باشد و مبلغ وجه نقد پرداختی به سازمان امور مالیاتی ۶۸۵,۰۰۰ ریال تعیین شود، مانده‌ی مالیات و عوارض بر ارزش افزوده‌ی فروش چه مبلغی بوده است؟ (مالیات بر ارزش افزوده‌ی فروش: ؟ - عوارض بر ارزش افزوده‌ی فروش: ؟)

وجه نقد پرداختی = مالیات و عوارض فروش - مالیات و عوارض خرید، پس: فروش = ۴,۲۹۸,۰۰۰ + ۶۸۵,۰۰۰ = ۴,۹۸۳,۰۰۰ ریال.

تفکیک با نسبت ۶٪ به ۳٪ (دو سوم و یک سوم): مالیات فروش = ۳,۳۲۲,۰۰۰ ریال و عوارض فروش = ۱,۶۶۱,۰۰۰ ریال.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام ۴,۲۹۸,۰۰۰ و ۶۸۵,۰۰۰ در متن شکسته‌ی کتاب خوانده شد.

گام به گام حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی دوازدهم

– پودمان پنجم

مالیات تکلیفی

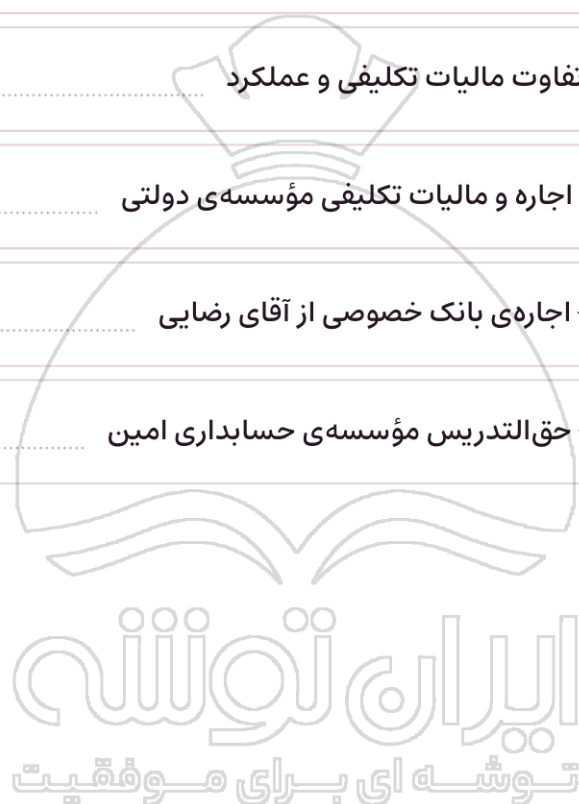
فهرست

۱۴۹	۱۶۸	صفحه ۲۱۲ پرسش آغازین — مقدمه‌ی پودمان مالیات تکلیفی
۱۴۹	۱۶۹	صفحه ۲۱۳ فعالیت — تحقیق درباره‌ی مالیات‌های تکلیفی
۱۵۰	۱۷۰	صفحه ۲۱۴ کار عملی — درصد کسر مالیات تکلیفی در مؤسسات آموزشی و پژوهشی
۱۵۰	۱۷۱	صفحه ۲۱۵ فعالیت — تکلیف مستأجر شخص حقوقی در کسر مالیات اجاره
۱۵۱	۱۷۲	صفحه ۲۱۶ کار عملی — تفکیک مالیات تکلیفی و مالیات عملکرد
۱۵۲	۱۷۳	صفحه ۲۱۹ فعالیت — مالیات مستقیم و غیرمستقیم؛ تکلیفی بودن مالیات اجاره
۱۵۲	۱۷۴	صفحه ۲۱۹ فعالیت — مالکیت رهنی و اجاره به شرط تملیک
۱۵۳	۱۷۵	صفحه ۲۲۰ کار عملی — درآمد مشمول مالیات اجاره و معافیت ماده‌ی ۵۳
۱۵۳	۱۷۶	صفحه ۲۲۰ فعالیت — بخش تکلیفی مالیات اجاره‌ی املاک
۱۵۳	۱۷۷	صفحه ۲۲۱ کار عملی — تکمیل جدول درآمد مشمول مالیات اجاره‌ی املاک

۱۷۸	صفحه ۰۲۲۱ فعالیت — حق واگذاری (سرقفلی) و اجاره	۱۵۴
۱۷۹	صفحه ۰۲۲۲ کار عملی — درآمد مشمول مالیات اجاره‌ی دست اول و دوم	۱۵۴
۱۸۰	صفحه ۰۲۲۲ کار عملی — درآمد اجاره‌ی مؤسسه‌ی ساوه (دست دوم)	۱۵۵
۱۸۱	صفحه ۰۲۲۲ فعالیت — تفاوت رهن و اجاره	۱۵۶
۱۸۲	صفحه ۰۲۲۴ کار عملی — محاسبه‌ی مالیات اجاره‌ی اشخاص حقیقی و حقوقی	۱۵۶
۱۸۳	صفحه ۰۲۲۴ کار عملی — مالیات اجاره‌ی آقای شکری	۱۵۷
۱۸۴	صفحه ۰۲۲۴ فعالیت — اجاره‌نامه‌ی رسمی و غیررسمی؛ مبنای محاسبه‌ی درآمد اجاره	۱۵۷
۱۸۵	صفحه ۰۲۲۵ کار عملی — مالیات اجاره‌ی مؤسسه‌ی محلات (ارزش جاری)	۱۵۸
۱۸۶	صفحه ۰۲۲۵ کار عملی — مالیات اجاره‌ی کارگاه (بنگاه خمین)	۱۵۸
۱۸۷	صفحه ۰۲۲۵ فعالیت — املاک غیرمشمول مالیات اجاره	۱۵۹

۱۵۹		صفحه ۲۲۷۰ کار عملی — مشمول و غیرمشمول بودن مالیات اجاره	۱۸۸
۱۶۰		صفحه ۲۲۷۰ فعالیت — درآمد تلقی شدن بازنشستگی و سود سپرده؛ وظایف مالک	۱۸۹
۱۶۰		صفحه ۲۲۸۰ کار عملی — مالیات اجاره‌ی آقای امیری (بازنشسته)	۱۹۰
۱۶۱		صفحه ۲۲۸۰ فعالیت — اظهارنامه‌ی مالیاتی	۱۹۱
۱۶۱		صفحه ۲۲۸۰ فعالیت — مالیات نقل و انتقال املاک	۱۹۲
۱۶۱		صفحه ۲۲۸۰ فعالیت — عوامل مؤثر بر ارزش معادله‌ی جاری	۱۹۳
۱۶۲		صفحه ۲۳۰۰ کار عملی — مالیات نقل و انتقال و حق واگذاری ملک مؤسسه‌ی خمین	۱۹۴
۱۶۲		صفحه ۲۳۰۰ کار عملی — مالیات نقل و انتقال و حق واگذاری بنگاه کمیجان	۱۹۵
۱۶۳		صفحه ۲۳۱۰ کار عملی — مالیات نقل و انتقال و ساخت و فروش آقای امینی	۱۹۶
۱۶۳		صفحه ۲۳۱۰ فعالیت — بخشودگی مالیات حقوق مناطق کمتر توسعه‌یافته و نرخ مالیات حقوق	۱۹۷

۱۶۴	 صفحه ۲۳۲ . فعالیت — تحقیق درباره‌ی نحوه‌ی ارسال لیست مالیات حقوق	۱۹۸
۱۶۵	 صفحه ۲۳۳ . فعالیت — مؤدیان مالیاتی	۱۹۹
۱۶۵	 صفحه ۲۳۳ . فعالیت — جرایم مالیاتی طبق قانون	۲۰۰
۱۶۵	 صفحه ۲۳۵ . فعالیت — جریمه‌ی تأخیر و برگ تشخیص و قطعی	۲۰۱
۱۶۶	 صفحه ۲۳۵ . فعالیت — بخشودگی جرایم مالیاتی	۲۰۲
۱۶۷	 صفحه ۲۳۸ . فعالیت — تفاوت مالیات تکلیفی و عملکرد	۲۰۳
۱۶۷	 صفحه ۲۴۴ . کار عملی — اجاره و مالیات تکلیفی مؤسسه‌ی دولتی	۲۰۴
۱۶۸	 صفحه ۲۴۵ . کار عملی — اجاره‌ی بانک خصوصی از آقای رضایی	۲۰۵
۱۶۹	 صفحه ۲۴۷ . کار عملی — حق‌التدریس مؤسسه‌ی حسابداری امین	۲۰۶

آیا می‌دانید مالیات تکلیفی چیست؟

آیا می‌دانید مالیات‌های تکلیفی را چه کسانی پرداخت می‌کنند؟

اسناد و مدارک مشمول مالیات تکلیفی کدام هستند؟

نحوه‌ی محاسبه، ثبت و پرداخت مالیات‌های تکلیفی به چه صورت است؟

۱. **مالیات تکلیفی** بخشی از مالیات بر درآمد اشخاص است که قانون، کسر و پرداخت آن را به‌عنوان یک تکلیف بر عهده‌ی پرداخت‌کننده‌ی وجه گذاشته است؛ یعنی پرداخت‌کننده پیش از پرداخت وجه به شخص ثالث، مالیات را طبق قانون محاسبه و کسر می‌کند، به حساب سازمان امور مالیاتی می‌ریزد و باقی را می‌پردازد.
۲. کارفرمایان و پرداخت‌کنندگان وجوه (مثل شرکت‌ها، مؤسسات و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی)؛ مثلاً شرکتی که حقوق می‌دهد یا مستأجر شخص حقوقی که اجاره می‌پردازد. مالیات از جیب دریافت‌کننده‌ی وجه است و پرداخت‌کننده فقط «کسر و واریز» می‌کند.
۳. قرارداد و اجاره‌نامه‌ی رسمی، لیست حقوق و دستمزد، قرارداد حق‌الوکاله، اسناد مضاربه، اسناد بیمه‌نامه، اسناد نقل و انتقال سهام و سهم‌الشرکه و مانند این‌ها (جدول صفحه‌ی ۲۱۵ کتاب).
۴. مبلغ وجه پرداختی را در نرخ یا ضریب قانونی ضرب می‌کنیم (با رعایت معافیت‌ها)، مبلغ مالیات را هنگام پرداخت به صورت «سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات پرداختنی» ثبت (کسر) می‌کنیم و در مهلت قانونی با فیش به اداره‌ی امور مالیاتی می‌پردازیم و پرداخت را ثبت می‌کنیم.

درمورد مالیات‌های تکلیفی تحقیق کنید.

مالیات تکلیفی مالیاتی است که قانون مالیات‌های مستقیم کسر و پرداخت آن را به‌عنوان تکلیف بر عهده‌ی «پرداخت‌کننده» گذاشته است، نه دریافت‌کننده. پرداخت‌کننده پیش از پرداخت هر وجهی به شخص ثالث مبلغی را طبق قانون از آن کسر می‌کند، در موعد مقرر به حساب سازمان امور مالیاتی واریز می‌کند و مابقی را می‌پردازد.

- سه عنصر دارد: کارفرما یا پرداخت‌کننده (کسی که تکلیف بر عهده‌ی اوست)، مالیات، و شخص ثالث (دریافت‌کننده‌ی وجه).
- مالیات تکلیفی در واقع بخشی از مالیات بر درآمد دریافت‌کننده است که زودتر و از منبع وصول می‌شود.
- نمونه‌ها: مالیات حقوق، اجاره‌ی املاک (وقتی مستأجر شخص حقوقی است)، حق‌الوکاله، مضاربه، بیمه، منافع بلاعوض اموال و نقل و انتقال سهام.

- اگر پرداخت‌کننده مالیات را کسر یا واریز نکند، خودش در حکم مؤدی است و جریمه (ماده‌ی ۱۹۹) می‌شود.

کار عملی

صفحه ۲۱۴

۱۷۰

براساس تبصره‌ی ۱ و ۲ ماده‌ی ۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم و با توجه به جدول زیر، میزان درصد کسر مالیات تکلیفی به اشخاص حقیقی، توسط تمامی مؤسسات آموزشی و پژوهشی تحت پوشش وزارتخانه‌ها را مشخص نمایید.

ردیف ۱ حق پژوهش - ۲ حق تحقیق - ۳ حق التدریس - ۴ قراردادهای تحقیقاتی و پژوهشی

ردیف	اشخاص حقیقی	درصد مالیات تکلیفی
۱	حق پژوهش	۵٪ (نرخ مقطوع)
۲	حق تحقیق	۵٪ (نرخ مقطوع)
۳	حق التدریس	۱۰٪ (نرخ مقطوع)
۴	قراردادهای تحقیقاتی و پژوهشی	۵٪ (نرخ مقطوع)

مالیات این پرداخت‌ها به صورت نرخ مقطوع و هنگام هر پرداخت کسر می‌شود. اگر پرداخت‌کننده «غیراصلی» باشد (یعنی دریافت‌کننده حقوق‌بگیر اصلی جای دیگر است)، طبق تبصره‌ی ۱ مالیات به نرخ مقطوع ۱۰٪ و بدون معافیت ماده‌ی ۸۴ محاسبه می‌شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد؛ نمودار تبصره‌ها در متن استخراج شده شکسته بود؛ نرخ ۵٪ حق پژوهش و حق تحقیق از مثال‌های خود کتاب و ۱۰٪ حق التدریس از قانون استنباط شده است.

فعالیت

صفحه ۲۱۵

۱۷۱

تکلیف دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی و اشخاص حقوقی هنگام پرداخت اجاره در خصوص کسر مالیات فعالیت ۲ چیست؟

طبق تبصره‌ی ۹ ماده‌ی ۵۳ قانون مالیات‌های مستقیم، دستگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی و سایر اشخاص حقوقی که مستأجرند، هنگام پرداخت مال الاجاره مکلفند:

- مالیات متعلق به درآمد اجاره‌ی موجر را طبق قانون (پس از کسر ۲۵٪ هزینه و استهلاک و با نرخ‌های ماده‌ی ۱۳۱ یا ۱۰۵) محاسبه کنند،
- مالیات محاسبه شده را از مال الاجاره کسر کنند و فقط باقی را به موجر بپردازند،

۳. ظرف ۱۰ روز پس از کسر، مالیات را به اداره‌ی امور مالیاتی (اقتصادی و دارایی) محل وقوع ملک بپردازند،

۴. رسید (فیش) پرداخت را به موجر تسلیم کنند تا او در اظهارنامه‌ی خود از آن استفاده کند.
اگر مستأجر مالیات را کسر یا واریز نکند، خودش مسئول است و جریمه‌ی ماده‌ی ۱۹۹ (۱۰٪ مالیات پرداخت نشده و ۲/۵٪ برای هر ماه تأخیر) به او تعلق می‌گیرد.

کار عملی

صفحه ۲۱۶

۱۷۲

باتوجه به جدول زیر کدام یک از فعالیت‌ها، مالیات تکلیفی و کدام یک مالیات عملکرد است؟

ردیف ۱ مالیات فروشگاه‌های زنجیره‌ای - ۲ مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی - ۳ مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی - ۴ مالیات فروشگاه‌های عمده‌فروشی - ۵ مالیات درآمد خدمات کارکنان - ۶ مالیات بر اجاره‌ی املاک (مستأجر شخص حقوقی) - ۷ مالیات بر اجاره‌ی املاک (مستأجر شخص حقیقی) - ۸ مالیات وکلای دادگستری - ۹ مالیات واحدهای تجاری بازرگانی - ۱۰ مالیات واحدهای خدماتی - ۱۱ مالیات خدمات مؤسسات حسابداری

ردیف	شرح پرداخت	مالیات تکلیفی	مالیات عملکرد
۱	مالیات فروشگاه‌های زنجیره‌ای		✓
۲	مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی	✓	
۳	مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	✓	
۴	مالیات فروشگاه‌های عمده‌فروشی		✓
۵	مالیات درآمد خدمات کارکنان	✓	
۶	مالیات بر اجاره‌ی املاک (مستأجر شخص حقوقی)	✓	
۷	مالیات بر اجاره‌ی املاک (مستأجر شخص حقیقی)		✓
۸	مالیات وکلای دادگستری	✓	
۹	مالیات واحدهای تجاری بازرگانی		✓
۱۰	مالیات واحدهای خدماتی		✓
۱۱	مالیات خدمات مؤسسات حسابداری		✓

دلیل: آن‌جا که پرداخت‌کننده‌ی وجه موظف است هنگام پرداخت، مالیات را کسر و واریز کند (حقوق، حق‌الوکاله، اجاره‌ی پرداختی شخص حقوقی) مالیات تکلیفی است؛ آن‌جا که مؤدی خودش پس از تنظیم صورت‌های مالی و تعیین سود، اظهارنامه می‌دهد و مالیات می‌پردازد (فروشگاه‌ها، واحدهای تجاری و خدماتی، مؤسسات حسابداری، موجر وقتی مستأجرش شخص حقیقی است) مالیات عملکرد است.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ردیف ۵ («مالیات درآمد خدمات کارکنان») به‌عنوان مالیات حقوق تکلیفی در نظر گرفته شد.

فعالیت

صفحه ۲۱۹

۱۷۳

**الف) تفاوت بین مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم چیست؟
ب) آیا هر نوع مالیات اجاره‌ی املاک تکلیفی محسوب می‌شود؟ بحث کنید.**

الف)

○ **مالیات مستقیم** مالیاتی است که مستقیماً بر درآمد یا ثروت شخص بسته می‌شود و همان شخص (مؤدی) آن را می‌پردازد و نمی‌تواند به دیگری منتقل کند؛ مانند مالیات بر درآمد، مالیات بر حقوق، اجاره و ارث.

○ **مالیات غیرمستقیم** مالیاتی است که بر مصرف و معامله‌ی کالا و خدمات بسته می‌شود و فروشنده یا تولیدکننده آن را وصول و واریز می‌کند، اما بار آن در نهایت بر دوش مصرف‌کننده است؛ مانند مالیات بر ارزش افزوده و حقوق گمرکی.

ب) خیر؛ فقط بخشی از مالیات اجاره تکلیفی است. اگر مستأجر شخص حقوقی (دولتی، خصوصی یا نهاد عمومی غیردولتی) باشد، هنگام پرداخت اجاره‌بها مکلف است مالیات را کسر و ظرف ده روز به اداره‌ی مالیاتی بپردازد؛ این بخش تکلیفی است. اما اگر مستأجر شخص حقیقی باشد، چنین تکلیفی ندارد و مالک خودش باید تا پایان تیرماه سال بعد اظهارنامه بدهد و مالیات را بپردازد (ماده‌ی ۸۰)؛ این مالیات عملکردی است.

توشه‌ای برای موفقیت

فعالیت

صفحه ۲۱۹

۱۷۴

تفاوت مالکیت رهنی و مالکیت اجاره به شرط تملیک چیست؟

○ **رهن:** مالک (راهن) ملک را به‌عنوان وثیقه‌ی بدهی نزد بستانکار (مرتهن) می‌گذارد؛ مالکیت همچنان با راهن است و مرتهن فقط حق وثیقه دارد؛ اگر بدهی پرداخت نشود می‌تواند برای وصول طلبش ملک را بفروشد و پس از ادای دین، ملک آزاد می‌شود.

- **اجاره به شرط تملیک:** عقد اجاره است که در آن مستأجر با پرداخت اقساط اجاره از ملک استفاده می‌کند و شرط می‌شود که پس از پرداخت تمام اقساط، مالکیت ملک به او منتقل شود. تا پایان پرداخت، مالک ملک موجر است و مستأجر مالک نیست.

کار عملی

صفحه ۲۲۰

۱۷۵

شخصی یک واحد آپارتمان ۲۰۰ متری خود را از ابتدای سال ۱۳۹۷ به مدت یک سال به مبلغ ماهیانه ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال اجاره داده است.

مطلوب است: محاسبه‌ی درآمد مشمول مالیات اجاره و معافیت ماده‌ی ۵۳ قانون مالیات‌های مستقیم

درآمد مشمول مالیات اجاره = $۷۵\% \times \text{کل مال الاجاره}$ ؛ معافیت ماده‌ی ۵۳ = $۲۵\% \times \text{مال الاجاره}$ (هزینه، استهلاک و تعهدات مالک).

کل مال الاجاره‌ی سالانه = $12 \times 10,000,000 = 120,000,000$ ریال
درآمد مشمول مالیات اجاره = $۷۵\% \times 120,000,000 = 90,000,000$ ریال
معافیت ماده‌ی ۵۳ = $۲۵\% \times 120,000,000 = 30,000,000$ ریال

فرض: سایر معافیت‌ها (مثل معافیت مسکونی تا ۲۰۰ متر در شهرهای غیر از تهران یا معافیت ماده‌ی ۸۴) در این بخش اعمال نشده است.

فعالیت

صفحه ۲۲۰

۱۷۶

چه بخش از مالیات‌های اجاره‌ی املاک تکلیفی محسوب می‌شوند؟

بخشی از مالیات اجاره که **مستأجر آن شخص حقوقی** است (دولتی، خصوصی یا نهاد عمومی غیردولتی) تکلیفی است؛ زیرا مستأجر باید هنگام پرداخت اجاره، مالیات موجر را محاسبه، کسر و ظرف ده روز به اداره‌ی امور مالیاتی محل وقوع ملک بپردازد و رسید را به موجر بدهد. مالیات اجاره‌ای که مستأجر آن شخص حقیقی است تکلیفی نیست و موجر آن را خودش در اظهارنامه‌ی سالانه می‌پردازد.

کار عملی

صفحه ۲۲۱

۱۷۷

باتوجه به میزان محاسبه‌ی درآمد مشمول مالیات اجاره‌ی املاک، جدول زیر را کامل کنید.

ردیف ۱: ۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۲: ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۳: ۲۱,۵۰۰,۰۰۰ - ۴: ۴۹۵,۰۰۰,۰۰۰ - ۵: ۶۹,۰۰۰,۰۰۰ - ۶: ۳۶۰,۰۰۰,۰۰۰

فرمول‌ها: اجاره‌ی ماهانه = $\text{اجاره‌ی سالانه} \div ۱۲$ ؛ درآمد مشمول مالیات سالانه = $۷۵\% \times \text{اجاره‌ی سالانه}$ ؛ معافیت ماده‌ی ۵۳ = $۲۵\% \times \text{اجاره‌ی سالانه}$.

ارقام به ریال

ردیف	دریافتی اجاره‌ی سالانه	دریافتی اجاره‌ی ماهیانه	درآمد مشمول مالیات سالانه	معافیت سالانه‌ی ماده‌ی ۵۳
1	600,000,000	50,000,000	450,000,000	150,000,000
2	30,000,000	2,500,000	22,500,000	7,500,000
3	258,000,000	21,500,000	193,500,000	64,500,000
4	495,000,000	41,250,000	371,250,000	123,750,000
5	69,000,000	5,750,000	51,750,000	17,250,000
6	360,000,000	30,000,000	270,000,000	90,000,000

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ستون عدد داده شده در هر ردیف از متن شکسته‌ی کتاب معلوم نبود؛ عدد ردیف ۳ (۲۱,۵۰۰,۰۰۰) ماهیانه و بقیه‌ی عددها سالانه فرض شد.

فعالیت

صفحه ۲۲۱

۱۷۸

تفاوت بین حق واگذاری (سرقفلی) و اجاره چیست؟

- **اجاره** واگذاری حق استفاده از ملک (عین مستأجره) در مدت معین در برابر مال الاجاره‌ی دوره‌ای (ماهانه یا سالانه) است و با پایان مدت، ملک به مالک برمی‌گردد.
- **حق واگذاری (سرقفلی)** مبلغی است که مستأجر یک جا و به عنوان بهای «حق کسب و پیشه، حق تصرف محل یا موقعیت تجاری» به مالک می‌دهد یا هنگام انتقال محل به مستأجر قبلی می‌پردازد؛ این مبلغ جدا از اجاره بها و در حکم بهای یک حق است و مشمول مالیات انتقال حق واگذاری (۲٪) می‌شود.

توشه‌ای برای موفقیت

کار عملی

صفحه ۲۲۲

۱۷۹

با توجه به اطلاعات جدول زیر درآمد مشمول مالیات اجاره‌ی املاک را محاسبه کنید؟

ردیف: ۱ (۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۰) - ۲ (۳۸۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۰) - ۳ (۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰) - ۴ (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۴۰,۰۰۰,۰۰۰) - ۵ (۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۰) - ۶ (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۰) - ۷ (۷۰,۰۰۰,۰۰۰ و ۳۵,۰۰۰,۰۰۰)

فرض: عدد اول هر ردیف، اجاره‌ی سالانه‌ی دریافتی است و عدد دوم، اجاره‌ی سالانه‌ای که شخص خودش بابت همان ملک پرداخته است (اگر صفر باشد، شخص مالک و اجاره‌ی او دست اول است).

- دست اول (مالک، عدد دوم صفر): درآمد مشمول مالیات = $۷۵\% \times$ اجاره؛ معافیت ماده‌ی ۵۳ = $۲۵\% \times$ اجاره.

- دست دوم (موجر مالک نیست): درآمد مشمول مالیات = اجاره‌ی دریافتی - اجاره‌ی پرداختی؛ ۲۵٪ ماده‌ی ۵۳ کسر نمی‌شود.

ارقام به ریال

ردیف	اجاره‌ی دریافتی سالانه	اجاره‌ی پرداختی (دست دوم) سالانه	معافیت سالانه‌ی ماده‌ی ۵۳	درآمد مشمول مالیات سالانه
1	350,000,000	◦	87,500,000	262,500,000
2	380,000,000	◦	95,000,000	285,000,000
3	750,000,000	260,000,000	ندارد (دست دوم)	490,000,000
4	500,000,000	40,000,000	ندارد (دست دوم)	460,000,000
5	750,000,000	◦	187,500,000	562,500,000
6	150,000,000	◦	37,500,000	112,500,000
7	70,000,000	35,000,000	ندارد (دست دوم)	35,000,000

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ترتیب ستون‌ها و ارقام ردیف‌های ۳، ۴ و ۷ از متن شکسته‌ی کتاب بازسازی شده است (ردیف ۱ با ۸۷,۵۰۰,۰۰۰ و ۲۶۲,۵۰۰,۰۰۰ چاپی کتاب هم خوان است).

کار عملی

صفحه ۲۲۲

۱۸۰

مؤسسه ساوه در ابتدای سال ۱۳۹۷ طی یک سند رسمی یک مجتمع ۴ واحدی آپارتمان را به مدت ۳ سال از آقای آروین اجاره نمود. مبلغ اجاره‌بهای سالانه طبق سند تنظیمی ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال می‌باشد. مؤسسه آروین مجتمع ۴ واحدی را به ۴ نفر اجاره داده و در سال ۱۳۹۷ جمعاً مبلغ ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال از مستأجرین دریافت کرده است.

مطلوب است: محاسبه‌ی درآمد مشمول مالیات اجاره‌ی مؤسسه‌ی «ساوه» در سال ۱۳۹۷.

مؤسسه‌ی ساوه مالک نیست و ملک را به غیر واگذار کرده است؛ پس اجاره‌ی او دست دوم است و ۲۵٪ ماده‌ی ۵۳ کسر نمی‌شود. (در صورت مسئله «مؤسسه آروین» چاپ شده که منظور همان مؤسسه‌ی ساوه است).

اجاره‌ی دریافتی از مستأجران = 130,000,000 ریال
 اجاره‌ی پرداختی به آقای آروین = 80,000,000 ریال
 درآمد مشمول مالیات اجاره = 130,000,000 - 80,000,000 = 50,000,000 ریال

اگر مؤسسه شخص حقوقی باشد، مالیات این درآمد با نرخ ۲۵٪ برابر ۱۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال می‌شود؛ اگر شخص حقیقی باشد با نرخ‌های ماده‌ی ۱۳۱ برابر ۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال.

تفاوت بین رهن و اجاره چیست؟

- در **رهن** مال به عنوان وثیقه‌ی دین نزد بستانکار گذاشته می‌شود و مرتبه‌ی حق استفاده از آن را ندارد (مگر با اجازه)؛ مالک همان رهن است و ملک پس از پرداخت دین پس گرفته می‌شود. در **رهن ملک مسکونی (رایج)** پول رهن به مالک سپرده می‌شود و در پایان قرارداد برمی‌گردد.
- در **اجاره** مستأجر در برابر پرداخت مال‌الاجاره‌ی ماهانه یا سالانه از منافع ملک استفاده می‌کند و مال‌الاجاره به مالک تعلق می‌گیرد و بر نمی‌گردد.
- درآمد مالیاتی اجاره همان مال‌الاجاره است؛ و دیعه‌ی رهن در اصل درآمد نیست.

با توجه به اطلاعات داده شده در جدول زیر میزان مالیات اجاره را برای هریک محاسبه کنید؟

- ۱ شرکت سهامی نوبران - حقوقی - ۲۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ مؤسسه برنج‌فروشی نیما - حقیقی - ۳۱۷۵,۰۰۰,۰۰۰ اداره آموزش و پرورش - حقوقی - ۴۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ شرکت تعاونی کارگران - حقوقی - ۵۵۲۰,۰۰۰,۰۰۰ مؤسسه خدمات رایانه آشتیان - حقیقی - ۶۶۵,۰۰۰,۰۰۰ فروشگاه مواد غذایی زرنديه - حقیقی - ۷۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ عمده‌فروشی فراهان - حقیقی - ۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰ (ستون‌ها: درآمد مشمول مالیات، مالیات)

- شخص حقوقی: مالیات = $۲۵\% \times \text{درآمد مشمول مالیات (ماده‌ی ۱۰۵)}$.
- شخص حقیقی: مالیات با نرخ‌های پلکانی ماده‌ی ۱۳۱: ۱۵٪ تا ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۰٪ برای مازاد تا یک میلیارد ریال و ۲۵٪ برای مازاد یک میلیارد ریال.

ردیف	نام مؤسسه / مالک	نوع شخصیت	درآمد مشمول مالیات (ریال)	مالیات (ریال)
1	شرکت سهامی نوبران	حقوقی	250,000,000	62,500,000
2	مؤسسه برنج‌فروشی نیما	حقیقی	175,000,000	26,250,000
3	اداره آموزش و پرورش	حقوقی	400,000,000	100,000,000
4	شرکت تعاونی کارگران	حقوقی	520,000,000	130,000,000
5	مؤسسه خدمات رایانه آشتیان	حقیقی	65,000,000	9,750,000
6	فروشگاه مواد غذایی زرنديه	حقیقی	1,200,000,000	225,000,000
7	عمده‌فروشی فراهان	حقیقی	950,000,000	165,000,000

+ ردیف 6: $100,000,000 + 75,000,000 = 25\% \times 200,000,000 + 20\% \times 500,000,000 + 15\% \times 500,000,000$
 $50,000,000 = 225,000,000$
 ردیف 7: $165,000,000 = 90,000,000 + 75,000,000 = 20\% \times 450,000,000 + 15\% \times 500,000,000$

کار عملی

صفحه ۲۲۴

۱۸۳

آقای «شکری» آپارتمان خود را در سال جاری ماهیانه به مبلغ ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به اجاره واگذار نموده است. درآمد مشمول مالیات سالانه و مالیات وی را حساب کنید.

فرض: موجر مالک و شخص حقیقی است و اجاره‌ی کل سال دریافت شده؛ هیچ معافیت دیگری اعمال نمی‌شود.

اجاره‌ی سالانه $720,000,000 = 12 \times 60,000,000$
 درآمد مشمول مالیات $540,000,000 = 75\% \times 720,000,000$
 مالیات: $75,000,000 = 15\% \times 500,000,000$
 $40,000,000 \times 20\% = 8,000,000$
 جمع مالیات $83,000,000 =$ ریال

درآمد مشمول مالیات سالانه ۵۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال و مالیات سالانه ۸۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال (ماهانه حدود ۶,۹۱۶,۶۶۷ ریال) است.

فعالیت

صفحه ۲۲۴

۱۸۴

**الف) تفاوت بین اجاره‌نامه‌ی رسمی و غیررسمی چیست؟
 ب) مبنای محاسبه‌ی درآمد اجاره برای تشخیص مالیات چگونه انجام می‌شود؟**

الف) اجاره‌نامه‌ی رسمی در دفترخانه‌ی اسناد رسمی (یا بنگاه معاملات املاک رسمی طبق مقررات) تنظیم می‌شود، مشخصات ملک، مدت و مال‌الاجاره‌ی آن ثبت و معتبر و برای اداره‌ی مالیاتی مستند است؛ اجاره‌نامه‌ی غیررسمی (عادی) را خود طرفین می‌نویسند، سندیت رسمی ندارد و اداره‌ی مالیاتی ممکن است مبلغ آن را نپذیرد.

ب) مبنا مال‌الاجاره‌ی (نقدی و غیرنقدی) مندرج در اجاره‌نامه‌ی رسمی است. اگر اجاره‌نامه‌ی رسمی نباشد یا مبلغ آن کمتر از ارزش واقعی ملک باشد و پذیرفته نشود، درآمد اجاره براساس **ارزش معادله‌ی جاری** ملک (طبق دفترچه‌ی ارزش جاری، با توجه به مترائ عرصه و اعیان، نوع کاربری و موقعیت) برآورد می‌شود. سپس ۲۵٪ (موجر مالک) کسر و مالیات با نرخ‌های قانون محاسبه می‌شود.

مؤسسه محلات ساختمان مسکونی خود را به مدت یک سال به شخصی اجاره داده است. قرارداد در بنگاه املاک رسمی تنظیم شده است. مبلغ اجاره ماهیانه ۲۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال می باشد که مورد قبول واقع نشد. براساس دفترچه ارزش اجاری هر متر عرصه ۷۰,۰۰۰ ریال و اعیانی ۱۰۰,۰۰۰ ریال است، ضمناً زیربنای ملک ۲۰۰ متر و زمین آن ۳۰۰ متر مربع است. مطلوب است: محاسبه مالیات سالانه

چون مال الاجاره‌ی قرارداد پذیرفته نشده، درآمد اجاره براساس ارزش اجاری ملک تعیین می شود. فرض ها: ارزش های اجاری هر متر در دفترچه برای یک ماه است؛ موجر (مؤسسه) شخص حقیقی است؛ سایر معافیت ها اعمال نمی شود.

$$\begin{aligned} \text{ارزش اجاری ماهانه} &= 20,000,000 + 21,000,000 = 100,000 \times 200 + 70,000 \times 300 \\ &= 41,000,000 \quad (\text{بیشتر از } 28,000,000 \text{ قرارداد، پس ارزش اجاری مینا است}) \\ \text{ارزش اجاری سالانه} &= 12 \times 41,000,000 = 492,000,000 \\ \text{درآمد مشمول مالیات} &= 75\% \times 492,000,000 = 369,000,000 \\ \text{مالیات} &= 55,350,000 \text{ ریال (ماده ۱۳۱: } 369,000,000 \times 15\%) \end{aligned}$$

این جواب ممکن است دقیق نباشد: واحد ارقام ارزش اجاری (ماهانه) و ستون های متن شکسته ی کتاب استنباط شده است.

بنگاه خمین کارگاهی را به مدت یک سال به تولیدی مهدی اجاره داده است. شروع قرارداد از ابتدای خردادماه سال جاری است. مبلغ اجاره ماهیانه ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال است که مورد قبول اداره امور مالیاتی واقع نشد. براساس دفترچه ارزش اجاری هر متر مربع مسکونی اعیانی ۹۰,۰۰۰ ریال و عرصه ۶۰,۰۰۰ ریال و هر متر مربع تجاری اعیانی ۱۴۰,۰۰۰ ریال و عرصه ۱۱۰,۰۰۰ ریال است. زیربنای ملک ۲۵۰ متر و عرصه ی آن ۴۰۰ متر مربع است.

توشه ای برای موفقیت
مطلوب است: محاسبه مالیات سال جاری

فرض ها: کارگاه کاربری تجاری دارد (نرخ های تجاری)؛ ارزش های اجاری برای یک ماه است؛ موجر (بنگاه) شخص حقیقی است؛ از ابتدای خرداد تا پایان اسفند ۱۰ ماه از سال جاری مشمول است؛ سایر معافیت ها اعمال نمی شود.

$$\begin{aligned} \text{ارزش اجاری ماهانه} &= 44,000,000 + 35,000,000 = 110,000 \times 400 + 140,000 \times 250 \\ &= 790,000,000 = 10 \times 79,000,000 = \text{ارزش اجاری ۱۰ ماه} \\ \text{درآمد مشمول مالیات} &= 75\% \times 790,000,000 = 592,500,000 \\ \text{مالیات: } &500,000,000 \times 15\% = 75,000,000 \\ &92,500,000 \times 20\% = 18,500,000 \\ \text{جمع مالیات} &= 93,500,000 \text{ ریال} \end{aligned}$$

این جواب ممکن است دقیق نباشد: ارقام ارزش اجاری و واحد آن‌ها (ماهانه) از متن شکسته‌ی کتاب بازسازی شده است.

فعالیت

صفحه ۲۲۵

۱۸۷

چه املاکی در ایران مشمول مالیات بر درآمد اجاره‌ی املاک نیستند؟

- محل سکونت پدر، مادر، همسر، فرزند، اجداد و افراد تحت تکفل مالک (اجاری تلقی نمی‌شود).
- املاکی که مجاناً در اختیار سازمان‌ها (مثل بهزیستی) قرار می‌گیرد (غیراجاری تلقی می‌شود).
- مجتمع‌های مسکونی دارای بیش از سه واحد استیجاری که با رعایت الگوی مصرف مسکن (طبق اعلام وزارت مسکن و شهرسازی) ساخته شده‌اند: ۱۰۰٪ معاف در مدت اجاره.
- درآمد اجاره‌ی واحدهای مسکونی تا مجموع ۱۵۰ مترمربع زیربنای مفید در تهران و ۲۰۰ مترمربع در سایر نقاط.
- مالکی که هیچ درآمد دیگری ندارد تا میزان معافیت مالیاتی حقوق (ماده‌ی ۸۴) از درآمد اجاره‌اش معاف است (مازاد مشمول مالیات است).

کار عملی

صفحه ۲۲۷

۱۸۸

مشمول و غیرمشمول بودن موارد زیر را از نظر مالیات بر درآمد اجاره‌ی املاک مشخص نمایید.
ردیف ۱ آپارتمان ۱۸۰ متری در اراک - ۲ محل سکونت فرزند و اجداد - ۳ اجاره‌ی ساختمان به صورت رایگان به بهزیستی - ۴ ساختمان ۲۰۵ متری در اراک - ۵ مغازه‌ی ۳۰ متری تجاری - ۶ واحد ۱۲۰ متری اداری - ۷ آپارتمان ۱۶۵ متری در تهران

ردیف	شرح	مشمول مالیات اجاره	عدم مشمول مالیات اجاره
۱	آپارتمان ۱۸۰ متری در اراک		✓
۲	محل سکونت فرزند و اجداد		✓
۳	اجاره‌ی ساختمان به صورت رایگان به بهزیستی		✓
۴	ساختمان ۲۰۵ متری در اراک	✓	
۵	مغازه‌ی ۳۰ متری تجاری	✓	
۶	واحد ۱۲۰ متری اداری	✓	

۷	آپارتمان ۱۶۵ متری در تهران	✓	
---	----------------------------	---	--

- ردیف ۱: مسکونی و کمتر از ۲۰۰ متر در شهری غیر از تهران، معاف.
- ردیف ۴: بیش از ۲۰۰ متر؛ مالیات فقط به ۵ متر مازاد تعلق می‌گیرد (مثل مثال ۵ کتاب).
- ردیف ۵ و ۶: معافیت متراژ فقط برای واحد مسکونی است، پس تجاری و اداری مشمول‌اند.
- ردیف ۷: بیش از ۱۵۰ متر در تهران؛ مالیات فقط به ۱۵ متر مازاد تعلق می‌گیرد.

فعالیت

صفحه ۲۲۷

۱۸۹

الف) آیا حقوق بازنشستگی و وظیفه‌ی دریافتی و جوایز و سود ناشی از سپرده‌های بانکی برای اشخاص حقیقی فعالیت درآمد تلقی می‌شود؟
ب) وظایف اشخاص حقیقی مشمول طبق قانون جهت استفاده از معافیت سالانه‌ی مستغلات چگونه است؟

الف) خیر؛ این دریافتی‌ها از نظر استفاده از معافیت «شخص حقیقی بدون درآمد» (بند ۷ معافیت‌ها) درآمد محسوب نمی‌شوند؛ بنابراین مالکی که فقط حقوق بازنشستگی یا وظیفه، جایزه یا سود سپرده‌ی بانکی دارد، همچنان می‌تواند از معافیت ماده‌ی ۸۴ در مورد اجاره بهره‌برد (مثل کار عملی ۱۲).

ب) این اشخاص باید: ۱) هر سال تا پایان تیرماه سال بعد اظهارنامه‌ی مالیات بر درآمد اجاره را به حوزه‌ی مالیاتی تسلیم کنند؛ ۲) سند اجاره، متراژ، محل ملک و ادعای نداشتن درآمد دیگر را مستند اعلام کنند؛ ۳) فقط یک بار از معافیت ماده‌ی ۸۴ استفاده کنند (اگر از جای دیگر معافیت گرفته‌اند، از آن برای اجاره استفاده نکنند)؛ ۴) مالیات متعلقه را در موعد پرداخت بپردازند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: متن قانون این بند در کتاب نیامده و پاسخ از قانون و کارکرد معافیت استنباط شده است.

روشه‌ای برای موفقیت

کار عملی

صفحه ۲۲۸

۱۹۰

آقای امیری کارمند بازنشسته‌ی آموزش و پرورش می‌باشد و غیر از حقوق بازنشستگی درآمد دیگری ندارد. ایشان در فروردین ماه سال جاری یک واحد آپارتمان ۳۰۰ متری خود را در تهران با اجاره‌ی ماهیانه ۴۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال در اختیار مستأجر گذاشت. مطلوب است: محاسبه‌ی مالیات سالانه

فرض‌ها: اجاره‌ی ۱۲ ماه دریافت شده؛ آپارتمان مسکونی است؛ معافیت سال ۱۳۹۷ برابر ۲۱۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال (مثال ۶ کتاب) است. حقوق بازنشستگی درآمد تلقی نمی‌شود، پس معافیت ماده‌ی ۸۴ قابل استفاده است. در تهران تا ۱۵۰ متر زیربنا معاف است و فقط مازاد مشمول مالیات است.

$540,000,000 = 12 \times 45,000,000 =$ اجاره‌ی سالانه
 $1,800,000 = 300 \div 540,000,000 =$ اجاره‌ی هر مترمربع
 متراژ مشمول $150 = 150 - 300 =$
 $202,500,000 = 75\% \times 1,800,000 \times 150 =$ درآمد مشمول مالیات
 $216,000,000 - 202,500,000 =$ پس از معافیت = منفی ← صفر
 مالیات سالانه $= 0$ ریال

یعنی درآمد مشمول مالیات (۲۰۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال) از معافیت ۲۱۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال کمتر است و آقای امیری مالیاتی نمی‌پردازد (ولی باید اظهارنامه بدهد).

فعالیت

صفحه ۲۲۸

۱۹۱

اظهارنامه‌ی مالیاتی چیست؟

اظهارنامه‌ی مالیاتی برگه (فرم) رسمی است که مؤدی در آن، درآمد یا فعالیت اقتصادی خود را در مدت معین به صورت مکتوب یا الکترونیکی به اداره‌ی امور مالیاتی اعلام می‌کند و مالیات متعلق را محاسبه و می‌پردازد. مثلاً مالک باید اظهارنامه‌ی درآمد اجاره‌ی هر سال را تا پایان تیرماه سال بعد تسلیم کند (ماده‌ی ۸۰).

فعالیت

صفحه ۲۲۸

۱۹۲

منظور از مالیات نقل و انتقال املاک چیست؟

مالیاتی است که هنگام انتقال قطعی ملک (خرید و فروش) به صورت ۵٪ ارزش معاملاتی ملک و در انتقال حق واگذاری (سرقفلی) به صورت ۲٪ وجوه دریافتی، از انتقال‌دهنده‌ی ملک (مالک عین یا صاحب حق) در تاریخ انتقال دریافت می‌شود (ماده‌ی ۵۹)؛ بدون پرداخت آن، سند انتقال در دفترخانه تنظیم نمی‌شود.

وِشِه‌ای برای مَوْفَقِیت

فعالیت

صفحه ۲۲۸

۱۹۳

چه عواملی در محاسبه‌ی ارزش معادله‌ی اجاری املاک تأثیرگذار هستند؟

- موقعیت و منطقه‌ی قرارگیری ملک (شهر، محله، خیابان اصلی یا فرعی).
- مساحت عرصه (زمین) و اعیان (زیربنا).
- نوع کاربری: مسکونی، تجاری، اداری، صنعتی و غیره.
- نوع و کیفیت ساختمان، قدمت و مصالح به کاررفته.
- امکانات و تأسیسات: آسانسور، پارکینگ، انباری و غیره.
- اجاره‌بهای املاک مشابه در همان منطقه و ارزش معاملاتی ملک.

مؤسسه «خمین» ملکی را به مبلغ ۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال براساس اطلاعات زیر به فروش رسانده است.
 ۱ این ملک شامل ۳ واحد آپارتمان مسکونی و یک باب واحد صنفی تجاری است. ۲ عرصه‌ی ملک ۳۰۰ متر مربع
 و اعیان آن ۲۰۰ متر مربع می‌باشد. ۳ ارزش معاملاتی عرصه‌ی هر متر مربعی ۹۰۰,۰۰۰ ریال. ۴ ارزش معاملاتی
 اعیان هر متر مربع ۵۵۰,۰۰۰ ریال است. ۵ حق واگذاری (سرقفلی) محل کسب ۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال.
 مطلوب است: محاسبه‌ی مالیات نقل و انتقال و حق واگذاری قطعی ملک.

مالیات نقل و انتقال بر مبنای ارزش معاملاتی (نه قیمت فروش) با نرخ ۵٪ و مالیات حق واگذاری بر مبنای
 وجه دریافتی با نرخ ۲٪ محاسبه می‌شود.

$$\begin{aligned} \text{ارزش معاملاتی عرصه} &= 900,000 \times 300 = 270,000,000 \\ \text{ارزش معاملاتی اعیان} &= 550,000 \times 200 = 110,000,000 \\ \text{جمع ارزش معاملاتی} &= 380,000,000 \\ \text{مالیات نقل و انتقال} &= 5\% \times 380,000,000 = 19,000,000 \\ \text{مالیات حق واگذاری} &= 2\% \times 260,000,000 = 5,200,000 \\ \text{جمع مالیات} &= 24,200,000 \text{ ریال} \end{aligned}$$

مالیات نقل و انتقال ۱۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال، مالیات حق واگذاری ۵,۲۰۰,۰۰۰ ریال و جمعاً ۲۴,۲۰۰,۰۰۰ ریال است.

بنگاه «کميجان» ۴ باب واحد تجاری خود را در سال جاری به مؤسسه «فراهان» واگذار نمود. در تاریخ انتقال
 ارزش معاملاتی ملک ۵۸۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال و ارزش معاملاتی حق واگذاری ۸۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. در صورتی که
 بنگاه «کميجان» مبلغ ۹۹۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال دریافت کرده باشد.
 مطلوب است: محاسبه‌ی مالیات نقل و انتقال و حق واگذاری.

مالیات نقل و انتقال ملک: ۵٪ ارزش معاملاتی؛ مالیات حق واگذاری: ۲٪ وجوه دریافتی (نه ارزش معاملاتی
 حق واگذاری)، طبق ماده‌ی ۵۹.

$$\begin{aligned} \text{مالیات نقل و انتقال} &= 5\% \times 589,000,000 = 29,450,000 \\ \text{مالیات حق واگذاری} &= 2\% \times 995,000,000 = 19,900,000 \\ \text{جمع} &= 49,350,000 \text{ ریال} \end{aligned}$$

این جواب ممکن است دقیق نباشد: اینکه ۵۸۹ میلیون ارزش ملک و ۸۸۵ میلیون ارزش حق واگذاری است، از ترتیب
 متن شکسته‌ی کتاب استنباط شده است.

آقای «امینی» یک دستگاه ساختمان خود را در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۱ به قیمت ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال به فروش رسانید. متراژ این ساختمان شامل ۱۵۰ متر عرصه و ۲۵۰ متر اعیانی است. همچنین تاریخ پایان کار این ساختمان ۱۳۹۵/۱۰/۲۰ است.

مطلوب است: محاسبه‌ی مالیات نقل و انتقال و ساخت و فروش در صورتی که ارزش معاملاتی هر متر عرصه ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ارزش معاملاتی هر متر اعیانی ۳۴۰,۰۰۰ ریال باشد.

از تاریخ پایان کار (۱۳۹۵/۱۰/۲۰) تا فروش (۱۳۹۷/۱۲/۱) حدود ۲ سال و ۱ ماه گذشته و کمتر از ۳ سال است؛ پس اولین نقل و انتقال ساختمان، علاوه بر مالیات نقل و انتقال (۵٪)، مشمول مالیات علی الحساب ساخت و فروش (۱۰٪ ارزش معاملاتی) نیز هست (ماده‌ی ۷۷). مانند مثال حل شده‌ی کتاب، مأخذ ساخت و فروش ارزش اعیانی گرفته شد.

ارزش معاملاتی عرصه = $250,000 \times 150 = 37,500,000$
 ارزش معاملاتی اعیان = $340,000 \times 250 = 85,000,000$
 جمع ارزش معاملاتی = $122,500,000$
 مالیات نقل و انتقال = $5\% \times 122,500,000 = 6,125,000$
 مالیات ساخت و فروش = $10\% \times 85,000,000 = 8,500,000$
 جمع = $14,625,000$ ریال

اگر مأخذ ۱۰٪ کل ارزش معاملاتی ملک (عرصه و اعیان) باشد، مالیات ساخت و فروش ۱۲,۲۵۰,۰۰۰ ریال و جمع ۱۸,۳۷۵,۰۰۰ ریال می‌شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد؛ ارقام ارزش‌های معاملاتی از متن شکسته‌ی کتاب خوانده شد و مأخذ ساخت و فروش مطابق مثال کتاب است.

الف) میزان بخشودگی مالیات حقوق کارکنان شاغل در مناطق کمتر توسعه یافته چقدر است؟

ب) نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان دولتی و غیردولتی در سال جاری چگونه می‌باشد؟

ردیف ۱ تا مبلغ معافیت قانونی - ۲ تا ۳ برابر مبلغ معافیت قانونی - ۳ از ۳ تا ۴ برابر مبلغ معافیت قانونی - ۴ از ۴ تا ۶ برابر مبلغ معافیت قانونی - ۵ بیشتر از ۶ برابر مبلغ معافیت قانونی (ستون «میزان درصد» = ؟)

الف) ۵٪ مالیات حقوق (نیمی از مالیات) این کارکنان بخشوده می‌شود.

ب) طبق ماده‌ی ۸۵ قانون مالیات‌های مستقیم (نرخ‌ها نسبت به معافیت قانونی ماهانه یا سالانه، به صورت پلکانی):

ردیف	شرح	میزان درصد
۱	تا مبلغ معافیت قانونی	۰٪ (معاف)
۲	تا ۳ برابر مبلغ معافیت قانونی (مازاد بر معافیت)	۱۰٪
۳	از ۳ تا ۴ برابر مبلغ معافیت قانونی	۱۵٪
۴	از ۴ تا ۶ برابر مبلغ معافیت قانونی	۲۰٪
۵	بیشتر از ۶ برابر مبلغ معافیت قانونی	۳۰٪

مثال: اگر معافیت ماهانه ۲۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال و حقوق ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد، مازاد ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال در پله ی ۱۰٪ است و مالیات ۳۰۰,۰۰۰ ریال می شود.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ های ماده ی ۸۵ و ۵۰٪ بخشودگی از قانون (نه از متن کتاب) نقل شد و ممکن است با سال جاری تفاوت داشته باشد.

فعالیت

صفحه ۲۳۲

۱۹۸

در مورد نحوه ی ارسال لیست مالیات حقوق تحقیق کنید.

۱. کارفرما (پرداخت کننده ی حقوق) هنگام پرداخت حقوق، مالیات هر کارمند را طبق ماده ی ۸۵ و با رعایت معافیت ها محاسبه و کسر می کند.
۲. فهرست حقوق (نام و کد ملی کارکنان، حقوق و مزایا و مالیات کسر شده) را برای هر ماه تهیه می کند؛ این لیست حقوق به صورت ماهانه و حداکثر تا پایان ماه بعد (تا ۳۰ روز) از طریق سامانه ی الکترونیکی سازمان امور مالیاتی ارسال می شود (ماده ی ۸۶).
۳. مالیات کسر شده با فیش یا به صورت اینترنتی به حساب سازمان واریز و رسید آن نگهداری می شود.
۴. عدم ارسال یا ارسال خلاف واقع لیست، جریمه ی ۲٪ حقوق پرداختنی (ماده ی ۱۹۷) دارد.

این جواب ممکن است دقیق نباشد: مهلت و نام دقیق سامانه از قانون و رویه ی اداره ی مالیات به روزرسانی می شود.

مؤدیان مالیاتی چه کسانی هستند؟

مؤدی مالیاتی هر شخص حقیقی یا حقوقی است که طبق قانون مالیات‌های مستقیم باید مالیات بپردازد؛ مانند صاحبان درآمد (حقوق‌بگیران، مالکان، تجار و شرکت‌ها). طبق ماده‌ی ۱۸۲ کسانی که مکلف به پرداخت مالیات دیگران هستند (مثل کارفرما که مالیات حقوق را کسر می‌کند)، کسانی که پرداخت مالیات دیگری را تعهد یا ضمانت کرده‌اند و کسانی که به دلیل خودداری از انجام تکالیف قانونی مشمول جریمه شده‌اند نیز در حکم مؤدی هستند.

جرایم مالیاتی طبق قانون چگونه می‌باشد؟

جرایم مالیاتی مواردی است که به دلیل انجام ندادن یا دیرانجام دادن تکالیف مالیاتی به مؤدی تعلق می‌گیرد. مهم‌ترین آن‌ها (جدول صفحه‌ی ۲۳۴ کتاب):

موضوع جریمه	ماده	نرخ جریمه
تسلیم اظهارنامه‌ی خلاف واقع (اجاره)	۵۷	یک برابر مالیات
دیرکرد پرداخت مالیات	۱۹۰	۲٫۵٪ مالیات برای هر ماه
عدم تسلیم اظهارنامه‌ی اشخاص حقیقی	۱۹۲	۱۰٪ مالیات
عدم تسلیم اظهارنامه‌ی اشخاص حقوقی	۱۹۲	۳۰٪ مالیات
تسلیم لیست حقوق خلاف واقع یا عدم تسلیم	۱۹۷	۲٪ حقوق پرداختنی
تسلیم قرارداد خلاف واقع یا عدم تسلیم (سایر)	۱۹۷	۱٪ مبلغ قرارداد
عدم کسر و واریز مالیات تکلیفی	۱۹۹	۱۰٪ مالیات پرداخت نشده + ۲٫۵٪ برای هر ماه

۱ در مواردی که به موجب قانون مکلف به پرداخت مالیات براساس اظهارنامه‌ی مالیاتی باشیم و در موعد مقرر اقدام نکنیم، میزان جریمه‌ی سالانه چقدر می‌باشد؟

۲ تفاوت بین برگ تشخیص و برگ قطعی مالیات بر درآمد چیست؟

۱. طبق ماده‌ی ۱۹۰ جریمه ۲٫۵٪ مالیات برای هر ماه تأخیر است؛ پس برای یک سال $۱۲ \times ۲٫۵ = ۳۰\%$ مالیات است.
۲. **برگ تشخیص** برگ‌ای است که اداره‌ی مالیاتی پس از رسیدگی به اظهارنامه و دفاتر، درآمد مشمول و مالیات را در آن تعیین و به مؤدی ابلاغ می‌کند؛ مؤدی می‌تواند ظرف ۳۰ روز به آن اعتراض کند. **برگ قطعی** برگ‌ای است که پس از پذیرش مؤدی یا توافق، یا پایان مهلت اعتراض، یا صدور رأی هیئت حل اختلاف، مالیات را قطعی اعلام می‌کند و قابل وصول است.

فعالیت

صفحه ۲۳۵

۲۰۲

جرایم مالیاتی در چه صورتی قابل بخشودگی است؟

- اگر مؤدی اظهارنامه و دفاتر را به موقع تسلیم کرده و پرداخت مالیات را طبق اظهارنامه انجام داده یا ترتیب داده باشد و برگ تشخیص را قبول کند یا با اداره‌ی مالیاتی توافق کند و مالیات را بپردازد یا ترتیب پرداخت دهد، از ۸۰٪ جرایم معاف است.
- اگر ظرف **یک ماه** از تاریخ ابلاغ برگ قطعی مالیات را بپردازد یا ترتیب پرداخت دهد، از ۴۰٪ جرایم معاف است.
- اگر فاصله‌ی اعتراض مؤدی تا قطعی شدن مالیات بیش از یک سال شود، جریمه‌ی ۲٫۵٪ ماهانه برای مدت بیش از یک سال (تا ابلاغ برگ قطعی) از مؤدی گرفته نمی‌شود (تبصره‌ی ۲ ماده‌ی ۱۹۰).

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

تفاوت بین مالیات‌های «تکلیفی» و مالیات «بر عملکرد» چیست؟

مبنا	مالیات تکلیفی	مالیات بر عملکرد
تعریف	بخشی از مالیات بر درآمد که کسر و پرداخت آن وظیفه‌ی پرداخت‌کننده‌ی وجه است	مالیاتی که مؤسسه پس از تنظیم صورت‌های مالی و تعیین سود و زیان با ضرایب قانون می‌پردازد
پرداخت‌کننده	کارفرما یا پرداخت‌کننده از وجه دیگری کسر و واریز می‌کند	خود مؤدی (دریافت‌کننده‌ی درآمد)
زمان	هنگام پرداخت وجه	پس از پایان سال مالی و تسلیم اظهارنامه
مثال	مالیات حقوق، اجاره‌ی پرداختی مستأجر حقوقی، حق الوکاله	مالیات واحدهای تجاری و خدماتی

در ابتدای سال ۱۳۹۷ یک مؤسسه‌ی دولتی آپارتمانی را به مبلغ ماهیانه ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال اجاره کرده است و طبق قرارداد اجاره‌بها را در پایان هر ماه پرداخت می‌نماید.

الف) وظیفه‌ی مؤسسه‌ی مزبور پس از کسر مالیات چیست؟

ب) نحوه‌ی محاسبه و ثبت اجاره و مالیات را برای پایان فروردین ماه محاسبه کنید.

ج) ثبت پرداخت مالیات در تاریخ ۱۳۹۷/۲/۱۵

فرض‌ها: موجر شخص حقیقی است (ماده‌ی ۱۳۱)؛ بدون معافیت دیگر؛ مالیات ماهانه یک‌دوازدهم مالیات سالانه گرفته می‌شود.

الف) مؤسسه‌ی دولتی (شخص حقوقی) مکلف است مالیات اجاره را محاسبه و از مال‌الاجاره کسر کند، ظرف ۱۰ روز به اداره‌ی امور مالیاتی محل وقوع ملک بپردازد، رسید را به موجر تسلیم کند و باقی را به او بپردازد.

$$\begin{aligned}
 & \text{اجاره‌ی سالانه} = 12 \times 60,000,000 = 720,000,000 \\
 & \text{درآمد مشمول مالیات} = 75\% \times 720,000,000 = 540,000,000 \\
 & \text{مالیات سالانه} = 15\% \times 500,000,000 + 20\% \times 40,000,000 = 83,000,000 \\
 & \text{مالیات ماهانه} = 83,000,000 \div 12 = 6,916,667 \text{ (گرد شده)} \\
 & \text{مبلغ قابل پرداخت به موجر} = 60,000,000 - 6,916,667 = 53,083,333
 \end{aligned}$$

ب) سند ۱۳۹۷/۱/۳۱ (پرداخت اجاره‌ی فروردین):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
هزینه اجاره	60,000,000	
سایر حساب‌های پرداختی - مالیات پرداختی		6,916,667
موجودی نقد		53,083,333
جمع	60,000,000	60,000,000

ج) سند ۱۳۹۷/۲/۱۵ (پرداخت مالیات به اداره‌ی مالیاتی):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حساب‌های پرداختی - مالیات پرداختی	6,916,667	
موجودی نقد		6,916,667
جمع	6,916,667	6,916,667

توجه: مهلت ده‌روزه از ۱۳۹۷/۱/۳۱ تا ۱۳۹۷/۲/۱۰ است و پرداخت در ۲/۱۵ دیرکرد دارد (جریمه‌ی ۲/۵٪ مالیات برای هر ماه تأخیر).

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ مالیات و نوع موجد در صورت مسئله نیامده و با فرض شخص حقیقی محاسبه شد.

کار عملی

صفحه ۲۴۵

۲۰۵

یک «بانک خصوصی» در ابتدای تیرماه سال جاری ملکی را از آقای «رضایی» با عقد قرارداد یک‌ساله به مبلغ ماهیانه ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال اجاره کرد و مقرر گردید در پایان هر ماه مبلغ مذکور را پس از کسر مالیات تکلیفی پرداخت نماید.

مطلوب است: محاسبه و ثبت رویداد فوق در دفاتر «بانک» و آقای «رضایی» به تاریخ ۳۱ تیرماه

فرض‌ها: آقای رضایی شخص حقیقی است و مالک؛ بدون معافیت دیگر؛ مالیات سالانه براساس ۱۲ ماه اجاره.

$$\begin{aligned}
 & \text{اجاره‌ی سالانه} = 12 \times 50,000,000 = 600,000,000 \\
 & \text{درآمد مشمول مالیات} = 75\% \times 600,000,000 = 450,000,000 \\
 & \text{مالیات سالانه} = 15\% \times 450,000,000 = 67,500,000 \\
 & \text{مالیات ماهانه} = 67,500,000 \div 12 = 5,625,000 \\
 & \text{مبلغ قابل پرداخت به موجد} = 5,625,000 - 50,000,000 = 44,375,000
 \end{aligned}$$

دفاتر بانک - ۱) پرداخت اجاره (۳۱ تیر):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
هزینه اجاره	50,000,000	
سایر حساب‌های پرداختی - مالیات پرداختی		5,625,000
موجودی نقد		44,375,000
جمع	50,000,000	50,000,000

دفتر بانک - ۲) پرداخت مالیات به اداره‌ی امور مالیاتی (۳۱ تیر؛ ظرف ده روز مجاز است):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حساب‌های پرداختی - مالیات پرداختی	5,625,000	
موجودی نقد		5,625,000
جمع	5,625,000	5,625,000

دفتر آقای رضایی - ۱) دریافت اجاره از مستأجر (۳۱ تیر):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
موجودی نقد	44,375,000	
سایر حساب‌های دریافتی - مطالبات فیش مالیاتی	5,625,000	
درآمد اجاره		50,000,000
جمع	50,000,000	50,000,000

دفتر آقای رضایی - ۲) دریافت فیش مالیاتی (۳۱ تیر):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
پیش‌پرداخت مالیات	5,625,000	
سایر حساب‌های دریافتی - مطالبات فیش مالیاتی		5,625,000
جمع	5,625,000	5,625,000

کار عملی

صفحه ۲۴۷

۲۰۶

مؤسسه‌ی حسابداری «امین» در پایان بهمن‌ماه سال جاری مبلغ ۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به‌عنوان حق‌التدریس به مدرسین مؤسسه‌ی آموزشی خود که همگی شاغل در آموزش و پرورش می‌باشند پرداخت نمود.

مطلوب است: محاسبه و ثبت حق التدریس و پرداخت مالیات

مدرسین حقوق بگير اصلی آموزش و پرورش‌اند و مؤسسه «پرداخت‌کننده‌ی غیراصلي» است؛ پس مالیات حق التدریس به نرخ مقطوع ۱۰٪ و بدون معافیت ماده‌ی ۸۴ (طبق تبصره‌ی ۱ ماده‌ی ۸۶) کسر می‌شود.

$$\begin{aligned} \text{مالیات} &= 10\% \times 130,000,000 = 13,000,000 \\ \text{مبلغ خالص پرداختی} &= 130,000,000 - 13,000,000 = 117,000,000 \end{aligned}$$

الف) ثبت حق التدریس و مالیات (۱۳۹۷/۱۱/۳۰):

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
هزینه حق التدریس	130,000,000	
سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات پرداختنی		13,000,000
موجودی نقد		117,000,000
جمع	130,000,000	130,000,000

ب) پرداخت مالیات به اداره‌ی امور مالیاتی:

شرح حساب	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
سایر حساب‌های پرداختنی - مالیات پرداختنی	13,000,000	
موجودی نقد		13,000,000
جمع	13,000,000	13,000,000

این جواب ممکن است دقیق نباشد: نرخ ۱۰٪ حق التدریس از تبصره‌های ماده‌ی ۸۶ استنباط شده است (متن نمودار کتاب شکسته بود).

این فایل توسط سایت ایران توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

